

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด

อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

Community-Based Ecotourism Management: A Case Study of Tha Samet

Sub-district, Cha-uat District, Nakhon Si Thammarat Province

พงศ์ธร ลายพรหม

Pongsathorn Lieprom

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา

วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสิ่งแวดล้อม

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of

Master of Science in Environmental Management

Prince of Songkla University

2557

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด
อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้เขียน นายพงศ์ธร ลายพรหม

สาขาวิชา การจัดการสิ่งแวดล้อม

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

คณะกรรมการสอบ

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ วิสุทธิสมภาร) (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศ์ศักดิ์ เหล่าดี)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ วิสุทธิสมภาร)

.....
(ดร.กฤตยาภรณ์ เดชดี)

..... กรรมการ
(ดร.กฤตยาภรณ์ เดชดี)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวนิจ กิตติธรรมกุล)

..... กรรมการ
(ดร.ปองศักดิ์ ทองเนื้อแข็ง)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ
สิ่งแวดล้อม

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระพล ศรีชนะ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(3)

ขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้มาจากการศึกษาวิจัยของนักศึกษาเอง และได้แสดงความขอบคุณบุคคลที่มีส่วนช่วยเหลือแล้ว

ลงชื่อ.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร)

อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์

ลงชื่อ.....

(นายพงษ์ธร ลายพรหม)

นักศึกษา

(4)

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ผลงานวิจัยนี้ไม่เคยเป็นส่วนหนึ่งในการอนุมัติปริญญาในระดับใดมาก่อน และ
ไม่ได้ถูกใช้ในการยื่นขออนุมัติปริญญาในขณะนี้

ลงชื่อ.....

(นายพงศ์ธร ทยพรหม)

นักศึกษา

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ดำเนินการสำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ด้วยความกรุณาและคำชี้แนะให้คำปรึกษาของ รองศาสตราจารย์ ดร.ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.กฤตยาภรณ์ เดชดี กรรมการที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.พงศ์ศักดิ์ เหล่าดี ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.เขาวนิจ กิตติธรกุล และ ดร.ป๋องศักดิ์ ทองเนื้อแข็ง กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้สละเวลาให้คำปรึกษา ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ตลอดจนการพิจารณาแก้ไขปรับปรุงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณบิดา มารดา ที่เป็นแรงบันดาลใจและสนับสนุนตลอดมา

ขอกราบมนัสการขอบพระคุณพระมหาวิรัช วิรัชโย ผู้ที่เป็นสภธรรมิก คุณอภิรัฐ ปานแป้น รวมทั้งเพื่อนกัลยาณมิตร คณะการจัดการสิ่งแวดล้อมทุกท่านที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ตลอดจนกำลังใจทั้งหมด

ขอกราบขอบพระคุณ กำนันตำบลท่าเสม็ด (นายวิวัฒน์ อนุโรจน์) ที่ให้ความช่วยเหลือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้บริหารท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และประชาชนตำบลท่าเสม็ด ทุกท่าน ที่ให้การต้อนรับและให้ความร่วมมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ท้ายที่สุดขอประ โยชน์จากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นคุณความดีและบารมีแก่ บิดา มารดา ตลอดจนผู้ที่มีพระคุณทั้งหลายที่คอยส่งเสริม สนับสนุนผู้วิจัยตลอดมา

พงศ์ธร ลายพรหม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(3)
Abstract.....	(5)
กิตติกรรมประกาศ.....	(6)
สารบัญ.....	(7)
รายการตาราง.....	(10)
รายการภาพประกอบ.....	(14)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
กรอบแนวคิดและขั้นตอนการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	9
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	10
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	13
แนวคิดเรื่องศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	25
แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	29
สภาพบริบททั่วไปตำบลท่าเสม็ด.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	55
พื้นที่วิจัย.....	55
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	56
ขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูล.....	57
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	70
ศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน.....	70
ระดับการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน.....	93
รูปแบบการจัดการ และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน.....	105
ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน.....	110
5 สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ.....	116
สรุปผลการวิจัย.....	116
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	122
บรรณานุกรม.....	126
ภาคผนวก.....	130
ภาคผนวก ก เครื่องมือวิจัย.....	131
ภาคผนวก ข ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม.....	153
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรมการดำเนินการวิจัย.....	163
ประวัติผู้เขียน.....	172

รายการตาราง

ตาราง		หน้า
1	ประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	20
2	จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช.....	57
3	คำร้อยละ ศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกประเด็น.....	88
4	จำนวน และคำร้อยละจำแนกเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	94
5	จำนวน และคำร้อยละจำแนกอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	94
6	จำนวน และคำร้อยละจำแนกระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	95
7	จำนวน และคำร้อยละจำแนกอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	95
8	จำนวน และคำร้อยละจำแนกรายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	96
9	จำนวน และคำร้อยละจำแนกระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ดของ ผู้ตอบแบบสอบถาม.....	96
10	จำนวน และคำร้อยละจำแนกหน่วยงานคณะกรรมการของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	97
11	จำนวน และคำร้อยละจำแนกตำแหน่งหน้าที่ในหน่วยงานของผู้ตอบแบบสอบถาม	97
12	จำนวน และคำร้อยละจำแนกเหตุผลหรือแนวคิดในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	98
13	จำนวน และคำร้อยละจำแนกการประชุมในสังกัดของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	98
14	จำนวน และคำร้อยละจำแนกความถี่การประชุมของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	99
15	จำนวน และคำร้อยละจำแนกความสำคัญของการประชุมของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	99
16	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงนิเวศโดยชุมชน ภูมิศึกษาดำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม.....	100
17	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงนิเวศโดยชุมชน ภูมิศึกษาดำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกด้านความร่วมมือในการศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และสภาพปัญหา.....	101

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
18	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เชนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกด้านความร่วมมือในการวางแผน..... 102
19	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เชนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกด้านความร่วมมือในการดำเนินการ..... 103
20	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว เชนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกด้านการติดตามประเมินผล..... 104
21	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยว เชนิเวศตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม..... 111
22	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยว เชนิเวศตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกด้านปัญหา เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่..... 112
23	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยว เชนิเวศตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกด้านปัญหา เกี่ยวกับการแหล่งท่องเที่ยว..... 113
24	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยว เชนิเวศตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกด้านปัญหา เกี่ยวกับการบริการ..... 114
25	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยว เชนิเวศตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกด้านปัญหา เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์..... 115
26	การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านร่วมศึกษาค้นหาปัญหา..... 154
27	การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน..... 155

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
28 การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ.....	156
29 การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามผล.....	157
30 ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่.....	159
31 ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านปัญหา เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม.....	160
31 ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านปัญหาเกี่ยวกับ การบริการ.....	161
32 ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านปัญหาเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์.....	162

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
14	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน จำแนกการประชุมในสังกัดของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	103
15	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน จำแนกความถี่การประชุมของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	104
16	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน จำแนกความสำคัญของการประชุมของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	104
17	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน โดยภาพรวม.....	105
18	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน ด้านความร่วมมือในการศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและสภาพปัญหา.....	106
19	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน ด้านความร่วมมือในการวางแผน.....	107
20	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน ด้านความร่วมมือในการดำเนินการ.....	108
21	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน ด้านการติดตามประเมินผล.....	109
22	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน โดยภาพรวม.....	117
23	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่.....	117
24	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน ด้านปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว.....	118
25	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริการ.....	119
26	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน ด้านปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์.....	119

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดและขั้นตอนการวิจัย.....	8
2 กระแสความต้องการเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยว.....	14
3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.....	17
4 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด นครศรีธรรมราช.....	39
5 ร้อยละ ศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกประเด็น.....	91
6 โปรแกรมท่องเที่ยวแบบ ไปเช้า – เย็นกลับ.....	109
7 โปรแกรมท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน.....	110
8 ค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม.....	110

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

การท่องเที่ยว (Tourism) เป็นกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจ หรือนันทนาการ (Recreation) รูปแบบหนึ่งของมนุษย์ที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาว่าง มีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเป็นการเดินทางจากที่หนึ่งซึ่งมักหมายถึงที่อยู่อาศัย ไปยังอีกที่หนึ่งที่ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการทางด้านกายภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการในแง่ของการผ่อนคลายความเครียดในชีวิตประจำวันและตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น อีกทั้งยังเป็นกระบวนการพัฒนาคนในแง่การเรียนรู้สร้างสมประสบการณ์และวิสัยทัศน์จากการเดินทางท่องเที่ยวอีกด้วย (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

การท่องเที่ยว นับเป็นอุตสาหกรรมที่เป็นรากฐานทางเศรษฐกิจของสังคมไทย ในปัจจุบัน ทั้งนี้สามารถยืนยันได้จากรายได้เข้าประเทศเป็นหลักแสนล้านบาทในช่วงกว่าสิบปีที่ผ่านมา โดยในปี 2553 มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จำนวน 15,936,400 คน นำรายได้เข้าประเทศจำนวน 692,794 ล้านบาท (กรมการท่องเที่ยว, 2553) ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศ ลดการเสียดุลทางการค้า ส่งผลถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวก เกิดการกระจายรายได้สู่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการจ้างงานประชาชนในท้องถิ่น ยกย่องคุณภาพชีวิตของคนในประเทศ อย่างไรก็ตามจากความเป็นจริงที่เกิดขึ้น และยืนยันได้จากเอกสารงานวิจัยรวมทั้งบทความทางวิชาการ ทั้งในและต่างประเทศหลายส่วน ต่างบ่งชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่า แม้อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะให้ผลลัพธ์ทางเศรษฐกิจเป็นมูลค่าสูง และให้ประโยชน์แก่สังคมในหลายด้าน แต่ขณะเดียวกันการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างรวดเร็วมุ่งเน้นแต่ประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจในระยะสั้นขาดการควบคุม และการกำหนดทิศทางการพัฒนา ก็ได้ก่อให้เกิดผลกระทบทางลบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว เพราะการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องพึ่งพาอาศัยทรัพยากรธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม จึงพบว่า แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งในประเทศไทยมีสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ความโดดเด่นหรือเอกลักษณ์ถูกเปลี่ยนแปลง ยังมีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวกรองรับนักท่องเที่ยวซึ่งมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จนเกินขีดความสามารถรองรับได้ของสิ่งแวดล้อม ปัญหาความเสื่อมโทรมและผลกระทบต่างๆ ก็มากขึ้น วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิตก็เปลี่ยนแปลงไปจนทำให้ทรัพยากร

ท่องเที่ยวด้วยคุณค่าลงไม่อาจสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาเยี่ยมชมเหมือนเดิมได้อีก (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2552)

ในขณะที่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อให้เกิดความเสื่อมโทรมในด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรม และยังมีผลลบต่อเศรษฐกิจในบางแง่มุมด้วยนั้น ประกอบกับความต้องการของประเทศในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์ และกระแสโลกที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงก่อให้เกิดกระแสที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ด้าน คือ 1) กระแสความต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ 2) กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวในการศึกษาเรียนรู้สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และ 3) กระแสความต้องการพัฒนาคน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน จากพลัง 3 กระแสนี้ จึงทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนา รูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติ นั้น คือ Green tourism หรือ Ecotourism ซึ่งเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีกรอบและโครงสร้างเล็กๆ รวมกัน แล้วสามารถนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544) กระแสของการท่องเที่ยวเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดขึ้น ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ปัจจุบันทิศทางการท่องเที่ยวของโลก ต่างมีการจัดการในลักษณะและรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) มากขึ้น โดยที่ชาวต่างชาติเชื่อว่าลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น สามารถทำให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และเกิดผลกระทบน้อยที่สุดต่อทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมของพื้นที่ที่เกิดการท่องเที่ยว ทั้งนี้ เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นลักษณะและรูปแบบของการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Authentic) และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น (Community participation - based) เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นไม่เพียงก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่ชุมชนและสภาพแวดล้อมท้องถิ่นเท่านั้น หากแต่ยังสามารถช่วยในการปรับปรุงคุณภาพด้านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน (นำชัย ทนุผล และคณะ, 2543)

นอกจากนี้ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้กล่าวไว้ว่า นักวิชาการจากสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคพื้นแปซิฟิก (PATA) องค์การการท่องเที่ยวโลก (WTO) และนักวิชาการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวทั้งจากยุโรป สหรัฐอเมริกา ต่างให้คำจำกัดความของคำว่า Ecotourism ว่าเป็นการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ (Responsible) ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ (Natural-based tourism) มีการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental management) และการให้ความรู้การศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (Environmental education-based tourism) โดยประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการ (Community based participation) ร่วมคิด ร่วมดำเนินการ

ได้รับผลประโยชน์ และบำรุงรักษา เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน ได้รับเอาแนวความคิดในการจัดรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เข้ามาเผยแพร่ในครั้งนั้น ฝ่ายวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ยังมีได้บัญญัติศัพท์ แต่ต้องการให้รูปแบบการท่องเที่ยวที่รักษาธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ได้ถูกเผยแพร่และรับรู้สู่สาธารณชนทุกระดับ จึงนำเสนอความหมายของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่าหมายถึง การอนุรักษ์ทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544) ทั้งนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้กำหนดนโยบายส่งเสริมการพัฒนากุศลกรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและพัฒนาบุคลากรในชาติให้เป็นนักท่องเที่ยวที่ดี ตลอดจนส่งเสริมการอนุรักษ์ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่ไปกับสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Tourism Way to Sustainable Development) สร้างค่านิยมให้คนไทยมีการเดินทางท่องเที่ยวและใช้จ่ายภายในประเทศเป็นการกระจายรายได้และสร้างความเจริญสู่ท้องถิ่นเพื่อให้มีรายได้หมุนเวียนเป็นมูลค่าหลายล้านบาท โดยจะเป็นผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคมให้เจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นกลยุทธีหนึ่งที่ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศ (นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์, 2544)

ส่วนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) นั้น เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกชนิดหนึ่ง ที่มีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในระดับชุมชน โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เน้นการตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานมากกว่าการบริโภคทางวัตถุ และเน้นการแลกเปลี่ยนความรู้ และวัฒนธรรมระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในชุมชน ตลอดจนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการ ปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เป็นไปในลักษณะของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในระดับชุมชน จะมี 2 รูปแบบ คือ การจัดการโดยคนในชุมชน (Community-base Management) และการจัดการโดยภาคี (Co-Management) ซึ่งการจัดการการท่องเที่ยวโดยคนในชุมชนจะอาศัยภูมิปัญญา และการจัดการของชุมชนเป็นหลัก ส่วนการจัดการโดยภาคีจะเป็นการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญา และการจัดการทั้งภายในและภายนอกชุมชน ซึ่งได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพสูงสุดในด้านการบริหารจัดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรการท่องเที่ยว (ราไพพรรณ แก้วสุริยะ, 2543)

สำหรับประเทศไทย ตั้งแต่เริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-10 (พ.ศ.2503-2555) ระบุไว้โดยสรุปว่า อุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่พัฒนานั้นถือว่าเป็นแหล่งรายได้หลักที่สำคัญส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งจากสถิติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้แสดงให้เห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติและรายได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 – 2554 ได้ทวีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นตลอดระยะเวลากว่า 50 ปีที่

ผ่านมา นอกจากนี้นายสุพล ศรีพันธุ์ อธิบดีกรมการท่องเที่ยว ได้เปิดเผยถึงสถิตินักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยในปี 2554 มาแล้ว โดยรวมทุกด้านมีชาวต่างชาติเดินทางเข้ามารวม 19,098,323 ล้านคน จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา หรือคิดเป็น 19.84 % จากการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของนักท่องเที่ยวในช่วง 10 เดือน จากปี พ.ศ. 2553 (กรมการท่องเที่ยว, 2554)

อีกนัยหนึ่ง การท่องเที่ยวที่ผ่านมามีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นโดยเริ่มตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับแรกๆ จนกระทั่งถึงฉบับปัจจุบัน ได้ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมวัฒนธรรม ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของประเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยให้เกิดการปรับตัวของระบบการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เพราะเหตุนี้ ในยุคที่กระแสของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแพร่ขยายไปทั่วโลก จึงเป็นเหตุริเริ่มทำให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดทำแผนพัฒนาและอนุรักษ์การท่องเที่ยวโดยจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) โดยมอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ทำการศึกษาและจัดทำแผน และได้ให้ความหมายของคำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ว่าหมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืนแก่ประชาชนในแต่ละภูมิภาค (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

ในส่วนภูมิภาคของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นจังหวัดทางภาคใต้ มีทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่อุดมสมบูรณ์ และมีศักยภาพในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่เป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบนิเวศของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้มีการขับเคลื่อนเชิงนโยบายตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบนิเวศของจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ สนับสนุนให้มีการขับเคลื่อนของนโยบายไปโดยตัวตนเององค์กรชุมชน การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องร่วมกันระดมความคิดเห็นให้มีเครือข่ายท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดนครศรีธรรมราช ในรูปแบบ “เครือข่ายองค์กรชุมชนท้องถิ่นเพื่อจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” เพื่อเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงองค์กรให้เกิดการติดต่อประสานงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร และประสบการณ์ รวมทั้งการให้คำแนะนำ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การทำกิจกรรมร่วมกัน และการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเพื่อเสริมศักยภาพขององค์กรทั้งกลุ่มที่เข้มแข็งแล้วและยังไม่เข้มแข็ง ซึ่งเครือข่ายจะต้องเชื่อมโยงและติดต่อกันตลอดทั้งภายในและหน่วยงานภายนอก โดยแบ่งเครือข่ายตามฐานทรัพยากรที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ ซึ่งใช้ “องค์กรกลาง” เป็นตัวเชื่อมประสานให้เครือข่ายดำเนินการอย่างมีทิศทาง เพื่อให้การบริหารจัดการองค์กรมีความยั่งยืนเกิดพลังในการขับเคลื่อนภายใต้ผู้นำองค์กรที่เข้มแข็ง มีการติดต่อประสานงานเชื่อมโยงกันอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าแต่ละเครือข่ายจะมี

ความแตกต่างกันแต่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การเพิ่มศักยภาพด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ให้เข้มแข็ง ได้ประโยชน์ร่วมกันตามศักยภาพและโอกาสของชุมชน แม้แต่พื้นที่ที่จะมีจุดเด่นจุดด้อย แตกต่างกัน การมีเครือข่ายจะทำให้รู้สึกมีความมั่นคงและไม่โดดเดี่ยว มีรูปแบบในการบริหารจัดการ พัฒนาเครือข่าย และยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของจังหวัดนครศรีธรรมราช ที่แน่นอน (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2553.)

จากผลของการกระจายอำนาจลงสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ถือเป็นโอกาสที่ดีของชุมชนหากองค์กรเหล่านี้ได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนช่วยเหลือประสานงานส่งเสริมประชาชนชาวบ้าน ผู้นำกลุ่ม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างจุดเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชน ดังเช่น การพัฒนาทรัพยากรชุมชน จัดอบรมให้ความรู้ยุวมัคคุเทศก์แก่นักเรียนและประชาชนในท้องถิ่น รวมกลุ่มอาชีพพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและของที่ระลึกเพื่อเป็นของฝากแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมรวมทั้งการประสานงานทั้งในระดับผู้นำท้องถิ่น ผู้นำกิจกรรมในชุมชน และประชาชนในท้องถิ่น โดยประสานงานกับหน่วยงานภายนอก เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด สำนักพัฒนาชุมชน เกษตรอำเภอ เป็นต้น เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด ให้เกิดเป็นรูปธรรมมากขึ้น ดังนั้น การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงมุ่งประเด็นไปที่การให้ความสำคัญและเน้นประชาชนในพื้นที่เป็นหลัก มีกระบวนการอย่างเป็นขั้นตอนและเป็นระบบ เพื่อลดผลกระทบในด้านต่างๆ และสร้างทางเลือกในการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ (New Tourism หรือ Alternative Tourism) เพื่อมาทดแทนหรือแข่งขันกับการท่องเที่ยวตามประเพณีนิยม หรือแบบทั่วไป (Conventional Tourism) ซึ่งมีการนำเสนอในหลายรูปแบบ ซึ่งอิงอาศัยศักยภาพของพื้นที่เป็นพื้นฐาน โดยที่ประชาชนในพื้นที่ยังมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ และใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างเป็นประโยชน์ ตามแนวความคิดในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด อันเป็นตำบลหนึ่งของอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์กันกับอุทยานป่าพรุควนเคร็ง อันเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง เป็นตัวอย่างของการริเริ่มพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและการจัดนำเที่ยวเชิงนิเวศที่ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ พื้นที่หลายส่วนในตำบลท่าเสม็ด เป็นบริเวณที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชุมชนที่โดดเด่นหลายประการ มีผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากวัสดุทางธรรมชาติ เช่น การรวมกลุ่มทำปศุสัตว์สาธิต การเลี้ยงโคนมของหมู่ที่ 1 (บ้านท่าเสม็ด), กลุ่มเพาะเห็ดและกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษ ของหมู่ที่ 2 (บ้านหนองหิน), สวนเกษตรสาธิตตามแนวทฤษฎีใหม่ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่ที่ 3 (บ้านห้วยลึก), กลุ่มจักสานต้นกกและกระจูด (กระจูดเป็นพืชตระกูลเดียวกับ “กก” คือ ในตระกูล Cyperaccae มีชื่อทาง

พฤกษศาสตร์ว่า *Lepironia artica late*) ของหมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน) ที่มีจำนวนมากและกระจายอยู่ทั่วไป โดยทุกส่วนของกระจูดสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ทำให้เกิดอาชีพที่เกี่ยวข้องมากมาย เป็นแหล่งเรียนรู้ทางด้านหัตถกรรม และวิถีชีวิตของชุมชนในแถบนี้, กลุ่มการทำสวนผลไม้เกษตรอินทรีย์ของหมู่ที่ 5 (บ้านน้ำคำ) และกลุ่มผลิตก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์และการทำนาหว่าน นาดำ ของหมู่ที่ 6 (บ้านกอโหนด) ซึ่งในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ดแห่งนี้ หากมีการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้นจะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อพัฒนา เศรษฐกิจของชุมชน สร้างงาน สร้างอาชีพ และรายได้ให้ชุมชน พร้อมกับสร้างความภาคภูมิใจให้กับชุมชนอีกด้วย

ดังนั้น การวิจัย เรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช” ครั้งนี้ เกิดจากความคิดริเริ่ม ความมุ่งมั่น และความต้องการของท้องถิ่น จากกลุ่มประชาสังคม หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องที่จะร่วมกันพัฒนาให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลท่าเสม็ด จากข้อมูลท้องถิ่นที่ได้ศึกษาและรวบรวมเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่เหมาะสมกับพื้นที่ ตลอดจนถึงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ก่อเกิดเป็นรูปธรรม เพื่อสนองตอบความต้องการของท้องถิ่น ปลุกจิตสำนึกการอนุรักษ์ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม การฟื้นฟู สืบทอดประเพณี ศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของท้องถิ่นเพื่อให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุด และเป็นต้นแบบในการพัฒนาการท่องเที่ยวพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2.2 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2.3 เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการ และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2.4 เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 ได้ทราบถึงศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ของตำบลท่าเสม็ด โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งส่งผลต่อการกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมกับพื้นที่ในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

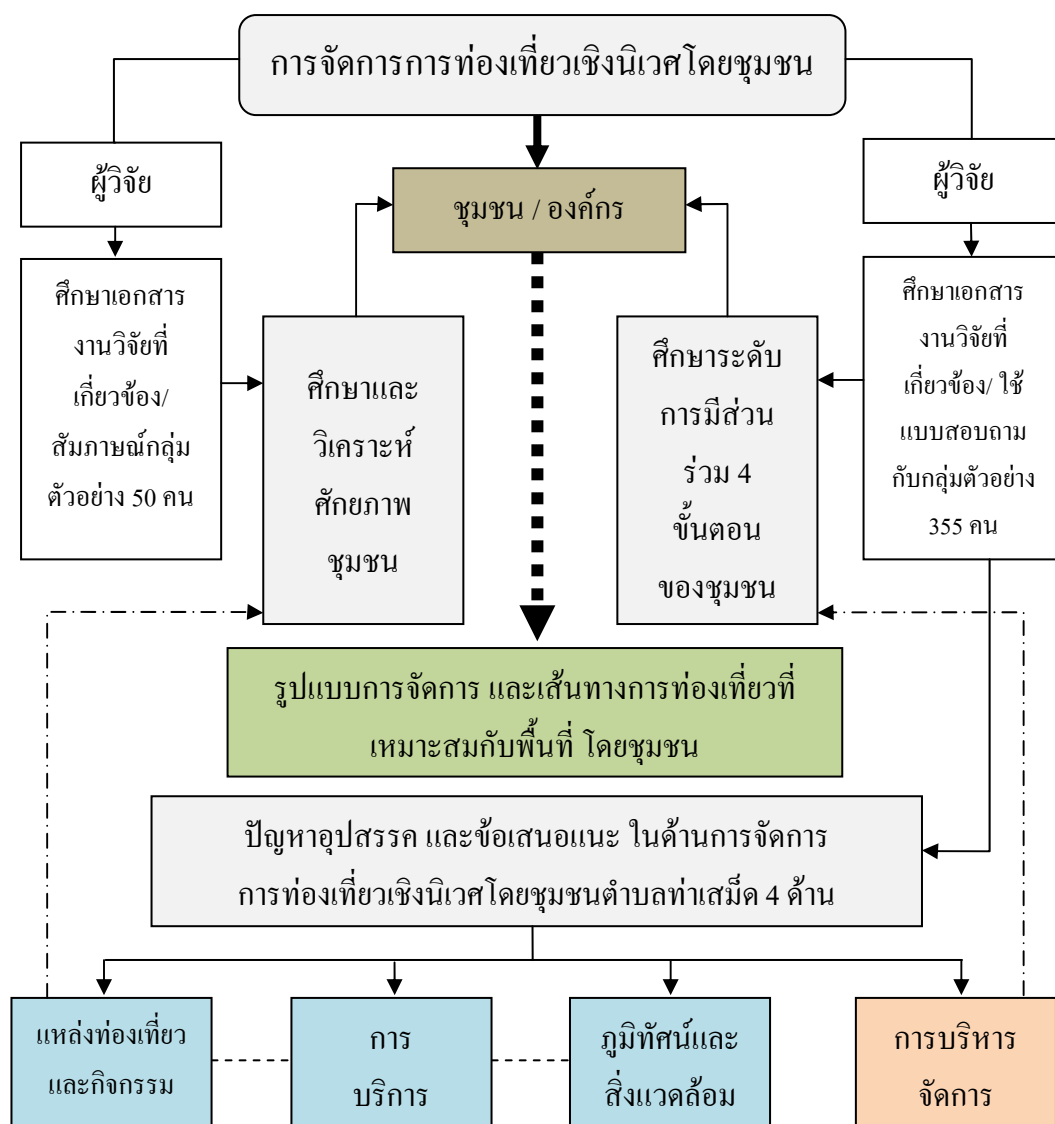
1.3.2 ได้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน ของตำบลท่าเสม็ด ที่ส่งผลต่อการกำหนดรูปแบบการจัดการ และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมกับพื้นที่

1.3.3 ได้ทราบถึงรูปแบบที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตำบลท่าเสม็ด ในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ที่อาศัยศักยภาพในประเด็นที่ศึกษา และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัย

1.3.4 ได้ทราบถึงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อเป็นแนวทางสู่การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนของตำบลท่าเสม็ดต่อไป

1.4 กรอบแนวคิดและขั้นตอนการวิจัย

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนของตำบลท่าเสม็ด เป็นการดำเนินการภายใต้กระแสการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้น การและวิเคราะห์ศึกษาถึงศักยภาพ และระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สามารถสร้างให้เกิดรูปแบบการจัดการ และเส้นทางการท่องเที่ยวที่เป็นรูปธรรมได้ ทั้งนี้ ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ จะเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่จะช่วยในการปรับปรุงให้ศักยภาพและระดับการมีส่วนร่วมในการดำเนินการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยพิจารณาองค์ประกอบตามแนวคิดและขั้นตอนการวิจัย ดังแสดงในภาพประกอบ 1 ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดในด้านขอบเขต ดังนี้

1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตของเนื้อหาการวิจัยครั้งนี้ มุ่งเน้นในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1) การศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ของ ตำบลท่าเสม็ด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแบ่งศักยภาพออกเป็น 12 ด้าน ดังนี้

- (1) ศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น
- (2) ศักยภาพด้านทรัพยากรท้องถิ่น
- (3) ศักยภาพด้านเศรษฐกิจท้องถิ่น
- (4) ศักยภาพด้านบุคคลสำคัญในท้องถิ่น
- (5) ศักยภาพด้านการจัดการความปลอดภัย
- (6) ศักยภาพด้านพาหนะนำเที่ยว และการคมนาคม
- (7) ศักยภาพด้านสาธารณูปโภคและสุขอนามัย
- (8) ศักยภาพด้านบริการที่พัก
- (9) ศักยภาพด้านร้านอาหาร และร้านขายสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น
- (10) ศักยภาพด้านการบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น
- (11) ศักยภาพด้านศูนย์ประสานการท่องเที่ยว
- (12) ศักยภาพด้านจุดเด่น/จุดขายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2) การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

- (1) ด้านความร่วมมือในการศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และสภาพปัญหา
- (2) ด้านความร่วมมือกันในการวางแผน
- (3) ด้านความร่วมมือกันในการดำเนินการ และ
- (4) ด้านความร่วมมือกันในการติดตามและประเมินผล

3) การศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

- (1) รูปแบบการจัดการ ในระดับการบริหารงาน
- (2) รูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ของตำบลท่าเสม็ด
- (3) รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ของตำบลท่าเสม็ด

(4) รูปแบบโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ของตำบลท่าเสม็ด

4) การศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

- (1) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่
- (2) ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม
- (3) ปัญหาเกี่ยวกับการบริการ
- (4) ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์

1.5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยได้กำหนดเอาพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 บ้านท่าเสม็ด, หมู่ที่ 2 บ้านหนองหิน, หมู่ที่ 3 บ้านห้วยลึก, หมู่ที่ 4 บ้านไร่เนิน, หมู่ที่ 5 บ้านน้ำดำ, หมู่ที่ 6 บ้านกอโหนด และหมู่ที่ 7 บ้านทุ่งตอ เป็นพื้นที่วิจัย

1.5.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการในระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2553 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2555

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน (Community-based Tourism) หมายถึง ทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวที่ชุมชนเข้ามากำหนดทิศทางของการท่องเที่ยวบนฐานความคิดที่ว่า ชาวบ้านทุกคนเป็นเจ้าของทรัพยากรและเป็นผู้มีส่วนได้เสียจากการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ในแหล่งธรรมชาติ ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อม และเป็นการท่องเที่ยวโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable tourism development) หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่สนองความจำเป็นของนักท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวพร้อมมีการปกป้องรักษาและจัดการทรัพยากร ที่สามารถคงความเป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมได้ในระยะยาว

การมีส่วนร่วมของชุมชน (Participation of the community) หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนมีขีดความสามารถของตนเองในการจัดการ การควบคุม การใช้ การกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม และความจำเป็นขั้นพื้นฐานอย่างสมศักดิ์ศรี รวมทั้งพัฒนาการ การรับรู้ และภูมิปัญญาของประชาชน โดยประชาชนเป็นผู้กำหนดในการเข้ามามีส่วนร่วม และเป็นผู้ทำทุกอย่าง มิใช่ผู้อื่นเป็นผู้กำหนดให้ในการเข้ามามีส่วนร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือมีส่วนร่วมในทุกอย่าง

ชุมชน (Community) มีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป เช่น ชาวบ้าน พื้นฐานของชุมชน (Community-base) และกลุ่มระดับรากหญ้า (Grass-root) หมายถึง องค์กรเพื่อดำเนินกิจการของชุมชน เกิดจากการรวมตัวกันของคนในชุมชนในการกระทำ กิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ อนุภาคประสงค์ มีขนาดต่างๆ กัน อาจมีขนาดระดับหมู่บ้าน หรือเล็กกว่าหมู่บ้าน สุดแต่ความสามารถในการบริหารจัดการขององค์กร องค์กรชุมชนที่ทำงานได้ผล ไม่ใช่ที่แต่งตั้งโดยทางราชการ หรือสถาบันภายนอกอื่นใด แต่เป็นองค์กรชุมชนจริงๆ โดยชุมชนและเพื่อชุมชน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน (Local knowledge or wisdom) หมายถึง ระบบองค์ความรู้ทั้งหมดซึ่งรวมถึงมโนทัศน์หรือแนวความคิด (Concept) ความเชื่อ (Belief) การตระหนักรู้ (Perception) กระบวนการได้มา การเก็บรักษาและการเผยแพร่องค์ความรู้ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นองค์ความรู้ หรือภูมิปัญญา ที่ถ่ายทอดจากบรรพบุรุษของกลุ่มชนเท่านั้น หากแต่รวมถึงองค์ความรู้ที่สร้างขึ้นใหม่โดยชุมชน หรือปัจเจกชน และความรู้ที่นำ มาจากภายนอกแต่ได้รับการตีความ (Interpretation) และปรับเปลี่ยน (Modification) โดยคนในชุมชน เพื่อให้สอดคล้องกับระบบนิเวศ เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของท้องถิ่น

ศักยภาพ (Potentiality) หมายถึง คุณสมบัติที่มีแฝงอยู่ในมนุษย์ หรือสัตว์ และเมื่อโยงสู่บุคคล จึงหมายถึง คุณสมบัติต่าง ๆ ที่แฝงอยู่ในตัว เช่น ความรู้ บุคลิกภาพ สุขภาพอนามัย และพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งอาจก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองต่อชุมชน สถาบันวิชาชีพ และต่อชาติบ้านเมือง

ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ (Issues relating to the management of tourism in the area) หมายถึง ขาดการประสานความร่วมมือ ขาดการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และขาดการสนับสนุนด้านนโยบายที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่

ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม (Problems with sights and activities) หมายถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวบางอย่างไม่เหมาะสมกับสภาพ วัฒนธรรมของพื้นที่ ชุมชนมุ่งเอาแต่ประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึง สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว และขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

ปัญหาเกี่ยวกับการบริการ (Problems with Service) หมายถึง สถานที่บริการนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ยังไม่สะอาด ไม่สะดวก และไม่ปลอดภัย การบริการนักท่องเที่ยวไม่มีมาตรฐาน และการบริหารจัดการ ควบคุมดูแล เกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว

ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ (Issues about the environment and the landscape) หมายถึง ขาดการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในพื้นที่ ขาดการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น สภาพถนน ทางเดิน ทางเท้าในแหล่งท่องเที่ยว สิ่งแวดล้อม และสภาพภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย และปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

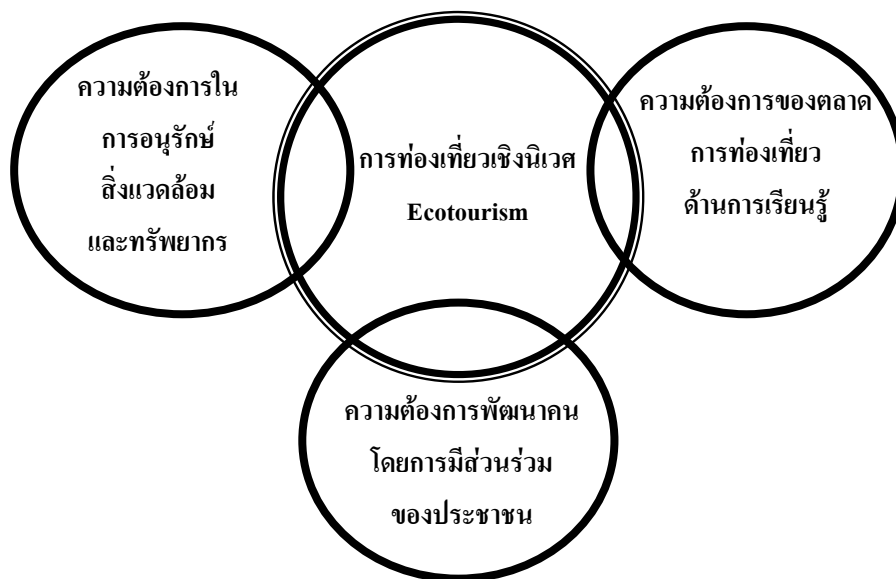
จากการศึกษาบริบทของพื้นที่ ศักยภาพของการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเบื้องต้น จึงได้รวบรวมแนวคิด และองค์ประกอบด้านต่างๆ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยจำแนกออกเป็นแนวคิดด้านต่างๆ ประกอบด้วย

- 2.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.2 ศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.3 กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 2.4 สภาพทั่วไปของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
- 2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เกิดขึ้นภายใต้ความต้องการของประเทศในการสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนากับการอนุรักษ์ และกระแสโลกที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงก่อให้เกิดกระแสที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว 3 ด้าน คือ

1. กระแสความต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวในการศึกษา เรียนรู้สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ และ
3. กระแสความต้องการพัฒนาคน โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน จากพลัง 3 กระแสนี้ จึงทำให้เกิดแนวคิดการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ที่ป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเพื่อรักษาระบบนิเวศของธรรมชาติ นั่นก็คือ Green tourism หรือ Ecotourism ซึ่งเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีกรอบและโครงสร้างเล็กๆ รวมกัน แล้วสามารถนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544)

ภาพประกอบ 2 กระแสความต้องการเปลี่ยนแปลงด้านการท่องเที่ยว
ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544)

2.1.1 ความหมายและคำนิยาม

ในช่วงที่กระแสของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแพร่ขยายไปทั่วโลก การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้จัดทำแผนพัฒนาและอนุรักษ์การท่องเที่ยว โดยจัดตั้งคณะทำงานเพื่อศึกษา เรื่อง Ecotourism ระยะเวลาคณะทำงานมีมติ ใช้คำจำกัดความ Ecotourism ในความหมายภาษาไทยว่า "การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์" ต่อมาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้มอบหมายให้สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วท.) ทำการศึกษาเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ และขอให้ราชบัณฑิตยสถานกำหนดความหมาย ในที่สุดได้ความหมายของคำว่า Ecotourism หรือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าหมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2542)

วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์ และคณะ (2547) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการท่องเที่ยวขึ้นชมธรรมชาติ (Nature-based-tourism) ซึ่งประกอบด้วย หลักการที่ว่าด้วยสภาพสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ (Natural setting) ความยั่งยืนทางนิเวศ (Ecological sustainability) และการให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม (Environmental education) ด้านกายภาพและด้านวัฒนธรรม โดยที่เป็นการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบ ไม่ทำความบกร่องต่อพื้นที่ธรรมชาติ

และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีผลต่อเศรษฐกิจและสังคมในเชิงลบน้อยที่สุดตลอดจนช่วยให้สวัสดิการของชุมชนท้องถิ่นดีขึ้น

กรมป่าไม้ (2548) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าเป็น “การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดการรบกวนหรือความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่น เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอีกด้วย”

วิมล จิโรจพันธุ์ และคณะ (2548) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อม การท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

จากความหมายและคำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของนักวิชาการข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ ดังนี้ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” หมายถึง รูปแบบการท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ประจำชุมชนท้องถิ่น โดยมีความสอดคล้องกับระบบนิเวศ ควบคู่กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยมีบรรยากาศหรือกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์ เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพชีวิตก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประชาชน และสิ่งแวดล้อมร่วมกับการท่องเที่ยวให้มากที่สุด

2.1.2 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) องค์ประกอบทั้งหมด 4 องค์ประกอบ ที่มีความสัมพันธ์กัน ดังนี้

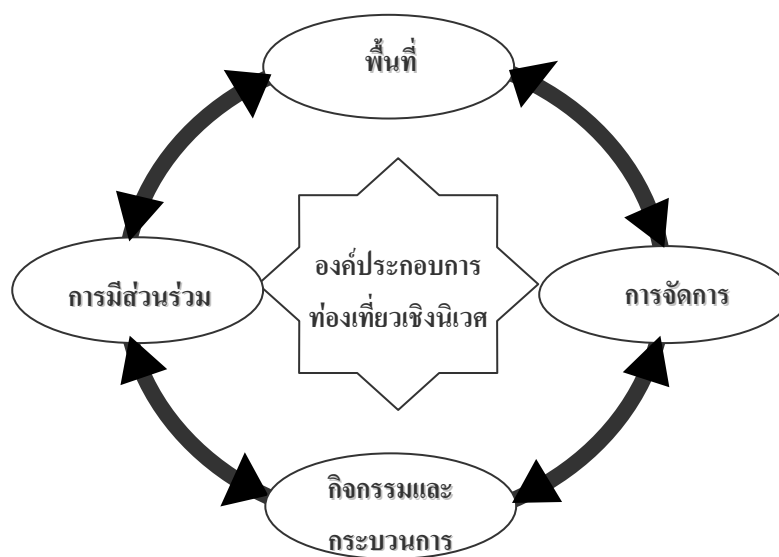
1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้ รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ ในพื้นที่ของแหล่งนั้น จึงเป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ

2) องค์ประกอบด้านการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต

3) **องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ** การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ โดยมีทำให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว เป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนภายในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวเชิงสิ่งแวดล้อมศึกษา

4) **องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม** การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น ที่มีส่วนร่วมเกือบตลอดกระบวนการเพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น โดยประโยชน์ต่อท้องถิ่นที่ได้หมายความรวมถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว และในที่สุดแล้วท้องถิ่นสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ ท้องถิ่นในที่นี่เริ่มต้นจากระดับรากหญ้า จนถึงระดับการปกครองท้องถิ่น และอาจรวมการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง จึงเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชน

ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีลักษณะของความรับผิดชอบ (Responsible travel) โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืน ครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร จากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศข้างต้น จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน การดำเนินไปได้ของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบครบทั้ง 4 ด้าน เนื่องจาก องค์ประกอบในแต่ละด้านจะมีความสำคัญที่แตกต่างกันออกไป และสัมฤทธิ์ผลจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยอาศัยความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทั้ง 4 ด้านนี้ และหากองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านนี้ ไม่มีความสมบูรณ์แบบก็จะทำให้ความเป็นไปได้ของสัมฤทธิ์ผลมีน้อย เช่น หากในพื้นที่นั้นๆ ประชาชนมีความพร้อม มีความร่วมมือกันเป็นอย่างดี มีผู้นำที่สามารถบริหารจัดการได้อย่างเป็นระบบ มีกิจกรรมที่น่าสนใจ แต่สภาพพื้นที่ และทรัพยากรทางธรรมชาติ หรือทำทรัพยากรทางวัฒนธรรมมีน้อย และไม่เป็นจุดเด่น ไม่เป็นที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ก็ไม่สามารถที่จะทำให้การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ๆ นั้น สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างแน่นอน เป็นต้น (ภาพประกอบ 3)

ภาพประกอบ 3 องค์ประกอบของการทำงานที่ชุมชน
ที่มา : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542)

สำหรับองค์ประกอบของการทำงานที่ชุมชน ในทัศนะของ ราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2543) มีการกำหนดส่วนประกอบที่สำคัญที่แตกต่างออกไปบางประการ โดยได้จำแนกไว้ 6 ประการ ดังนี้

- 1) เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ
- 2) ท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ วัฒนธรรม (ประวัติศาสตร์และวิถีชีวิตชุมชน)
- 3) มีการจัดการที่เป็นระบบ (สิ่งแวดล้อมและการศึกษา) แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง (เจ้าของสถานที่ มัคคุเทศก์ และนักท่องเที่ยว)
- 4) มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม
- 5) ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการและได้รับรายได้อย่างเสมอภาคกัน
- 6) นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ มีความประทับใจ มีประสบการณ์และความรู้ใหม่

2.1.3 แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การให้คำจำกัดความของคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” ตามพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ระบุไว้ว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้น หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ทุกแห่งตั้งแต่แหล่งธรรมชาติ โบราณสถาน ไปจนถึงชุมชนท้องถิ่น เพราะฉะนั้นแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า อุทยานประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี ไปจนถึงชุมชนต่างๆ ที่เปิดให้มีการท่องเที่ยว แต่ปัจจุบัน เรื่องการป้องกันผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการให้ข้อมูลความรู้แก่ผู้มาเยือนตามคำจำกัดความกระทำ ได้บ้างในระดับหนึ่ง คือ ยังไม่สมบูรณ์หรือได้มาตรฐานเพียงพอ ยกเว้นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นอุทยาน แห่งชาติบางแห่งเท่านั้น เช่น อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ คอยอินทนนท์ น้ำหนาว เขาสก แก่งกระจาน เป็นต้น

ถึงกระนั้น หากยึดความหมาย และองค์ประกอบด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่ปฏิบัติกันอยู่หลายประเทศ เช่น คอสตาริกา เคนย่า ประเทศในทวีปอเมริกากลาง และอเมริกาใต้ ลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่จัดว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะจำกัวงเฉพาะที่เป็นแหล่งธรรมชาติ เท่านั้น (Nature-based destinations) โดยเฉพาะแหล่งท่องเที่ยวที่มีการอนุรักษ์ธรรมชาติและ วัฒนธรรม ของชุมชนท้องถิ่น ที่สำคัญได้แก่ อุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และแหล่งสงวน ธรรมชาติในรูปแบบอื่น ดังนั้น ตามความหมายที่เป็นสากล ชี้ว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศนี้ ควรจะ เน้นการพัฒนาและการจัดการ เฉพาะในแหล่งธรรมชาติซึ่งถือกันว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อสนองตลาดการท่องเที่ยวเฉพาะ (Niche market) โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่แสวงหา ความรู้ และอยากเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศของแหล่ง ท่องเที่ยวควบคู่ไปกับความเพลิดเพลิน และมีปฏิสัมพันธ์กับคนท้องถิ่น รวมทั้งให้ประโยชน์กลับคืน ไปสู่แหล่งท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

2.1.4 ลักษณะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีลักษณะที่แตกต่างกับการท่องเที่ยวทั่วไป เพราะ ส่วนใหญ่มุ่งเน้นให้ความสำคัญในส่วนของรายได้เป็นหลัก โดยบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้สรุป ลักษณะทั่วไปของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ไว้ดังนี้

- 1) เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ไว้ รวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นๆ
- 2) มุ่งเน้นที่คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว มากกว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
- 3) เน้นให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรม ของแหล่งท่องเที่ยว

- 4) ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์โดยตรงกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ นอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม
- 5) เป็นการท่องเที่ยวที่คืนประโยชน์สู่ธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรง และทางอ้อม
- 6) เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2.1.5 วัตถุประสงค์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีความแตกต่างอย่างชัดเจนจากการท่องเที่ยวทั่วไป กล่าวคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มุ่งเน้นในด้านการท่องเที่ยวควบคู่กับการดูแลรักษาและคงไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว โดยที่บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้สรุปวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่สำคัญ 4 ประการ ดังนี้

- 1) เพื่อมุ่งเน้นคุณค่าของธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มากกว่าการเสริมต่างสภาพธรรมชาติ และการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว
- 2) เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องดูแลรักษา และคงไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว
- 3) เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้ หรือได้รับประสบการณ์จากสภาพแวดล้อมโดยตรง อันจะเป็นการสร้างเสริมความพึงพอใจ และช่วยสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- 4) เพื่อให้ประโยชน์กลับคืนสู่ธรรมชาติและ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันก็เอื้อประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้น

2.1.6 กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในกระบวนการของการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในแต่ละแหล่ง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ และรู้สึกปลอดภัยจากการท่องเที่ยวหรือนันทนาการนอกเวลาตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นอย่างยิ่ง เพราะกิจกรรมต่างๆ นั้นจะเป็นสื่อกลางนำการท่องเที่ยวไปสู่เป้าหมายได้ กิจกรรมที่เหมาะสมจึงควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ทั้งนี้ ต้องเป็นกิจกรรมที่

มีผลกระทบน้อยที่สุดหรือเป็นผลกระทบที่ป้องกันหรือแก้ไขได้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544)

จากการศึกษาของสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) ได้จัดแบ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศออกเป็น 3 หมวด รวม 19 กิจกรรมดังปรากฏในตาราง 1

ตาราง 1 ประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ประเภทกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ		
กิจกรรมเชิงนิเวศ ในแหล่งธรรมชาติ	กิจกรรมกึ่งนิเวศ	กิจกรรมส่งเสริมทางด้าน วัฒนธรรมประวัติศาสตร์
การเดินป่า	ถ่ายรูป/บันทึกภาพ/เสียง	ชมความงาม ความเก่าแก่
ศึกษาธรรมชาติ	ปีนเขา/ไต่เขา	ศึกษาประวัติ ความเป็นมาฯ
ส่องสัตว์/ดูนก	การศึกษาท้องฟ้า	ศึกษาชื่นชม งานศิลปกรรมฯ
เที่ยวถ้ำ/น้ำตก	จักรยานท่องเที่ยว	ร่วมกิจกรรม เรียนรู้พฤติกรรม
พายเรือ (แคนู คยัค เรือใบ)	ตกปลา	การศึกษาเรียนรู้ผลิตภัณฑ์ฯ
ดำน้ำดูปะการัง		
ตั้งแคมป์		
ล่องแพ/ล่องเรือยาง		
ขี่ม้า/นั่งช้าง		

ที่มา: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544)

2.1.7 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การดำเนินการด้านการท่องเที่ยว ทั้งในการท่องเที่ยวโดยทั่วไปหรือการท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะ ล้วนประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการบริหารจัดการที่แตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความพร้อมทางด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว และการบริหารจัดการของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ รวมทั้งปัจจัยอื่นๆ โดย พิทยะ ศรีวัฒนสาร (2554) ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะดำเนินไปได้ จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ และการประสานงานจากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวในทุกด้าน และเป็นไปอย่างสอดคล้องกัน ไม่เพียงเฉพาะการผสมผสานความต้องการและการตอบสนองแก่นักท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญต่อการดูแลรักษาความเป็นธรรมชาติและเอกลักษณ์

ของทรัพยากรท่องเที่ยวเป็นหลักควบคู่กัน ไป แต่ในปัจจุบันการพัฒนาไม่สามารถดำเนินไปตามแผนได้ ด้วยปัญหาและอุปสรรค ดังนี้

1) **ปัญหาอุปสรรคในด้านการบริหารจัดการ** ในส่วนขององค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ อันได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กรมป่าไม้ กรมการปกครอง การควบคุมมลพิษ สำนักงานนโยบายและแผนสิ่งแวดล้อม รวมทั้งองค์กรชุมชนในท้องถิ่น หน่วยงานเหล่านี้เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวให้ยั่งยืน แต่ที่ผ่านมามีการพัฒนาเป็นการดำเนินการแบบ “ต่างคนต่างทำ” การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานนำไปซึ่งปัญหาการบริหารจัดการในท้องถิ่นนั้นๆ

2) **ปัญหาอุปสรรคในด้านแหล่งท่องเที่ยวกับกิจกรรม** ปัจจุบันการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวบางชนิดไม่คำนึงความเหมาะสม หรือผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว มุ่งแต่ผลประโยชน์หรือด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จนทำให้เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งยังมีได้กำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ (Carrying capacity)

3) **ปัญหาอุปสรรคในด้านการบริการ** การบริการ เป็นองค์ประกอบสำคัญในการอำนวยความสะดวก ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ดูแล ให้นักท่องเที่ยวบรรลุวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร การบริการนำเที่ยว เป็นต้น แต่ที่ผ่านมามีการบริการดังกล่าว ไม่ได้มีการบริหารจัดการที่ควรจึงกลายเป็นปัญหาการบริการที่ไม่มีมาตรฐาน

4) **ปัญหาอุปสรรคในด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์** สิ่งแวดล้อม และสภาพภูมิทัศน์ เป็นสิ่งที่ส่งเสริมคุณค่าและสวยงามให้แก่แหล่งท่องเที่ยวต่างๆ แต่ปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งกลับถูกทำลายโดยสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ดังกล่าว ด้วยเหตุของการขาดการบริหารจัดการจากผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่นั้น จึงกลายเป็นปัญหาการสร้างสิ่งแปลกปลอมหรือการทำลายทรัพยากรในการท่องเที่ยว

5) **ปัญหาอุปสรรคในด้านการท่องเที่ยว** นักท่องเที่ยว ถือว่าเป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวเป็นผู้ต้องการหรืออุปสงค์ (Demand) ของการท่องเที่ยว แต่อีกนัยหนึ่งนักท่องเที่ยว คือ ปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรม หรือวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว การขาดจิตสำนึก และความรับผิดชอบต่ออารยธรรมทรัพยากร มีส่วนทำให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว

6) **ปัญหาอุปสรรคในด้านการชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว** ชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยว มีบทบาทและความสัมพันธ์ต่อการท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ เช่น ความเป็นเจ้าของ ผู้จำหน่ายสินค้า

ผู้ให้บริการ รวมถึงองค์กรปกครองท้องถิ่น ความสำคัญดังกล่าว ถือเป็นอีกหนึ่งกลไกในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แต่ด้วยความเป็นชุมชนนั้นก็ก่อให้เกิดปัญหาในการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ ด้วยเหตุของการขาดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนา จึงทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนล่าช้า

นอกจากนี้ บุปผา พิกุลแก้ว และคณะ (2550) ได้สรุปปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละด้าน ดังนี้

1) ปัญหาด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย

- (1) ข้อจำกัดในการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว
- (2) การขาดการบำรุงรักษาบริเวณแหล่งท่องเที่ยว ที่ได้รับการพัฒนาแล้ว
- (3) ชาวบ้านขาดความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างถูกวิธี
- (4) มีการทำลายความสมดุลทางธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ อยู่เสมอ เช่น การระเบิดปลา การทอดสมอเรือซึ่งทำลายปะการัง การดูคทรายเป็นต้น
- (5) ไม่มีความเป็นระเบียบในการปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างต่างๆ ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว ทำให้เสียความงดความตามธรรมชาติ
- (6) บทลงโทษในกฎหมายที่เกี่ยวกับการควบคุมหรือการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวค่อนข้างเบา และล่าสมัย
- (7) ขาดการพัฒนาบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นระเบียบ เช่น ขาดห้องสุขาที่สะอาด ร้านขายสินค้าหรือของที่ระลึกอยู่กระจัดกระจาย ที่จอดรถมีน้อยอยู่ไกลและไม่มีความปลอดภัย
- (8) เอกชนมักไม่สนใจนำเงินมาลงทุนบริการท่องเที่ยว ในจังหวัดที่มีได้รับการประกาศให้เป็นจังหวัดท่องเที่ยว ทำให้จังหวัดเหล่านั้นพัฒนาการท่องเที่ยวได้ช้า
- (9) จังหวัดขาดบุคลากรผู้ที่มีประสบการณ์ และมีความชำนาญในด้านพัฒนาการท่องเที่ยว
- (10) บางฤดูมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวมากจนพื้นที่ไม่สามารถรองรับได้เพียงพอ

2) ปัญหาด้านการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ประกอบด้วย

- (1) แหล่งท่องเที่ยวบางแห่ง มีที่พักที่ได้มาตรฐานน้อย เนื่องจากนักลงทุนไม่กล้าเข้ามาลงทุนเพราะนักท่องเที่ยวเดินทางมาไม่สม่ำเสมอ
- (2) ร้านอาหารที่ได้รับมาตรฐานตามกระทรวงสาธารณสุขมีน้อย
- (3) บริษัทนำเที่ยวที่ได้มาตรฐานในแหล่งท่องเที่ยวต่างจังหวัดมีน้อย

(4) ร้านขายของที่ระลึกหลายแห่งไม่ซื้อสัตว์ต่อผู้ซื้อ เช่น ปลอมแปลงสินค้า คิดราคาสูงเกินจริง รวมทั้งสินค้าบางชนิดไม่ได้มาตรฐาน

(5) ความปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวยังมีน้อย โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวระยะไกลซึ่งเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว

(6) ระบบสาธารณสุขปภคพื้นที่ที่จำเป็นในพื้นที่ท่องเที่ยว มีไม่เพียงพอ เช่น สถานพยาบาล ระบบการสื่อสาร น้าอุปโภคบริโภค

(7) ข้อจำกัดในการพัฒนาสถานที่พัก โดยเฉพาะบริเวณที่อยู่ในเขตป่าสงวน หรือพื้นที่สาธารณะ ทำให้เสียโอกาสในการพัฒนาพื้นที่เหล่านั้น

(8) ขาดแรงงานที่มีคุณภาพในธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น บริษัทนำเที่ยว ที่ช่วยส่งเสริมภาพพจน์ของแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวและการให้บริการอย่างทั่วถึง

(9) ความมีน้ำใจไมตรีของคนไทยในการต้อนรับ และความซื่อสัตย์ในการบริการนักท่องเที่ยวในระยะหลังๆ มีน้อยลง เป็นผลให้ลดความดึงดูดใจในการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

3) ปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งและความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย

(1) การมีงบประมาณที่ค่อนข้างจำกัดในการปรับปรุงถนนหนทาง และแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งอยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกลทำให้การปรับปรุงทำได้ยาก

(2) ถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งมีสภาพไม่ดี คับแคบ เป็นจุดที่เกิดอันตรายจากการขับขีได้ง่าย ทำให้นักท่องเที่ยวหันไปใช้บริการแหล่งท่องเที่ยว ที่มีความสะดวกสบายมากกว่า

(3) แหล่งท่องเที่ยวบางแห่งรถประจำทางเข้าไม่ถึง ต้องเช่าเหมารถรับจ้างเข้าไป ส่งผลให้ถูกขูดรีดค่าโดยสารจากนักท่องเที่ยว และบริการไม่ประทับใจเนื่องจากการผูกขาดหรือได้รับสัมปทานเพียงเจ้าเดียว

(4) ขาดป้ายชี้ทางที่ชัดเจน ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องคอยถามชาวบ้านอยู่ตลอดทาง และมักมีปัญหาในเรื่องการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ

(5) ขาดรถขนส่งบริการสาธารณะไปยังสถานที่ท่องเที่ยว หากไม่ไปกับทัวร์หรือนำรถไปเองก็ไม่สามารถเข้าไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นได้

จากปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามทัศนะของนักวิชาการเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงสรุปเป็นประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยแบ่งเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

1) ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ เป็นปัญหาที่เกิดจากการขาดการประสานงาน และความร่วมมือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ตลอดจนขาดการประชาสัมพันธ์ การสนับสนุนงบประมาณ และการสนับสนุนด้านนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว

2) ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม เป็นปัญหาที่เกิดจากการวางแผนการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่เหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมของพื้นที่ อีกทั้งผู้ประกอบการมุ่งเอาแต่ประโยชน์ โดยไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบในเชิงลบ ตลอดจนการขาดการเอาใจใส่จนก่อให้เกิดสภาพเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว

3) ปัญหาเกี่ยวกับการบริการ โดยส่วนมากปัญหาด้านการบริการนักท่องเที่ยวจะเป็นเรื่องของสถานที่ที่ยังไม่ได้มาตรฐาน คือ ขาดความสะอาด มั่นคง และปลอดภัย ส่วนด้านบุคลากรที่ให้บริการ อาจจะมีการมุ่งประโยชน์มากกว่าสัมพันธไมตรี ซึ่งก่อให้เกิดความรู้สึกเชิงลบต่อนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการของคนภายในพื้นที่นั้นได้

4) ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ เป็นปัญหาเกิดจากการขาดการบริหารจัดการที่ดี ในส่วนของสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และปัญหาด้านการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในพื้นที่ เป็นต้น

5) ปัญหาเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว ปัญหาด้านนี้ มี 2 ประเด็นสำคัญ ประกอบด้วย

(1) ปัญหาจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ที่มีผลกระทบอันเกิดจากพฤติกรรมเชิงลบของนักท่องเที่ยวเอง โดยมีพฤติกรรมไม่เหมาะสมต่อพื้นที่ และขาดความรู้จิตสำนึก ตลอดจนความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ท่องเที่ยว

(2) ปัญหาด้านสถานที่ให้บริการนักท่องเที่ยว สถานที่ที่ให้บริการนักท่องเที่ยวบางแห่ง ไม่สามารถรองรับปริมาณของนักท่องเที่ยวที่เกินจากการคาดการณ์ไว้ได้ จึงก่อให้เกิดปัญหาการให้บริการที่ไม่เพียงพอ ล่าช้า จนนำไปสู่การเกิดความไม่ประทับใจของนักท่องเที่ยวผู้มาใช้บริการ

6) ปัญหาเกี่ยวกับชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว มีประเด็นที่สำคัญ ดังนี้

(1) เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ประกอบการท่องเที่ยวและประชาชนท้องถิ่น

(2) ขาดความร่วมมือจากประชาชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(3) ประชาชนในพื้นที่ได้รับผลกระทบจากกิจกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่

(4) ประชาชนในพื้นที่ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

เชิงนิเวศ

จากการแสดงทัศนะ และการให้มติดที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังที่ได้อ้างถึงในเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงสามารถสรุปได้ว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” คือ การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศสิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน โดยมีองค์ประกอบหลักของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมี 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

ทั้งนี้ ลักษณะและวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะเป็นลักษณะที่มีการมุ่งเน้นถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว มากกว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เน้นให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์โดยตรงกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติและ นอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ก็ยังเป็นเหตุผลหนึ่งในการส่งเสริมประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่คืนประโยชน์สู่ธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

2.2 แนวคิดเรื่องศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.2.1 ศักยภาพชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การศึกษาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถเข้าถึงข้อมูลด้านทรัพยากร เพื่อให้สอดคล้องกับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของพื้นที่นั้น ๆ โดยที่ นำชัย ทนุผล และคณะ (2543) ได้กล่าวถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

1) ศักยภาพของการจัดการ ควรจะพิจารณาจากสภาพการจัดการในปัจจุบัน โดยการจัดการที่มีอยู่ในกรอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่ามีมากน้อยเพียงใด การพิจารณาการจัดการนี้จะบ่งชี้ถึงโอกาสในการเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้สูงขึ้นได้ ศักยภาพการจัดการ ประกอบด้วย

(1) มีการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการจัดการที่สำคัญอันจะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างความตระหนัก และจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากรูปแบบการจัดสื่อความหมาย กิจกรรมด้านการศึกษา (กิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีลักษณะของการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว)

(2) มีการจัดการป้องกัน และรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย มาตรการการป้องกันและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มาตรการความปลอดภัยต่อ

ชีวิตและทรัพย์สิน มาตรการการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยว หรือกระทั่งมาตรการการนำรายได้มาใช้ ในการบำรุงรักษาแหล่งทรัพยากร ซึ่งมาตรการเหล่านี้จะต้องมีการพิจารณาถึงมาตรฐานการควบคุม ว่ามีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด

(3) มุ่งเน้นในการจัดการที่ให้ความสำคัญกับการร่วมมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งพิจารณาจาก รูปแบบองค์กรในการจัดการ ที่เน้นความเป็นองค์กร ประชาชน รัฐ หรือเอกชน พิจารณาจากระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในด้านการมีส่วนร่วมในการควบคุมการท่องเที่ยว และพิจารณาจากการให้ความเห็นในด้านการท่องเที่ยว

(4) การจัดการ และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ซึ่งต้องจัดการอย่างเป็นระบบ โดยที่มืองค์ประกอบ ดังนี้

4.1 จัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้สามารถรองรับการท่องเที่ยว ภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying capacity) ของพื้นที่โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อสิ่งแวดล้อม

4.2 การจัดการด้านการตลาดอย่างยั่งยืน โดยให้มีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม และรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและบริการ

4.3 การจัดการด้านบริการ เช่น ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การบริการสิ่งอำนวยความสะดวก และการสื่อสารประชาสัมพันธ์

2) สักยภาพทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพด้านนี้ จำเป็นต้องมีการศึกษา พิจารณาจากสภาพทรัพยากรที่มีความเหมาะสม มีลักษณะเฉพาะ และคงลักษณะพื้นที่นั้น โดยเน้น ความสำคัญของระบบนิเวศ หรือวัฒนธรรมพื้นที่ และความพึงพอใจว่ามีมากน้อยเพียงใด เพื่อให้ ความสำคัญที่ต่างกัน ในแต่ละปัจจัย ดังนี้

(1) ชนิดของแหล่งท่องเที่ยว ควรจะมีการพิจารณาจากสภาพธรรมชาติ ของแหล่งท่องเที่ยว หรือองค์ประกอบหลักภายในแหล่งท่องเที่ยวโดยพิจารณาจาก

1.1 ความเป็นสภาพธรรมชาติดั้งเดิม

1.2 สภาพพื้นที่ที่ถูกดัดแปลง ตกแต่งเป็นบางส่วน แต่ยังคงสภาพเดิมไว้เป็นหลัก

1.3 เป็นแหล่งธรรมชาติที่สร้างขึ้นโดยการผสมผสาน จำลอง หรือ ตกแต่งใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่

1.4 เป็นแหล่งที่สร้างเลียนแบบธรรมชาติ มีค่าต่อความเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากน้อยตามลำดับ

(2) องค์ประกอบที่เป็นเอกลักษณ์ โดยพิจารณาจาก

2.1 ความสำคัญของระบบนิเวศ ความสมบูรณ์ ความหลากหลาย
ลักษณะที่หายาก และความสัมพันธ์ที่เป็นระบบพื้นที่

2.2 ความโดดเด่นด้านกายภาพ คือ มีความโดดเด่นมาก (มีลักษณะ
เป็นสัญลักษณ์ชัดเจน มีความแปลก แตกต่างจากทั่วๆ ไป) หรือมีความโดดเด่นลดลงตามลำดับ

2.3 สภาพที่มีความสวยงามทางธรรมชาติ (ทัศนียภาพ และองค์
ประกอบ) ว่ามีระดับความงามมากจนเป็นที่ประทับใจของผู้พบเห็นหรือไม่อย่างไร

2.4 องค์ประกอบทางด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม
ที่ผสมผสานหรือเพิ่มความดึงดูดใจมากหรือน้อยเพียงใด

2.2.2 ขีดความสามารถในการรองรับในการจัดการท่องเที่ยว

การดำเนินการ ในลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำเป็นจะต้องคำนึงถึง
ศักยภาพ และขีดความสามารถของพื้นที่เป้าหมายในทุกๆ ด้าน โดยพิจารณาถึงองค์ประกอบสำคัญ
หลายๆ ด้าน ซึ่งในประเด็นนี้ นักวิชาการแต่ละท่าน ก็ได้แสดงทัศนะที่แตกต่างกัน และทัศนะที่เป็น
ไปในทิศทางเดียวกัน ดังนี้

มนัส สุวรรณ (2538) ได้อธิบายเกี่ยวกับแนวคิดความสามารถที่จะรองรับได้
ของพื้นที่ไว้ว่า ธรรมชาติของแต่ละพื้นที่ย่อมมีขีดจำกัด ความสามารถที่รองรับได้อยู่ระดับหนึ่ง ระดับ
ความสามารถที่จะรับได้นี้แตกต่างกันไปตามความแตกต่างทางด้านกายภาพชีวภาพของพื้นที่ และ
กิจกรรมของมนุษย์ที่กระทำในพื้นที่นั้น ซึ่งถ้าหากมีการใช้ประโยชน์จากพื้นที่เกินขีดจำกัดนี้ไปแล้ว
จะทำให้สภาพและความสมดุลของพื้นที่สูญเสียไปจนเกิดปัญหาต่อเนื่องอื่นๆ ตามมา ความสามารถ
ที่จะรับได้นี้สามารถแยกพิจารณาเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1) ความสามารถที่รับได้ทางกายภาพ (Physical Carrying Capacity) หมายถึง
ลักษณะ หรือสภาพทางกายภาพของสถานที่ ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ตาม
ความประสงค์เป็นขีดจำกัดได้ชัดเจน และจับต้องได้มากกว่า เช่น ขนาดของพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวที่
มีอยู่แน่นอนตายตัว ย่อมเป็นตัวกำหนดว่าจะสามารถสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างได้จำนวนมากน้อย
เท่าใด เป็นต้น

2) ความสามารถที่รองรับได้ทางสังคม (Social Carrying Capacity) หมายถึง
ความสามารถของสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ของสถานที่ท่องเที่ยวที่จะพัฒนา หรือ
ขายบริการแก่ผู้ มาเที่ยว กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความสามารถของสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถให้บริการ
แก่นักท่องเที่ยวในจำนวนสูงสุด โดยไม่ทำให้เกิดภาวะแออัด

3) ความสามารถที่จะรองรับได้ทางนิเวศ (Ecological Carrying Capacity)
หมายถึง ความสามารถของสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติในพื้นที่ และบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ที่

จะได้รับต่อการเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยา ที่เกิดจากการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวดังกล่าว ให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว เพราะการที่นักท่องเที่ยวไปรวมตัวอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นจำนวนมาก ย่อมก่อให้เกิดความกดดันต่อพื้นที่นั้น โดยตรง ซึ่งบางครั้งอาจมากกว่าพื้นที่นั้นจะรับได้

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2542) กล่าวว่า ชีตความสามารถในการรองรับของพื้นที่ในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวหมายถึง ปริมาณนักท่องเที่ยวสูงสุดที่สามารถอยู่ได้ด้วยความพอใจ และได้รับความพึงพอใจ ตลอดถึงได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหนึ่ง ๆ โดยไม่ทำให้สภาพแวดล้อมถูกทำลายหรือถูกทำลายน้อยที่สุด ยังคงรักษาสภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ดีไว้มากที่สุด ทั้งนี้ การพัฒนาการท่องเที่ยวจะต้องไม่กระทบต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐาน และความรู้สึกนึกคิดของประชาชนในท้องถิ่นด้วย

นอกจากนี้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และสมาคมพัฒนาสังคม (อ้างในจันทร์ทิพย์ คงปาน, 2545) ได้ศึกษาชีตความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวของหมู่เกาะพีพี ด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ที่จะไม่ทำให้เกิดความเสียหายต่อแหล่งท่องเที่ยว โดยมีแนวความคิดของชีตความสามารถรองรับการท่องเที่ยวว่า ชีตความสามารถรองรับการท่องเที่ยวเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาท่องเที่ยวระยะยาว ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจ หรือเชิงอนุรักษ์ก็ตาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ย่อมพิจารณาเรื่องชีตความสามารถรองรับการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ “ชีตความสามารถ” ของอะไรก็ตามเป็นผลของการพัฒนาสิ่งนั้นจนถึงระดับที่อยู่ระหว่าง “ความสามารถ” และ “ศักยภาพ” ของสิ่งนั้น ในการพัฒนาสิ่งใดก็ตาม หากปล่อยให้ไปตามสภาพปกติธรรมชาติ เราเรียกสภาพดังกล่าวว่า “ความสามารถ” (Ability) แต่ถ้าหากมีการจัดการอย่างถูกต้อง เหมาะสม ก็จะเป็นการยกระดับความสามารถให้สูงขึ้นเรียกว่า “ชีตความสามารถ” (Capacity) และหากจะให้ชีตความสามารถเพิ่มขึ้นได้ใกล้เคียงหรือเต็มศักยภาพ (Potential) ได้ก็ถือว่าเป็นชีตความสามารถสูงสุด (Optimal Capacity)

ดังนั้น การพัฒนาชีตความสามารถของการรองรับการท่องเที่ยว จึงเป็นการพัฒนาชีตความสามารถขององค์ประกอบของการท่องเที่ยวแต่ละด้าน ตลอดจนการจัดระบบและกระบวนการความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเหล่านั้นให้เหมาะสมที่สุดก็จะได้ชีตความสามารถสูงสุด

จากการแสดงทัศนะของนักวิชาการเบื้องต้นนั้น สามารถสรุปได้ว่า สภาพทางธรรมชาติของแต่ละพื้นที่ต่างก็มีขีดจำกัดในการที่จะรองรับกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้นมาน้อยแตกต่างกันตามศักยภาพของพื้นที่ ดังนั้น จึงควรให้ความสำคัญในระดับสูงในเรื่องการพิจารณาถึงชีตความสามารถของพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จึงจะเป็นการป้องกันการเกิดความเสียหายให้กับพื้นที่ ทั้งด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชีวภาพ ระบบนิเวศ และทางสังคมเศรษฐกิจ

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนท้องถิ่น ถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม โดยจัดเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลัก โดยแนวคิดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการมีส่วนร่วม แนวทางการปฏิบัติ รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมเพื่อนำไปสู่กระบวนการมีส่วนร่วม เพื่อให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทในการกำกับดูแล การร่วมรับผลประโยชน์ และการควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น สามารถสรุปได้ดังนี้

2.3.1 การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม โดยจัดเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักมีความหมายครอบคลุมไปถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรอื่นๆ ด้วย แต่ได้เน้นการให้ความสำคัญแก่ประชากรท้องถิ่น ในอันที่จะมีบทบาทในการกำกับดูแล และควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี มีความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นของสมาชิกชุมชน ซึ่งมีความรัก ความหวงแหน มีความรู้สึกพึงพิงและให้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวสามารถนำมาประยุกต์ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ทรัพยากรท่องเที่ยวได้ โดยชุมชนต้องมีการพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชน และระหว่างชุมชนกับภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยในส่วนที่เชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับหน่วยงานของรัฐจะอยู่ในฐานะผู้รับนโยบายฯ แผนงานและแผนปฏิบัติการ ส่วนชุมชนกับเอกชนจะอยู่ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของฐานรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เกิดขึ้นโดยเอกชนหรือผู้ประกอบการนำเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544)

ในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะมีรูปแบบที่มุ่งเน้นการให้ความสำคัญต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในการท่องเที่ยว และโดยเฉพาะชุมชนในท้องถิ่น มีความเหนียวแน่นในการอนุรักษ์ป่า ระบบนิเวศป่า และการดำรงชีวิตบนพื้นฐานวัฒนธรรมดั้งเดิม คนกับป่าสามารถอยู่ร่วมกันได้ โดยไม่ไปทำลายแหล่งต้นน้ำ ลำธาร และพื้นที่ป่า ที่ดำรงอยู่โดยใช้ภูมิปัญญา ที่มีอยู่อย่างชาญฉลาด บริหารจัดการธรรมชาติ และทรัพยากรป่าไม้ ชุมชนในท้องถิ่นได้ผลประโยชน์จากผืนป่าโดยที่ป่าไม้และแหล่งต้นน้ำลำธาร ไม่ถูกทำลาย จึงสามารถพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้อย่างสมบูรณ์ (ชวลิตธิ์ ชูชาติ, 2544)

สำหรับการจัดการท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน จะต้องพัฒนาสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไป โดยใช้ประโยชน์

จากสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องเหมาะสม รวมทั้งต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม ทั้งต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง และต้องมีรายได้เข้าสู่ชุมชน แต่ยังคงรักษาวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณีของชุมชนเอาไว้ และการศึกษาวางแผนเพื่อส่งเสริม รวมทั้งสร้างสรรค์ให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมอย่างคุ้มค่า และยาวนานที่สุด ในขณะที่เดียวกันต้องอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้คงอยู่หรือเสื่อมสภาพน้อยที่สุด เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประชาชน และสิ่งแวดล้อมร่วมกับการท่องเที่ยวให้มากที่สุด (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548)

2.3.2 วัตถุประสงค์และเป้าหมายของกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

เชิงนิเวศ

จากแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2544) ที่ต้องการให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวหลักที่สำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน จึงได้กำหนดกลยุทธ์สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นเป็น 1 ใน 6 กลยุทธ์หลักที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางปฏิบัติตามกลยุทธ์การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พัฒนาให้เกิดความรัก ความหวงแหน ดูแล รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เพิ่มพูนรายได้จากระบบ เรียนรู้ เข้าใจ ปฏิบัติได้ ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง และสามารถสัมพันธภาพเชิงธุรกิจในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2) เป้าหมายของการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น เป็นการวางแผนถึงแนวทางการดำเนินงาน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีต่อการตัดสินใจ โดยที่วันชัย วัฒนศัพท์ (2544) ได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญ ดังนี้

(1) ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นร่วมเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนรู้ และตัดสินใจ ในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ให้มีส่วนร่วมรับรู้แผนระดับชาติ แผนระดับท้องถิ่น แผนระดับปฏิบัติการ โครงการและกิจกรรมต่างๆ โดยให้มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีความรู้ ความเข้าใจ ปฏิบัติได้ในการจัดการ และดำเนินการเชิงธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(2) ประชาชนในชุมชนท้องถิ่น มีความรัก ความหวงแหน มีการดูแลรักษาและใช้ประโยชน์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม โดยมีส่วนร่วมในการประเมินผลและกำหนดนโยบาย

(3) ประชาชนท้องถิ่นมีการรวมกลุ่มหรือจัดตั้งองค์กร เพื่อให้เป็นศูนย์เชื่อมโยงกับองค์กรภายนอก ทั้งที่เป็นองค์กรของรัฐ เอกชน นิติบุคคล หรือเอกชนที่ดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

(4) เกิดการกระจายรายได้ผ่านระบบและกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นบริเวณพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพิ่มพูนรายได้จากส่วนนี้

2.3.3 แนวทางปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมาย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2544) ได้สรุปแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในกระบวนการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดศักยภาพ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน โดยพิจารณาจากที่ตั้ง กิจกรรมความพร้อมและความต้องการของชุมชน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในรูปของการเป็นคณะกรรมการ การรับผิดชอบดำเนินการ การสนับสนุนภาครัฐ เป็นต้น

2) ส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการจัดตั้งกลุ่มองค์กร ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการขึ้นในชุมชน เช่น ชมรม สมาคม สหกรณ์

3) ให้องค์กรต่างๆ ในพื้นที่ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการสนับสนุนแผนงาน โครงการ และกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการขององค์กรประชาชนอื่นๆ

4) จัดตั้งเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับพื้นที่ เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายระดับจังหวัด ภาค และชาติ

5) ให้องค์กรผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวระดับพื้นที่ เช่น กรมป่าไม้ กรมศิลปากร จังหวัด เอกชน และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นกลไกที่สำคัญในการถ่ายทอด ประสานงาน การปฏิบัติการกับผู้เกี่ยวข้องในระดับชุมชน ถ่ายโอนอำนาจการกำกับดูแล และควบคุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ที่ได้กำหนด โดยตกลงร่วมกันอย่างเป็นขั้นตอน

6) กำหนดช่องทางในการจัดหาเงินทุนเพื่อการดำเนินการบริหาร การจัดการโครงการและกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การจัดทำงบประมาณ สหกรณ์ กองทุน หรือเงินกู้ที่มีเงื่อนไขต่างๆ ที่เหมาะสมและจูงใจ เน้นการประสานงานกับแหล่งเงินทุน หรือสถาบันการเงินเอกชนเป็นหลัก

7) ให้คำแนะนำและวางระบบให้ผู้ประกอบการนำเที่ยวได้ประสานงาน และร่วมดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มากที่สุด

8) จัดอบรมเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทของชุมชน ในการมีส่วนร่วม ในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการนำความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้เพิ่มเติมอื่นๆ เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

9) จัดฝึกอบรมการเก็บข้อมูล บริหารข้อมูล และให้ประโยชน์ข้อมูลในการพัฒนา การวางแผน และจัดโครงการ และกิจกรรมเชิงธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

10) จัดให้มีองค์กร กลไก เครื่องมือ และงบประมาณ ในการติดตามตรวจสอบการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2.3.4 แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การมีส่วนร่วม เป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเป็นหลักการที่ต้องคำนึงถึงในการท่องเที่ยวทุกประเทศที่ต้องการให้เกิดความยั่งยืน การมีส่วนร่วมที่ต้องพิจารณา คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชน โดยที่ผ่านมาการพัฒนาการท่องเที่ยว บางรูปแบบ ชุมชนแทบจะไม่ได้รับประโยชน์ที่แท้จริงจากการท่องเที่ยว เพราะมีผู้ที่มีโอกาสหรือกำลังมากกว่าได้แสวงประโยชน์จากชุมชน และทรัพยากร โดยละเลยหรือให้ประโยชน์แก่ชุมชนเพียงเล็กน้อย และสร้างผลกระทบทางลบไว้มาก ทั้งนี้ เนื่องจากประชาชนและชุมชนมักไม่มีโอกาสในการคัดเลือกรูปแบบการพัฒนา หรือสามารถจำกัดการขยายตัวของการท่องเที่ยวที่เข้ามาในชุมชน การพัฒนาการท่องเที่ยว มักเป็นความต้องการของนักท่องเที่ยว (บุคคลภายนอก) ที่เข้ามาใช้ประโยชน์พื้นที่ และเป็นการพัฒนา โดยองค์กรภาครัฐหรือการลงทุนของผู้ประกอบการเอกชนในพื้นที่ โดยขาดการคำนึงถึงประโยชน์ และผลกระทบที่แท้จริง (อนุชา เล็กสกุลดิลก, 2552)

สำหรับแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จะต้องคำนึงประเด็นต่างๆ ดังนี้

1) **ทิศทางการมีส่วนร่วมของชุมชน** การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบที่สามารถลดผลกระทบของชุมชนที่มีต่อสิ่งแวดล้อม สร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของท้องถิ่นของสมาชิกชุมชน ซึ่งมีความรัก ความหวงแหน มีความรู้สึกพึงพิง และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอยู่แล้ว สามารถนำมาประยุกต์ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยชุมชนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนเอง และระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในส่วนที่เชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับหน่วยงานชุมชนจะอยู่ในฐานะเป็นผู้รับทราบนโยบาย ในเบื้องต้น และมีส่วนผลักดันในระยะยาว ชุมชนเป็นผู้ใช้และดำเนินงานตามแผนงาน และแผนปฏิบัติการเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับหน่วยงานเอกชน ชุมชนจะอยู่ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของฐานรองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จัดขึ้นโดยเอกชนหรือบริษัท

ท่องเที่ยว เช่น ร่วมพัฒนาจุดขายต่าง ๆ ได้แก่ ที่พักอาศัย ร้านอาหารหรือภัตตาคาร การนำเสนอ ลูกค้านักวัฒนธรรม ศิลปะและประเพณีต่าง ๆ ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นต้น

การมีส่วนร่วมของชุมชน เริ่มตั้งแต่การให้ข้อมูลของท้องถิ่น การเตรียม การจัดการ การวางแผน การควบคุมดูแลการใช้ทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการบริการ และการได้รับ ประโยชน์จากการบริการ โดยชุมชนจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม มีกิจกรรมในการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ จะต้องไม่เป็นการเบียดบังทำลายสิ่งแวดล้อม ดังนั้น องค์การของชุมชนจึงมีความสำคัญในกระบวนการการมีส่วนร่วม องค์การของชุมชนอาจเป็นองค์กร ที่เกิดจากการรวมตัวของประชาชนในชุมชน หรือเป็นองค์กรภายใต้กฎหมายที่กำหนดบทบาทของ ปึงเจกบุคคลก็ตาม องค์กรเหล่านี้จึงควรได้รับการผลักดันให้เป็นองค์กรของประชาชนที่แท้จริง เพื่อ เข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยวดังกล่าว โดยการมีส่วนร่วมที่ดีต้องให้ความสำคัญแก่กลุ่มบุคคล มากกว่าลักษณะของปัจเจกบุคคล โดยหากชุมชนมีส่วนร่วมมาก หรือมีอำนาจเพียงพอในการร่วมควบคุม การท่องเที่ยว จะช่วยให้เกิดการพัฒนาค้นได้อย่างดี อีกทั้งสามารถจัดสรรผลประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม และเกิดการ กระจายรายได้สู่ชุมชนมากขึ้น อย่างไรก็ตาม การให้ชุมชนมีส่วนร่วมจะต้องคำนึงถึง การให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ในการดูแลรักษาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการเพิ่มทักษะ ในการจัดการ และการประสานงานกับภายนอกอย่างเหมาะสม (บรรยงค์ โตจินดา, 2545)

2) ลักษณะและรูปแบบการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์ตามลักษณะกิจกรรมของชุมชน ซึ่งพบว่า แต่ละกิจกรรมจะตอบสนองวัตถุประสงค์ ต่างกัน สามารถใช้ได้กับพื้นที่ท่องเที่ยวในบางพื้นที่ที่ต้องการรูปแบบ และขนาดขององค์กรที่เหมาะสม ต่างกัน กิจกรรมแต่ละกิจกรรมยังมีผลกระทบต่อสังคมที่ต่างกัน การเข้าร่วมของชุมชน โดยเฉพาะ อย่างยิ่งประชาชนในท้องถิ่น จึงต้องเป็นการมีส่วนร่วมตลอดกระบวนการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อ ท้องถิ่น (Local benefit) ซึ่งหมายถึง การกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต การได้รับผล ตอบแทนมาบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยว และท้ายที่สุดชุมชนสามารถควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างมีคุณภาพ มีการรักษาระบบนิเวศที่ยั่งยืน สังคมพัฒนาอย่างเหมาะสม มีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยพัฒนาการของชุมชนเอง และที่สำคัญที่สุด คือ ในการมีการท่องเที่ยวชุมชนจะต้องดำรงชีวิตไป ตามปกติ กิจกรรมการท่องเที่ยวควรเป็นกิจกรรมเสริมหรือเพิ่มเติมเท่าที่ทำได้เท่านั้น

3) การจัดทำแนวทางในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดทำแนวทางการปฏิบัติ (Code of conducts) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องมีแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงนิเวศด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมในทิศทาง และรูปแบบเดียวกัน เพื่อเป็นการเสริมการดำเนินงาน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นกระบวนการที่ต้องมีความต่อเนื่อง และเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ที่เป็นจริงภายในกรอบที่เหมาะสม ดังนั้น แนวทางการปฏิบัติจึง

ควรมีความยืดหยุ่นระดับหนึ่ง โดยที่นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2547) ได้เสนอแนวทางการปฏิบัติในแต่ละด้านของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

(1) แนวทางปฏิบัติในขั้นวางแผนเตรียมการ มีขั้นตอน ดังนี้

1.1 ทำการประเมินขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ และกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน ในการจัดให้มีการท่องเที่ยว

1.2 วางแผนการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยมีการกำหนดพื้นที่ (Zoning) กิจกรรม และการบริการที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยว และจำแนกบทบาทการตอบสนองการท่องเที่ยวที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่รองรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

1.3 จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรม ด้านการท่องเที่ยว การบริการ การศึกษาเรียนรู้ และการปฏิบัติตนในแหล่ง และจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

1.4 ร่วมมือกับบริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ ศูนย์ข้อมูล สถานบริการที่พัก ร่วมกับสื่อสาธารณะและสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ในการกระจายข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องรอบด้านไปสู่กลุ่มนักท่องเที่ยว

(2) แนวทางปฏิบัติในขั้นดำเนินการการท่องเที่ยว มีขั้นตอน ดังนี้

2.1 อำนวยความสะดวกในการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการ และการประเมินผล

2.2 ควบคุมแหล่งให้ข้อมูล ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ เฉพาะเรื่อง และโปรแกรมการให้ความรู้ ให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมายการท่องเที่ยวและกิจกรรม

2.3 มีมาตรการควบคุมกิจกรรมและการปฏิบัติของนักท่องเที่ยว

2.4 จัดทำแบบประเมินผล เกี่ยวกับทรัพยากร กิจกรรมการท่องเที่ยว ทักษะ และการปฏิบัติตนของนักท่องเที่ยว และอื่น ๆ เป็นต้น

(3) แนวทางปฏิบัติของบุคคลในแหล่งท่องเที่ยว มีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ร่วมมือในการวางแผน ดำเนินการ และประเมินผล

3.2 พัฒนาความรู้ ความสามารถ โดยการร่วมปฏิบัติงานจริงและโดยการฝึกอบรม

3.3 โครงการฝึกทักษะในการปฏิบัติงานกับผู้เกี่ยวข้องสม่ำเสมอ

3.4 มีทักษะและพฤติกรรมกรให้บริการ

3.5 ปฏิบัติงานการกำกับดูแลทรัพยากรอย่างเต็มความสามารถ ยืดหยุ่นแต่ไม่อะลุ่มอล่วยจนผิดหลักการ

(4) แนวปฏิบัติในการติดตามตรวจสอบและประเมินผล มีขั้นตอน ดังนี้

4.1 ประเมินทรัพยากร กิจกรรมการท่องเที่ยวยุทธศาสตร์ในการปฏิบัติงาน สภาพความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิต

4.2 ประชุม วางแผน กำหนดแนวทางแก้ไข

แนวทางการปฏิบัติในแต่ละด้านของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในฐานะชุมชนท้องถิ่นเพื่อรับการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

(1) แนวทางปฏิบัติในขั้นเตรียมการ มีขั้นตอน ดังนี้

1.1 จัดตั้งองค์กรความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ

1.2 การวางแผนทางการพัฒนาชุมชน และการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่มีลักษณะสมดุลกำหนดจังหวะก้าวที่เหมาะสมเป็นขั้นตอน

1.3 จัดเตรียมข้อมูลข้อสนเทศที่ถูกต้องเกี่ยวกับทรัพยากรการท่องเที่ยว และองค์ประกอบอื่นๆ

(2) แนวทางปฏิบัติขั้นดำเนินการท่องเที่ยว มีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ร่วมวางแผนปฏิบัติการประเมินผลกับองค์กรอื่นๆ ภายในชุมชนเอง

2.2 ควบคุมและส่งเสริมพฤติกรรมนักท่องเที่ยวให้ถูกต้อง ทั้งด้าน

ธรรมชาติและวัฒนธรรม

2.3 ร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวตามความเหมาะสมในระดับส่วนตัว และชุมชนกับนักท่องเที่ยวรวมถึงผู้บริการ

(3) แนวทางปฏิบัติแต่ละบุคคล มีขั้นตอน ดังนี้

3.1 การพัฒนาความรู้และทักษะเฉพาะด้าน โดยเฉพาะการทำกิจกรรม และความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในท้องถิ่นตนเอง

3.2 พัฒนาคุณภาพชีวิต ครอบครัว และชุมชน เพื่อสร้างความสมดุล

3.3 การให้ความร่วมมือและมีบทบาทในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทุกระดับ

3.4 การพัฒนาความรู้และทักษะในการให้บริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในระดับการประสานกับองค์กรอื่น และการจัดบริการเอง

(4) แนวทางในการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล มีขั้นตอน ดังนี้

4.1 มีมาตรฐาน และตัวชี้วัดในการประเมินผลในระดับบุคคล ชุมชน และสภาพแวดล้อม

4.2 ประเมินผลกระทบพฤติกรรมของชุมชน ต่อการอนุรักษ์และการพัฒนาตนเอง

ดังนั้น แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตามที่นักวิชาการได้แสดงแนวคิด และทัศนวิสัยในเบื้องต้น จึงสามารถสรุปได้ว่าเป็นแนวคิดที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตลอดกระบวนการอย่างแท้จริง ควบคู่ไปกับการใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอย่างเป็นระบบ ในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พัฒนาให้เกิดความรัก ความหวงแหน ดูแล รักษา และฟื้นฟูทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต เพิ่มพูนรายได้จากระบบ เรียนรู้ เข้าใจ ปฏิบัติได้ โดยมีเป้าหมายให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการเรียนรู้ และตัดสินใจในกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างเหมาะสม โดยมีส่วนร่วมในการประเมินผล และกำหนดนโยบาย รวมทั้งการรวมกลุ่มหรือจัดตั้งองค์กร เพื่อให้เป็นศูนย์เชื่อมโยงกับองค์กรภายนอก ทั้งที่เป็นองค์กรของรัฐ เอกชน นิติบุคคล หรือเอกชนที่ดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ผ่านระบบ และกระบวนการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นบริเวณพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพิ่มพูนรายได้มากยิ่งขึ้น

สำหรับแนวทางในการพัฒนาการมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน การส่งเสริมการรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการจัดตั้งกลุ่มองค์กร และการให้องค์กรต่างๆ ในพื้นที่มีส่วนร่วมในการสนับสนุนแผนงาน โครงการ และกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการขององค์กรประชาชนอื่นๆ

การจัดตั้งเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศระดับพื้นที่ เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายระดับจังหวัด ภาค และชาติ และการให้องค์กรผู้รับผิดชอบแหล่งท่องเที่ยวระดับพื้นที่ ประสานการปฏิบัติการกับผู้เกี่ยวข้องในระดับชุมชน ถ่ายโอนอำนาจการกำกับดูแลและควบคุมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ที่ได้กำหนดโดยตกลงร่วมกันอย่างเป็นขั้นตอน มีการกำหนดช่องทางการจัดหางบการเงินทุนเพื่อการดำเนินการบริหารจัดการ โครงการ และกิจกรรมเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การแนะนำและวางระบบให้ผู้ประกอบการนำเที่ยว ประสานงานและร่วมดำเนินการอย่างมีส่วนร่วมกับชุมชนท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มากที่สุด มีการจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจในบทบาทของชุมชนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการนำความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น และความรู้เพิ่มเติมอื่นๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จัดฝึกอบรมการเก็บข้อมูล บริหารข้อมูล และให้ประโยชน์ข้อมูลในการพัฒนา การวางแผน และจัด โครงการ และกิจกรรมเชิงธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งการจัดให้มีองค์กร กลไก เครื่องมือ และงบประมาณ ในการติดตาม

ตรวจสอบการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างประชาชน และสิ่งแวดล้อม ร่วมกับการท่องเที่ยวให้มากที่สุด

2.4 สภาพทั่วไปของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเจาะจงเอาพื้นที่ภายในตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช วิจัยโดยได้ศึกษาและค้นคว้าข้อมูลจากสัมภาษณ์บุคคลภายในท้องถิ่น ข้อมูลจากระบบสารสนเทศ และเอกสารบูรณาการแผนชุมชน (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสม็ด, 2553) โดยมีประวัติความเป็นมา ลักษณะพื้นที่ และสภาพทั่วไปของตำบลท่าเสม็ด ประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 4 ประเด็น ดังนี้

2.4.1 ประวัติโดยสังเขป

ตำบลท่าเสม็ด เดิมเป็นชื่อของท่าเรือและตลาดน้ำเก่าแก่ ที่ขายสินค้าอุปโภคและบริโภค อยู่ตรงบริเวณหน้าวัดท่าเสม็ดในปัจจุบัน บริเวณตรงนี้เป็นท่าเรือเก่าแก่ และเป็นตลาดขายสินค้าที่สำคัญยิ่ง ในการติดต่อค้าขายกับพ่อค้าต่างถิ่น เช่น อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอปากพนัง อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช และอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ปัจจุบันกิจการเหล่านี้ได้กลายเป็นเพียงตำนานให้อุณชนได้จดจำ ในสมัยก่อน สินค้าที่สำคัญของตลาดนี้คือ เปลือกเสม็ด ซึ่งมีอยู่จำนวนมาก ชาวบ้านนิยมซื้อเปลือกเสม็ดมาคลุกกับน้ำมันยาง จากนั้นใช้ตุ๋นหมัก (ข้าวโอบของต้นหมาก) ห่อด้วยหวายหรือเถาวัลย์ เพื่อทำเป็นไม้ (อุปกรณ์ที่ให้แสงสว่างคล้ายคบเพลิง) ใช้จุดเพื่อให้แสงสว่างในยามค่ำคืน

2.4.2 สภาพทั่วไป

สภาพทั่วไปภายในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย

1) สภาพภูมิศาสตร์

ตำบลท่าเสม็ด มีเนื้อที่ทั้งหมด 24,133.75 ไร่ หรือประมาณ 20.2 ตารางกิโลเมตร เป็นตำบลหนึ่งในจำนวน 11 ตำบล ของอำเภอชะอวด ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 3 กิโลเมตร ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอชะอวด ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลาดต่ำจากทิศตะวันตกไปทิศตะวันออก สภาพทั่วไปเป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การทำนา มีคลองตัดผ่าน มีพื้นที่ส่วนใหญ่โดยคิดเป็นร้อยละ 80 ของพื้นที่ทั้งหมด เป็นพื้นที่ภาคเกษตรกรรม ซึ่งมีคลองชะอวด อันเป็น

สายธารหล่อเลี้ยงชีวิตของประชาชนในละแวกนี้ ได้ไหลผ่านจากทางทิศเหนือของตำบล โดยมีลำคลอง ห้วยลึกซึ่งจะแยกออกจากคลองเลนที่บ้านขจรดี ได้ไหลผ่านหมู่ที่ 3 หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 6 และ หมู่ที่ 1 ได้ไหลไปบรรจบที่คลองชะอวด ที่บ้านบางกลาง หมู่ที่ 6 และมีคลองส่งน้ำชลประทาน คลองไม้เสียบ สายที่ 6, 7 และ 8 เป็นแหล่งน้ำอีกจุดหนึ่งที่คอยสนับสนุนภาคการเกษตรอย่างต่อเนื่อง โดยหมู่บ้านที่ได้รับประโยชน์จากคลองสายที่ 4 คือ หมู่ที่ 3 และหมู่ที่ 7 หมู่ที่บ้านที่ได้รับ ประโยชน์จากคลองสาย 6 คือ หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 3 หมู่ที่ 5 บางส่วน และหมู่ที่ 4 บางส่วน ส่วนหมู่บ้าน ที่ได้รับประโยชน์จากคลองส่งน้ำสายที่ 8 คือ หมู่ที่ 5

2) สภาพภูมิอากาศ

พื้นที่ตำบลท่าเสม็ด มีลักษณะภูมิอากาศแบบร้อนชื้น ซึ่งในพื้นที่แถบนี้ จะมีฤดูกาลหลัก จำนวน 2 ฤดู ดังนี้

(1) ฤดูร้อน อยู่ระหว่างช่วงเดือน กุมภาพันธ์ – เมษายน สภาพอากาศ ค่อนข้างร้อนตลอดฤดูกาล

(2) ฤดูฝน แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

2.1 ระยะที่ 1 อยู่ระหว่างช่วงเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม โดยได้รับ อิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้

2.2 ระยะที่ 2 อยู่ระหว่างช่วงเดือนพฤศจิกายน – มกราคม โดยได้รับ อิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นระยะเวลาที่มีปริมาณน้ำฝนมาก และมีฝนตกหนาแน่น

3) อาณาเขต

ตำบลท่าเสม็ด เป็นตำบลหนึ่งใน 11 ตำบล ของอำเภอชะอวด ซึ่งตั้งอยู่ ทางทิศใต้ของจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ ดังนี้

(1) ทิศเหนือ ติดต่อกับพื้นที่ของตำบลชะอวด และตำบลท่าประจะ อำเภอ ชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

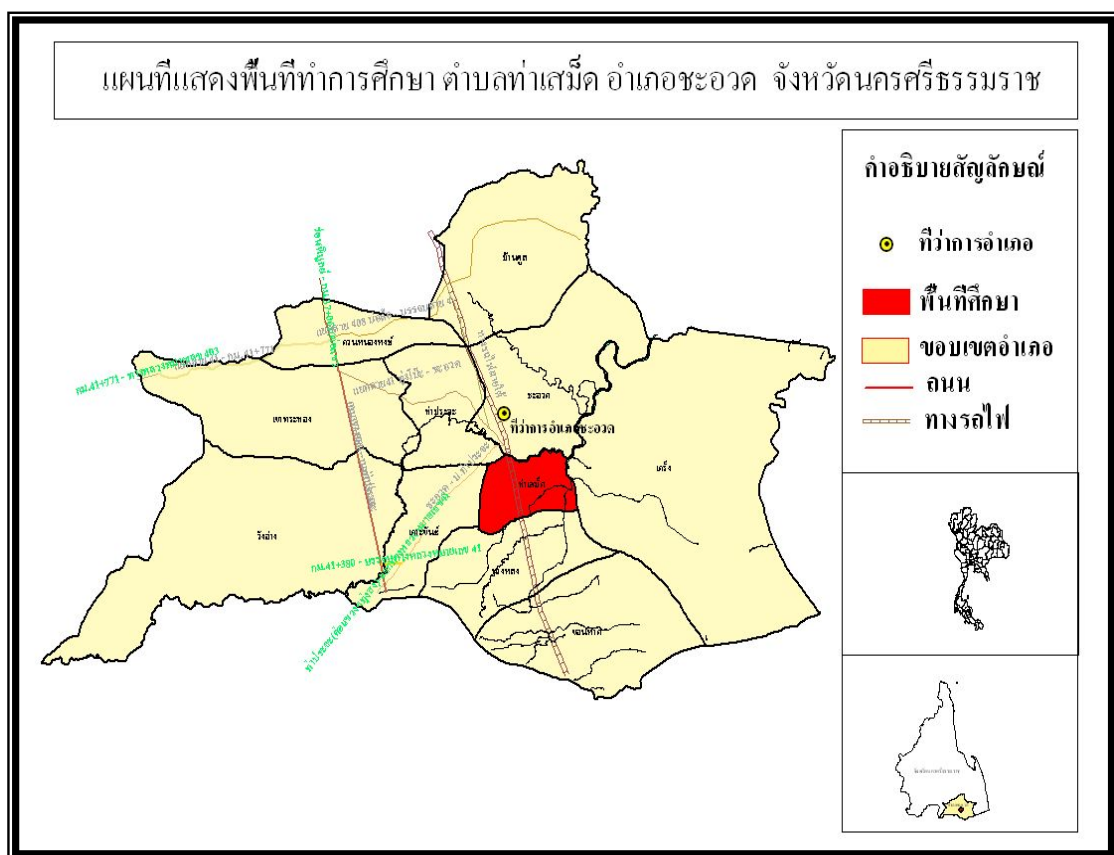
(2) ทิศใต้ ติดต่อกับพื้นที่ของตำบลนาหลง อำเภอชะอวด จังหวัด นครศรีธรรมราช

(3) ทิศตะวันออก ติดต่อกับพื้นที่ของตำบลเคิ่ง อำเภอชะอวด จังหวัด นครศรีธรรมราช

(4) ทิศตะวันตก ติดต่อกับพื้นที่ของตำบลเกาะขันธุ์ อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

4) ทรัพยากรทางธรรมชาติ

ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญ คือ ทรัพยากรน้ำ ซึ่งมาจากแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ คือ มีลำคลอง 1 สาย ลำห้วย 7 สาย หนอง บึง สระ 28 แห่ง และแหล่งน้ำสำคัญ คือ คลองชะอวด ซึ่งเป็นคลองที่เกิดจากคลองต่างๆ จากทางทิศตะวันตกได้ไหลมารวมกัน เช่น คลองไม้เสียบ คลองลาไม คลองเกียบ เป็นต้น คลองชะอวดเป็นคลองที่มีขนาดกว้างและลึก โดยไหลผ่านหลายไปในพื้นที่หลายตำบล เช่น ตำบลท่าประจะ ตำบลชะอวด ตำบลเคื่อง และตำบลท่าเสม็ด เป็นต้น และกระแสน้ำยังได้ไหลไปทางอำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร จากนั้นได้ไหลลงสู่ทะเลที่อำเภอปากนัง นอกจากนี้ คลองชะอวดยังเป็นแหล่งน้ำที่สำคัญที่ใช้หล่อเลี้ยงชาวอำเภอชะอวดและตำบลท่าเสม็ด อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำนานาชนิด และเป็นแหล่งทำมาหากินของชาวประมงพื้นบ้านในพื้นที่แถบนี้มาเป็นระยะเวลายาวนาน

ภาพประกอบ 4 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่ศึกษา ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด นครศรีธรรมราช
ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย จากข้อมูลสารสนเทศของกรมพัฒนาที่ดิน (2549)

2.4.2 สภาพทางเศรษฐกิจ

ภายในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด มีครัวเรือนรวมทั้งสิ้น 892 ครัวเรือน และมีประชากรอาศัยอยู่รวมทั้งสิ้น จำนวน 3,146 คน แยกเป็น เพศชาย 1,572 คน เพศหญิง 1,574 คน ซึ่งจากจำนวนประชากรทุกครัวเรือน สามารถแบ่งสภาพทางเศรษฐกิจโดยการประกอบอาชีพของประชากรภายในพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วย

1) ประกอบอาชีพเกษตรกรรม	จำนวน 803	ครัวเรือน
2) ประกอบอาชีพพาณิชย์กรรม	จำนวน 37	ครัวเรือน
3) ประกอบอาชีพข้าราชการ	จำนวน 28	ครัวเรือน
4) ประกอบอาชีพด้านอื่นๆ	จำนวน 24	ครัวเรือน

นอกจากนี้ หน่วยธุรกิจจากการลงทุนของประชากรภายในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด สามารถจำแนกออกเป็นประเภท ดังนี้

1) โรงอิฐเผา	จำนวน 1	แห่ง
2) โรงเรียนขนาดเล็ก	จำนวน 1	แห่ง
3) ร้านขายอาหาร	จำนวน 17	แห่ง
4) บั๊มน้ำมัน (แบบหลอดแก้ว)	จำนวน 5	แห่ง
5) ร้านขายของชำ	จำนวน 30	แห่ง
6) ร้านค้าชุมชน	จำนวน 1	แห่ง

2.4.2 สภาพทางสังคม

สภาพทางสังคม ภายในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย

1) ด้านการปกครองและประชากร

พื้นที่ตำบลท่าเสม็ด อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน โดยมีการแบ่งการปกครองออกเป็น 7 หมู่บ้าน และมีประชากรอาศัยอยู่รวมกันจำนวนทั้งสิ้น 892 ครัวเรือน โดยแบ่งออกเป็นหมู่บ้าน ดังนี้

- (1) หมู่ที่ 1 บ้านท่าเสม็ด มีครัวเรือนทั้งสิ้น 101 ครัวเรือน มีประชากรอาศัยอยู่จำนวน 393 คน โดยแบ่งออกเป็น เพศชาย จำนวน 196 คน และเพศหญิง จำนวน 197 คน
- (2) หมู่ที่ 2 บ้านหนอง มีครัวเรือนทั้งสิ้น 131 ครัวเรือน มีประชากรอาศัยอยู่จำนวน 483 คน โดยแบ่งออกเป็น เพศชาย จำนวน 225 คน และเพศหญิง จำนวน 258 คน

(3) หมู่ที่ 3 บ้านห้วยลึก มีครัวเรือนทั้งสิ้น 188 ครัวเรือน มีประชากรอาศัยอยู่จำนวน 600 คน โดยแบ่งออกเป็น เพศชาย จำนวน 304 คน และเพศหญิง จำนวน 296 คน

(4) หมู่ที่ 4 บ้านไร่เนิน มีครัวเรือนทั้งสิ้น 188 ครัวเรือน มีประชากรอาศัยอยู่จำนวน 679 คน โดยแบ่งออกเป็น เพศชาย จำนวน 348 คน และเพศหญิง จำนวน 331 คน

(5) หมู่ที่ 5 บ้านน้ำดำ มีครัวเรือนทั้งสิ้น 92 ครัวเรือน มีประชากรอาศัยอยู่จำนวน 353 คน โดยแบ่งออกเป็น เพศชาย จำนวน 190 คน และเพศหญิง จำนวน 163 คน

(6) หมู่ที่ 6 บ้านกอโหนด มีครัวเรือนทั้งสิ้น 81 ครัวเรือน มีประชากรอาศัยอยู่จำนวน 274 คน โดยแบ่งออกเป็น เพศชาย จำนวน 131 คน และเพศหญิง จำนวน 143 คน

(7) หมู่ที่ 7 บ้านทุ่งตอ มีครัวเรือนทั้งสิ้น 110 ครัวเรือน มีประชากรอาศัยอยู่จำนวน 364 คน โดยแบ่งออกเป็น เพศชาย จำนวน 178 คน และเพศหญิง จำนวน 186 คน

รวมประชากรทั้งสิ้น มีจำนวน 3,146 คน โดยแบ่งออกเป็น เพศชาย จำนวน 1,572 คน และเพศหญิง จำนวน 1,574 คน ซึ่งในจำนวนประชากรทั้งหมดนี้ไม่มีข้อมูลประชากรแฝง

2) ด้านการคมนาคม

เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบลท่าเสม็ด กับที่ว่าการอำเภอชะอวด หรืออำเภอใกล้เคียง ได้รับการพัฒนาเป็นถนนลาดยาง ทำให้การคมนาคมสะดวกขึ้น ส่วนการคมนาคมภายในหมู่บ้านต่างๆ ประกอบด้วยถนนสายต่างๆ ดังนี้

(1) ถนนลาดยาง 4 สาย คือ สายชะอวด-นางหลง, สายบางคลุ้ง-เกาะแต, สายท่าเสม็ด-ยางงาม และสายทุ่งโพธิ์-ควนดินแดง

(2) ถนนคอนกรีต มี 10 สาย ระยะทางรวม 7,050 เมตร

(3) ถนนลูกรัง/ถนนดินแดง มี 23 สาย ระยะทางรวม 95,000 เมตร

(4) ถนนหินผุ มี 11 สาย ระยะทางรวม 2,500 เมตร

(5) ถนนดิน มี 6 สาย ระยะทางรวม 3,000 เมตร

3) ด้านสถาบันทางศาสนา

ภายในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด มีประชากรที่นับถือพุทธศาสนา ว่าเป็นศาสนาประจำจิตใจ โดยคิดเป็นร้อยละ 100 ของประชากรทั้งหมด และมีวัดซึ่งเป็นศาสนสถานสำคัญทางพระพุทธศาสนา อันเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรมต่างๆ จำนวน 2 วัด คือ วัดบ่อน้ำดำ และ วัดศิขราราม (วัดท่าเสม็ด)

4) ด้านการศึกษา

โรงเรียนในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด มีจำนวน 3 แห่ง ซึ่งเป็นโรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 3 ประกอบด้วย

- (1) โรงเรียนวัดท่าเสม็ด ตั้งอยู่เลขที่ 11 หมู่ที่ 6 ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
- (2) โรงเรียนบ้านหนองหิน ตั้งอยู่ในเขต หมู่ที่ 2 ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช
- (3) โรงเรียนบ้านบางน้อย ตั้งอยู่ในเขต หมู่ที่ 4 ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

นอกจากนี้ ยังมีศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ อีก 2 แห่ง ซึ่งสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินการโดยองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสม็ด ประกอบด้วย

- (1) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดศิษฐานาราม (วัดท่าเสม็ด)
- (2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กวัดบ่อน้ำดำ

5) ด้านระบบสาธารณูปโภค

ระบบสาธารณูปโภค สำหรับใช้ในการอำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีพของประชาชนภายในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด ยังคงจำนวนไม่มากนัก และการใช้ระบบสาธารณูปโภคหลายส่วนยังใช้ในรูปแบบดั้งเดิม ซึ่งประกอบด้วย 2 ประเภทหลัก คือ

- (1) ระบบไฟฟ้า จากจำนวนครัวเรือน 892 ครัวเรือน ภายในพื้นที่ แต่ระบบไฟฟ้าที่ประชาชนสามารถเข้าถึงการใช้ทรัพยากรในส่วนนี้ได้มีเพียง ร้อยละ 85 เท่านั้น เนื่องจากงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นยังมีไม่เพียงพอ จึงทำให้ระบบสาธารณูปโภคของบางพื้นที่ยังขาดแคลนอยู่ และรอการสนับสนุนงบประมาณเพื่อการพัฒนาในระยะต่อไป
- (2) ระบบน้ำ ภายในพื้นที่มีแหล่งน้ำสำหรับใช้ในภาคการเกษตร และการดำรงชีพของประชาชนภายในตำบล โดยมีแหล่งน้ำสำคัญ คือ ฝายกั้นน้ำ 6 แห่ง, บ่อโยก 10 แห่ง, ระบบน้ำประปา 2 แห่ง, บ่อน้ำตื้น 7 แห่ง, เขื่อนกั้นน้ำ 15 แห่ง, ชลประทาน 3 สาย และโครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า 1 แห่ง

6) ด้านประเพณีและวัฒนธรรม

ประเพณีและวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นที่สำคัญของตำบลท่าเสม็ด ที่ได้สืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ โดยผ่านกระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติของอนุชนเพื่อธำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมอันดีงาม และเพื่อเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น ประกอบด้วย

(1) **ประเพณีชักพระ** (ลากพระ) ประเพณีนี้เกิดจากความเชื่อตามพุทธประวัติ คือ เมื่อถึงวันแรม 1 ค่ำเดือน 11 พุทธศาสนิกชน จะร่วมกันแสดงความปีติยินดี ในการเสด็จกลับ จากดาวดึงส์ของพระพุทธองค์หลังจากที่เสด็จไปโปรดพุทธมารดา ซึ่งในส่วนนี้จะมีกิจกรรมประกอบ ประเพณี ดังนี้

1.1 ลากพระ (ชักลากรถซึ่งประดิษฐานพระพุทธรูปที่ประดิษฐาน ไว้บนรถที่ประดับตกแต่งด้วยความวิจิตรงดงาม) เพื่อแสดงออกถึงความเคารพ ศรัทธา และเชื่อมั่น ในพุทธศาสนา และแสดงออกซึ่งความสามัคคีของกลุ่มชนภายในท้องถิ่น โดยจะมีการลากเส้นเชือก ที่ผูกติดไว้กับรถไปยังจุดหมายที่ตั้งเอาไว้ ซึ่งกิจกรรมนี้จะต้องอาศัยคนจำนวนมากในการลากจูงรถ ให้ขับเคลื่อนไปได้

1.2 การประกวดรถพนมพระ และประกวดร้องแห่เรือ ซึ่งประเพณี นี้จะมีการนำเอารถพนมพระที่ตกแต่งด้วยศิลปะไทย มีความวิจิตรงดงามด้วยอาภรณ์นานาชนิด เพื่อ แสดงถึงศักยภาพของชาวบ้าน วัด ชุมชน โรงเรียน และหน่วยงานด้านการปกครอง ที่ให้ความสำคัญ ต่อการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา ในประเด็นของอามิสบูชา (หมายถึง การบูชาด้วยการสักการะด้วย สิ่งของ) ว่ามีมากน้อยเพียงใด และในการแข่งขันจะมีการตัดสิน และให้รางวัลเพื่อเป็นกำลังใจแก่ผู้ ชนะการประกวดในระดับต่างๆ

1.3 การแข่งขันการตีโพน เป็นการแข่งขันทางดนตรีของชาวปักษ์ใต้ สมัยโบราณ โดยมีประวัติความเป็นมาโดยสังเขป คือ ในสมัยก่อนวัดต่าง ๆ เตรียมทำนุชบก หุ้มโพน และเริ่มการคุมโพนเพื่อเป็นการประกาศให้ชาวบ้านรู้ว่า ทางวัดจะจัดให้มีการลากพระ ต่อมามีการโต้เถียง เกี่ยวกับเสียงโพน จึงคิดเล่นสนุกสนานมากขึ้น มีการทำพนันกันบ้างว่า ผู้ตีโพนคนใดเร็วแรงดีที่สุด ลีลาท่าทางการตีดีที่สุด โพนวัดใดเสียงดังมากที่สุด จึงมีการแข่งขันตีโพนกันขึ้น ในระยะ แรก ๆ เข้าใจ ว่าคงตีแข่งขันภายในวัด และค่อยขยายออกมาภายนอกวัด โดยจัดให้มีการเพิ่มจำนวนโพนขึ้น จัด ประเภทและมีกติกามากขึ้น การคิดเล่นสนุกสนานเหล่านี้ ทำให้มีการแข่งโพนกันอย่างกว้างขวาง ในระยะหลัง และกลายเป็นประเพณีท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา ในปัจจุบันนี้ การแข่งโพนเป็นกิจกรรม การละเล่นที่สำคัญของจังหวัดพัทลุง และจังหวัดนครศรีธรรมราช

1.4 กิจกรรมนันทนาการด้านต่างๆ ที่สามารถสรรค์สร้าง ความสนุกสนาน ความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนภายในท้องถิ่นได้

1.5 ทำบุญตักบาตร เป็นกุศลโอบายในการบำเพ็ญบุญกุศล ในการทำนุบำรุง พระพุทธศาสนา และเพื่อเป็นวิธีการลดละความตระหนี่ภายในจิตใจ ด้วยการสร้างทานบารมี

(2) **ประเพณีวันสงกรานต์** โดยจะจัดให้มีกิจกรรมขึ้นตามปฏิทินศกของแต่ละปี โดยมีกิจกรรม และพิธีกรรมในลักษณะที่ได้ปฏิบัติกันโดยทั่วไป คือ มีการสรงน้ำพระ รดน้ำคำหัวผู้สูงอายุ และขอพรเพื่อความเป็นสิริมงคล อันเป็นกิจกรรมที่แสดงออกถึงกตัญญูกตเวทิตาธรรม

(3) **ประเพณีลอยกระทง** โดยจะจัดให้มีกิจกรรมนั้นทนาการเพิ่มเติมจากกิจกรรมหลักของการลอยกระทง เช่น การประกวดนางนพมาศ เป็นต้น

(4) **ประเพณีสารทเดือน 10** เป็นประเพณีที่มีความสำคัญ และเป็นประเพณีที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อทางศาสนาของพระพุทธศาสนิกชนของชาวนครศรีธรรมราช และชาวปักษ์ใต้ โดยมีความเชื่อว่าบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว หากทำชั่วจะตกนรกกลายเป็นเปรต ต้องอาศัยผลบุญที่ลูกหลานอุทิศส่วนกุศลให้ในแต่ละปีมาเป็นเสบียงยังชีพภายในเปรตวิสัย (ภพภูมิเป็นที่อาศัยในนรกแห่งบุคคลผู้ที่ละเมิดศีล 5 และมีมิฉนาทิจ) ดังนั้น ในวันแรม 1 ค่ำ เดือน 10 คนบาปทั้งหลายที่เรียกว่า เปรต จึงถูกปล่อยตัวกลับมายัง โลกมนุษย์เพื่อมาขอส่วนบุญจากลูกหลาน และญาติพี่น้อง จากนั้น จะกลับไปนรกภูมิ ในวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ซึ่งในโอกาสนี้เอง ลูกหลานและผู้ยังมีชีวิตอยู่จึงนำอาหารไปทำบุญที่วัด เพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ผู้ล่วงลับไปแล้ว

(5) **งานประเพณีดอกจูดบาน** (ดอกกระจูด) งานนี้จัดขึ้นเพื่อเป็นการส่งเสริมผลผลิตทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นเมือง ในประเภทศิลปหัตถกรรมต่างๆ ที่เกิดจากภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเอาดอกจูด (ดอกกระจูด) ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของอำเภอชะอวด มาเป็นสัญลักษณ์ของงาน และตั้งชื่องานว่า “งานประเพณีวันดอกจูดบาน” โดยมีการออกร้านแสดงและจำหน่ายผลผลิตทางการเกษตรและผลิตภัณฑ์ ศิลปหัตถกรรมต่างๆ ของชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มผลิตภัณฑ์กระจูดตำบลท่าเสม็ด ซึ่งตั้งอยู่เลขที่ 51 พื้นที่หมู่ที่ 4 และกิจกรรมของส่วนราชการ ตลอดจนมีมหรสพ รายการบันเทิงต่างๆ เพื่อดึงดูดคนเข้ามาชมงาน

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย และต่างประเทศมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น โดยส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับชุมชนและคนในท้องถิ่นในการเข้ามามีบทบาทในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้วิจัยจึงได้สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย ซึ่งประกอบด้วยงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน โดยจำแนกงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4 ประเด็น ดังนี้

2.5.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน มีดังนี้

คมสันต์ วาฤทธิ (2545) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษา ชุมชนลำน้ำว่า อำเภอมะจิม จังหวัดน่าน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของชุมชนลำน้ำว่า ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรค และเสนอแนะแนวทางการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนลำน้ำว่า ซึ่งผลจากการวิจัยด้านศักยภาพของชุมชนท้องถิ่น ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญของศักยภาพ 4 ด้าน ที่มีความเกี่ยวข้องและมีความสัมพันธ์ในมิติต่างๆ กัน ได้แก่

1) ศักยภาพของท้องถิ่น ในการรักษาและพัฒนาสิ่งแวดล้อม พบว่า มีศักยภาพปานกลาง เนื่องจากชุมชนมีความพร้อมในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติอันเนื่องมาจากวิถีชีวิต และความตระหนักที่จะหวงแหนในทรัพยากรทางธรรมชาติของตนเอง รวมถึงจิตสำนึกในการทดแทนคุณต่อธรรมชาติเหล่านั้น โดยการไม่ทำลาย และรักษาภูมิลักษณ์ของชุมชน มากกว่าที่จะถูกบังคับด้วยกฎหมายหรือข้อบังคับของราชการ

2) ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการอย่างมีส่วนร่วม พบว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำ เนื่องจากการมีส่วนร่วมแบบได้รับความช่วยเหลือส่วนหนึ่ง เพราะชุมชนยังไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับการทำงานที่มีระบบ หรือทำงานร่วมกับองค์กรที่ไม่ใช่เป็นของชุมชนอย่างแท้จริง จึงขาดความรู้สึกร่วมของการมีส่วนร่วมได้ส่วนเสีย และส่วนที่สามารถปรับตัวได้ เนื่องจากการมีส่วนร่วมแบบความร่วมมือ ในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วน

3) ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว พบว่า มีศักยภาพปานกลางค่อนข้างต่ำ เนื่องจากชุมชนยังมีส่วนร่วมในการให้บริการน้อย และจากการผูกขาดด้านการดำเนินธุรกิจ รวมถึงการที่ชุมชนขาดความรู้ความสามารถ และงบประมาณสำหรับการดำเนินกิจการด้วยตนเอง และ

4) ศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นในการจัดสรรผลประโยชน์ และรายได้จากการท่องเที่ยว พบว่า มีศักยภาพต่ำ เนื่องจากมาจากชุมชนท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในระดับต่ำ ส่งผลให้รายได้ส่วนนี้น้อยและไม่แน่นอน โดยชุมชนให้บริการนักท่องเที่ยว แลกกับรายได้ที่เป็นค่าจ้างเท่านั้น และขาดการจัดสรรผลประโยชน์กลับสู่ชุมชนเพื่อใช้ในการพัฒนาโครงการหรือกิจกรรมส่วนต่างๆ

กฤษณ์ โศตรสมบัติ (2553) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ: กรณีศึกษา แหล่งท่องเที่ยวในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัด

อุบลราชธานี ซึ่งการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ในเขตแก่งสามพันโบก อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านคุณค่า ความสำคัญ และการให้การศึกษา ด้านความร่วมมือของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว และด้านองค์กรในการจัดการและบริหารการท่องเที่ยว

จากผลการวิจัยทั้ง 2 เรื่อง ดังที่กล่าวมา สามารถสรุปได้ว่า แนวโน้มของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเป็นรูปธรรม สามารถเกิดขึ้นได้ หากพื้นที่ใดก็ตามมีความพร้อมทั้งศักยภาพทางด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ และทรัพยากรบุคคลที่จะทำหน้าที่ในการขับเคลื่อนโดยระบบการบริหารจัดการ พื้นที่นั้นก็สามารถดำเนินกิจกรรมไปได้ด้วยอาศัยความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชน แต่หากพื้นที่ใดมีศักยภาพด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านสภาพการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น เป็นจำนวนมาก แต่ขาดศักยภาพด้านความร่วมมือของคนภายในชุมชน และด้านการบริหารจัดการที่ดีเสียแล้ว เป้าหมาย คือ การเปิดชุมชนเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศก็ไม่สามารถเกิดขึ้นกับชุมชนนั้นๆ ได้อย่างแน่นอน

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน มีดังนี้

ศลิษา หมัดลิ่ง (2549: บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษาชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากรณีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแยกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 15 คน เพื่อสัมภาษณ์และจัดเวทีชุมชนและกลุ่มที่สอง ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ที่สนใจการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวคลองสน จำนวน 50 คน ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนชาวบ้านคลองสน มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านร่วมศึกษาค้นหาปัญหา ด้านร่วมในการวางแผน ร่วมในการดำเนินงาน และร่วมในการติดตามผลทุกด้านอยู่ในระดับมีส่วนร่วมน้อย ผลจากวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า ชาวบ้านคลองสนยังมีความเข้าใจไม่ตรงกัน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลจากการจัดเวทีชุมชนและการสัมภาษณ์ผู้ที่มีอำนาจหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการการท่องเที่ยว และปัญหาที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว

เชิงนิเวศของชาวมุสลิมชนบ้านคลองสนสรุปเป็นประเด็นได้ 5 ประเด็น คือ 1. การตระหนักถึงความสะอาด แหล่งท่องเที่ยว 2. การเอาใจใส่ในการบริการแก่นักท่องเที่ยว 3. ความรู้ในการอธิบายแหล่งท่องเที่ยว ต่างๆ 4. ความไม่แน่นอนหรือการฉวยโอกาสในการกำหนดราคาสินค้าและบริการต่างๆ ของชาว คลองสน 5. การเข้าร่วมกลุ่มต่างๆ ของสมาคม ชมรมต่างๆ ของชาวคลองสนตลอดจนการจัดการ บริหารสมาคมชมรมให้เจริญก้าวหน้า ส่วนอุปสรรคที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมของ ชาวคลองสนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ 1. การศึกษา หรือความรู้ความเข้าใจกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชาวคลองสนยังมีอยู่ในระดับน้อย 2. อาชีพ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็น ระบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ของชาวคลองสน ความวิตกว่าอาจส่งผลกระทบต่ออาชีพที่ทำอยู่เป็น เวลานานแล้ว แต่ถ้าหากได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องผลกระทบต่ออาชีพหรืออาชีพ จะเปลี่ยนแปลงแต่จะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีชาวบ้านคลองสนก็จะยอมรับได้ 3. เจ้าหน้าที่หน่วยงาน ราชการ ถือเป็นส่วนหนึ่งที่จะเป็นผู้ประสานให้เกิดความเข้าใจต่อประชาชนชาวคลองสนเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าจะส่งผลกระทบต่ออย่างไร ชาวบ้านเป็นอยู่อย่างไร ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่จะต้องสร้าง ความเข้าใจแต่ด้วยข้อจำกัดของเจ้าหน้าที่ราชการ จึงส่งผลกระทบต่อความเข้าใจของชาวคลองสน เช่น เวลา ของเจ้าหน้าที่ที่ให้กับชาวคลองสนมีน้อยเจ้าหน้าที่นานๆ จะมาพบปะชาวบ้านครั้งหนึ่ง ซึ่งถือเป็น อุปสรรคของชาวคลองสนต่อการมีส่วนร่วมของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศการให้ชาวบ้านคลองสน มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้นจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ และมาตรการ ที่สามารถนำไปสู่แผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรมได้

พะยอม จีรวัดณ์ธนพงศ์ (2550: บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระ อำเภอ รัตภูมิ จังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ศึกษาตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของประชาชนใน การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรคและความต้องการของประชาชน ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่องค์การ บริหารส่วนตำบลเขาพระ ที่มีบทบาทเป็นตัวแทนสมาชิกหรือกรรมการอยู่ในองค์กรชุมชน จำนวน 112 คน จากผลการศึกษา พบว่า มีตัวแปรสองด้านที่ส่งผลกระทบต่อบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ วัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์ที่ประชาชนสังกัด และความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้น ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รัฐควรกำหนดนโยบายให้ ชัดเจนว่าจะต้องมีแผนงานประสานความร่วมมือให้สอดคล้องกับตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือ ดังกล่าวข้างต้น เพื่อให้การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนำไปสู่การปฏิบัติได้ถูกต้อง เหมาะสม และประสบผลสำเร็จในที่สุด

สมนึก เชียรวิชัย (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนเขตเทศบาลนครตรัง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรังในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การศึกษาอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่เกิดขึ้นจากประชาชนภายในชุมชนร่วมกับเทศบาลนครตรัง เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2) เพื่อศึกษาความสามารถของประชาชนภายในชุมชนร่วมกับเทศบาลนครตรังในการต้อนรับและให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมการจัดการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่เขตเทศบาลนครตรัง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ประชากรที่อยู่อาศัยในเขตเทศบาลนครตรัง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง จำนวน 388 คน ผลการศึกษา พบว่า 1) ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในชุมชนในปัจจุบันนี้ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสภาพความเป็นอยู่ในระดับมาก 2) ความสามารถของประชาชนภายในชุมชนร่วมกับเทศบาลนครตรังในการต้อนรับและให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ พบว่า อยู่ในระดับมาก และ 3) การมีส่วนร่วมการจัดการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่เขตเทศบาลนครตรัง พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ในชุมชนได้ร่วมกับเทศบาลนครตรังเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่เขตเทศบาลนครตรัง อยู่ในระดับปานกลาง

อรรณพ เนตรทิพย์ (2551: บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในตำบลคงพญา อำเภอเกลือ จังหวัดน่าน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในตำบลคงพญา อำเภอเกลือ จังหวัดน่าน จำนวน 7 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 215 คน ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในภาพรวม ผู้นำชุมชนของตำบลคงพญา มีส่วนร่วมด้านการหาสาเหตุของปัญหามากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และปรับปรุงแก้ไข การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ตามลำดับ ซึ่งในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.69 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ พบว่า ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่าประชาชนในตำบลคงพญาไม่เห็นความสำคัญของการท่องเที่ยวในท้องถิ่นมากที่สุด รองลงมา คือ ควรเน้นให้ประชาชนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการดำเนินงานไม่เป็นรูปธรรม ตามลำดับ

พรศักดิ์ สังกา (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาค้นคว้า เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานวังมัจฉา การศึกษาครั้งนี้ มีความมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานวังมัจฉา บ้านโจงกุดหวาย 2) ศึกษาระดับของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วม

ของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานวังมัจฉา กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเป็นหัวหน้าครัวเรือนในบ้านโงกุดหวาย ตำบลเกิ้ง อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 80 คน ผลการศึกษาค้นคว้าโดยรวม พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมเชิงนิเวศของอุทยานวังมัจฉาอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อมเชิงนิเวศ อุทยานวังมัจฉาจะเป็นส่วนหนึ่ง ที่จะช่วยให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านดีขึ้น และเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่บ้านอย่างยั่งยืน

2.5.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนมีดังนี้

กนก กุณาง (2549: บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการด้านการตลาดแบบมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเทือกเขาพระ-เขาสูง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัญหาการบริหารจัดการด้านการตลาด และสร้างรูปแบบการบริหารจัดการด้านการตลาดแบบมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเทือกเขาพระ-เขาสูง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลทุ่งทอง หนองบัว และหนองกล้วย จำนวน 367 คน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการด้านการตลาดแบบมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเทือกเขาพระ-เขาสูง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์ มี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ศึกษาวิเคราะห์/สำรวจปัญหา 2) แยกปัญหา เป็นปัญหาระดับมาก และระดับน้อย 3) ดำเนินกิจกรรมวิธีมาตรฐาน 4) สังเคราะห์รูปแบบ 5) ประชุมแลกเปลี่ยนความรู้ 6) จัดทำรายงาน

วารินทร์ วรินทร์เวช (2549: บทคัดย่อ) ได้ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ การศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ดอยเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของสภาพของพื้นที่ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเชียงดาว นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ.2515-2548) ศึกษารูปแบบและความสำเร็จในการจัดการทรัพยากร และการท่องเที่ยวในพื้นที่ในอดีต วิเคราะห์ศักยภาพในชุมชนที่เกี่ยวข้องในการจัดการทรัพยากรและการท่องเที่ยวในพื้นที่ และเสนอแนะรูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จะนำไปสู่การจัดการอย่างยั่งยืนในอนาคต การศึกษาวิจัยนี้ใช้วิธีการผสมผสานระหว่างวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยมุ่งเน้นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก ซึ่งรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มชาวบ้าน และการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากนักท่องเที่ยว การวิเคราะห์ใช้วิธีการเชิงคุณภาพร่วมกับวิธีการเชิงปริมาณ ผลการศึกษารูปได้ว่า บริบทของพื้นที่

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาวและชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย มีลักษณะเฉพาะพิเศษที่แตกต่างจากสถานที่ท่องเที่ยวทั่วไป มีเอกลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ธรรมชาติที่โดดเด่น มีพันธุ์พืชและสัตว์ป่าหายากบางชนิดพบได้ที่เดียวในโลก สิ่งเหล่านี้เป็นที่ดึงดูดใจของกลุ่มนักท่องเที่ยว ที่เข้าไปเยี่ยมชม ศึกษาธรรมชาติ ประกอบกับการทำงานร่วมกัน 3 ฝ่าย คือ นักวิชาการเช่น ผู้วิจัย เจ้าหน้าที่ป่าไม้ของเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเชียงดาว ได้ร่วมกันพัฒนาองค์ความรู้ในการจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติร่วมกันในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติไปพร้อมกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีความเชื่อ และวิถีชุมชนกระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการร่วมมือกันของชุมชน เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า และนักวิชาการ จึงเกิดขึ้นได้โดยการใช้ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว ศักยภาพของคนในท้องถิ่น ตลอดจนความสัมพันธ์ของคนในชุมชนที่มีส่วนร่วมในการออกแบบ จัดการท่องเที่ยวร่วมกัน หรือสร้างองค์ความรู้ใหม่ในการวางแผนเตรียมการและดำเนินจัดการท่องเที่ยว ในรูปแบบที่ทุกฝ่ายต้องการ และเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน แบ่งบทบาทและหน้าที่ เพื่อเพิ่มความรู้และพัฒนาทักษะในการบริหารจัดการท่องเที่ยว ซึ่งได้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระดับชุมชนและภาครัฐ ตลอดจนได้มีส่วนสนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจ อันก่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาตนเอง การวิเคราะห์รูปแบบการท่องเที่ยวที่เหมาะสมในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าดอยเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ นั้น พิจารณาได้จากทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่ ศักยภาพของชุมชนองค์กรที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การให้ความร่วมมือกัน ภายใต้ระบบการจัดการให้เกิดจิตสำนึกความเป็นเจ้าของ รักและหวงแหน ประกอบกับคุณค่าทางภูมิปัญญา และวัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิมที่มีอยู่ในวิถีของชุมชน มีส่วนเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับธรรมชาติโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความร่วมมือ ยอมรับซึ่งกันและกัน ตลอดจนพิจารณาถึงความยั่งยืนในอนาคต

รัตนา อุ่ณจันทร์ (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง การศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านการผลิต ของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี 2. เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชน และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก และ 3. เพื่อสังเคราะห์รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมของอุทยานแห่งชาติเขาสก โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 145 คน เป็นประชาชนในพื้นที่ 65 ครัวเรือน และนักท่องเที่ยวชาวไทย จำนวน 80 คน ผลการวิจัย พบว่า อุทยานแห่งชาติเขาสก เป็นพื้นที่ที่มีระบบนิเวศสมบูรณ์ มีความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว มีพันธุ์พืชและ

พันธุ์สัตว์ที่หายาก และใกล้สูญพันธุ์ ประชาชนในพื้นที่ส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรรม เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสกมีการปฏิบัติงานตามแผนแม่บทการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ บุคลากรมีการปฏิบัติงานและจัดสรรงบประมาณตามกิจกรรมกำหนด อีกทั้งให้ความสำคัญในเรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและสภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ความรู้กับผู้สนใจ และเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการและประชาชนเข้ามามีรายได้ การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาของการเข้าไปมีส่วนร่วม คือ ประชาชนไม่ทราบเป้าหมาย โดยปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ เพศ อายุ และการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสก นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยรูปแบบการจัดการที่เหมาะสม คือ การจัดทำยุทธศาสตร์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสกที่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติเขาสก เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนที่เกี่ยวข้อง ความเข้มแข็งของชุมชนกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น และจัดทำมาตรฐานการให้บริการของสถานประกอบการทุกแห่ง

พญ์พจน์ ประสงค์สิน (2553: บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทัศนะของประชาชน: กรณีศึกษาหาดวัดใต้ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทัศนะของประชาชน กรณีศึกษาหาดวัดใต้ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวชุมชนหาดวัดใต้ในอดีตและปัจจุบัน 2. เพื่อศึกษาหาแนวทางพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในชุมชน หาดวัดใต้ที่เหมาะสม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ และนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1. รูปแบบการท่องเที่ยวหาดวัดใต้ในอดีตและปัจจุบัน พบว่า ในอดีตหาดวัดใต้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยังไม่ค่อยเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวมากนัก เนื่องจากสมัยก่อนการคมนาคมและการเดินทางยังไม่มี การพัฒนาอย่างในปัจจุบันนี้ การเดินทางไม่สามารถเข้าถึงหาดวัดใต้ได้อย่างสะดวกสบาย การประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึง รวมทั้งเทคโนโลยีที่ไม่ทันสมัย จึงทำให้การท่องเที่ยวไม่ได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเท่าที่ควร จึงทำให้การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวในอดีต ไม่มีแนวทางหรือรูปแบบที่ชัดเจน ซึ่งในอดีตมีนักท่องเที่ยวและชาวบ้านมาใช้หาดวัดใต้เป็นสถานที่เล่นสรงนาค พักผ่อนหย่อนใจและประกอบพิธีกรรม มีเรือสินค้าและเรือประมงของชาวบ้านมาใช้เป็นท่าจอดเรือมีลักษณะเป็นนิเวศวิทยาชุมชน ปัจจุบัน หาดทรายถูกกร่อนชะล้างไปทำให้ขาดสภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยว หากจะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวต้องปรับไปตามสภาพของระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไป 2. แนวทาง

การพัฒนา รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภาคใต้ที่เหมาะสม พบว่า ศักยภาพของพื้นที่ สามารถกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การท่องเที่ยวเพื่อศึกษา ความหลากหลายทางชีวภาพบริเวณภาคใต้และระบบนิเวศแม่น้ำมูล และการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวัฒนธรรมและวิถีชีวิต ท้องถิ่น ชุมชนร่วมกับชาวบ้าน

วีระศักดิ์ กราปัญญา (2553: บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทชุมชนและป่าชุมชน บ้านอ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 2) ศึกษาหลักเกณฑ์ กฎ กติกา ที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชนอ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 3) ศึกษาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชนอ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ 4) ศึกษารูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวและแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชนอ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ เพื่อให้เกิดความยั่งยืน 5) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชนอ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่ง จำนวน 40 คน กลุ่มที่สอง จำนวน 72 คน ผลการศึกษาพบว่า 1) ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ มีศักยภาพเหมาะสมต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน 2) การกำหนดหลักเกณฑ์ กฎ กติกา ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล และออกเป็นข้อบัญญัติตำบล เพื่อบังคับใช้ให้ครอบคลุมทุกด้าน 3) การบริหารจัดการป่าชุมชนควรบริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการป่าชุมชน โดยมีผู้แทนของหมู่บ้าน เป็นคณะกรรมการป่าชุมชน 4) รูปแบบกิจกรรม ควรเกี่ยวเนื่องประเพณีท้องถิ่นหรือการประกอบอาชีพของชุมชน การพัฒนาควรพัฒนาในด้านการจัดการท่องเที่ยว ด้านความรู้ในท้องถิ่น ด้านเครือข่ายการท่องเที่ยว ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านความปลอดภัยและสิ่งอำนวยความสะดวก 5) ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ ชุมชนขาดการมีส่วนร่วม ควรส่งเสริมให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการจัดการป่าชุมชน

2.2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน มีดังนี้

ปรารธนา ยศสุข และเฉลิมชัย ปัญญาดี (2548: บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชนและครัวเรือนในชุมชน ที่มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลายประการ ได้แก่ ศึกษาแนวโน้ม

ศักยภาพการขยายตัว, รูปแบบและกิจกรรม, สถานการณ์ปัจจุบัน, ความเข้มแข็งของชุมชนในการมีส่วนร่วมในการจัดการ, ผลกระทบ, และแนวทางการจัดการที่เหมาะสมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีต่อชุมชนและครัวเรือนในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย เก็บข้อมูลใน 11 ชุมชนของจังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และน่าน ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวจำนวน 92 คน และชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวน 198 คน ผลการวิจัยโดยภาพรวมเป็น ดังนี้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชนบทภาคเหนือตอนบนมีศักยภาพและมีแนวโน้มการขยายตัวสูง มีรูปแบบและเส้นทางที่มีศักยภาพ ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งด้านระบบความคิดและระบบภูมิปัญญา มีผลกระทบต่อชุมชนในด้านสังคมน้อยมาก ส่วนผลกระทบต่อเศรษฐกิจของชุมชนใน 2 ด้านย่อย คือ ด้านการประกอบอาชีพและด้านรายได้ โดยมีผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการท่องเที่ยวมากกว่าชาวบ้านทั่วไป

สุริย์ บุญญานุกพงศ์ (2549) ทำการศึกษา เรื่อง ผลกระทบส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่า ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในชุมชนได้เกิดขึ้นอย่างช้าๆ ในช่วงเวลา 40 ปี ที่ผ่านมา แต่ในช่วง 10 ปี มาแล้ว การท่องเที่ยวได้เป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนอย่างรวดเร็ว การพัฒนาด้านการคมนาคม การบริการสาธารณูปโภค และสาธารณูปการต่างๆ รวมทั้งการบริการทางสังคมอื่นๆ ได้รับการสนับสนุนมากขึ้น เพื่อให้สามารถรองรับกิจกรรมการท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม กิจกรรมการท่องเที่ยวได้ส่งผล ทำให้เกิดการขยายตัวของชุมชนมากขึ้น มีการใช้ที่ดินประเภทที่อยู่อาศัยและพาณิชยกรรมเพิ่มขึ้น ประชากรในชุมชนที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเข้าไปมีรายได้เพิ่มขึ้น มีโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพและการศึกษาสูงขึ้นพร้อมๆ กับค่าครองชีพที่ขยับตัวสูงขึ้น ขณะที่ชุมชนที่ไม่มีการท่องเที่ยวเข้าไปยังขาดโอกาสอยู่มาก ผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพและเศรษฐกิจแล้ว ยังส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในส่วนที่เป็นไปในทางลบมากกว่าทางบวก ซึ่งก็ส่งผลกระทบกลับมาสู่การขยายตัวของกิจกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากองค์ประกอบทางด้านสังคม วัฒนธรรม เป็นส่วนหนึ่งของทรัพยากรการท่องเที่ยวของจังหวัดแม่ฮ่องสอน อย่างไรก็ตามผลการวิเคราะห์ได้พบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น มิได้เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นเพราะความอ่อนแอของวัฒนธรรมเองด้วย เนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นขาดความรู้ ความเข้าใจ ถึงแก่นแท้ของวัฒนธรรม ประเพณีของตนเอง ทำให้ไม่สามารถต้านกระแสของวัฒนธรรมใหม่ๆ ที่เข้ามาได้

วรัญญาภรณ์ ศรีสุวรรณ (2550: บทคัดย่อ) ทำการวิจัย เรื่อง ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมนันทนาการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่วนอุทยานม่อนพระยาแช่ จังหวัดลำปาง การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาถึงการจัดกิจกรรมนันทนาการภายในวนอุทยานม่อนพระยาแช่ จังหวัดลำปาง 2) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการจัดกิจกรรมนันทนาการตามการรับรู้

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช” เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed method research) โดยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพผสมผสานกับเชิงปริมาณ โดยการศึกษาเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสำรวจพื้นที่ การใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนและวิธีการวิจัย ดังนี้

- 3.1 การเลือกพื้นที่วิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 ขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูล
- 3.3 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.5 การนำเสนอผลการวิจัย

3.1 การเลือกพื้นที่วิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 พื้นที่วิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผสมผสานกับเชิงปริมาณ โดยปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ครอบคลุมพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด มีการแบ่งการปกครองออกเป็น 7 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านท่าเสม็ด มี 101 ครัวเรือน ประชากร 393 คน ชาย 196 คน หญิง 197 คน หมู่ที่ 2 บ้านหนองหิน มี 131 ครัวเรือน ประชากร 483 คน ชาย 225 คน หญิง 258 คน หมู่ที่ 3 บ้านห้วยลึก มี 188 ครัวเรือน ประชากร 600 คน ชาย 304 คน หญิง 296 คน หมู่ที่ 4 บ้านไร่เนิน มี 188 ครัวเรือน ประชากร 679 คน ชาย 348 คน หญิง 331 คน หมู่ที่ 5 บ้านน้ำดำ มี 92 ครัวเรือน ประชากร 353 คน ชาย 190 คน หญิง 163 คน หมู่ที่ 6 บ้านกอโหนด มี 81 ครัวเรือน ประชากร 274 คน ชาย 131 คน หญิง 143 คน หมู่ที่ 7 บ้านทุ่งตอ มี 110 ครัวเรือน ประชากร 364 คน ชาย 178 คน หญิง 186 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 3,146 คน แยกเป็น ชาย 1,572 คน หญิง 1,574 คน ไม่มีประชากรแฝง (บูรณาการแผนชุมชน อบต. ท่าเสม็ด, 2553)

3.1.2 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการจำแนกเป็นประเภท ดังนี้

1) ประชากรสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรในพื้นที่ทั้ง 7 หมู่บ้านของตำบลท่าเสม็ด มีทั้งหมด 3,146 คน โดยผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรทั้งหมดสำหรับการวิจัยข้อมูลเชิงปริมาณ จำนวน 355 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างของ ทาโร ยามานะ (Taro Yamane, 1973 อ้างถึงใน บุญธรรม กิจปรีดาวิสุทธิ, 2535) ในกรณีที่ประชากรมีจำนวนที่แน่นอน ดังนี้

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ มาจากจำนวนประชากรในพื้นที่ทั้ง 7 หมู่บ้านของตำบลท่าเสม็ด มีทั้งหมด 3,146 คน และยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างร้อยละ 5 หรือ 0.05

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้จากการคำนวณดังต่อไปนี้

$$\text{เมื่อ } N = 3,146 \text{ คน และ } e = 0.05$$

$$\text{สูตร } n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

$$\text{แทนค่า } n = \frac{3,146}{1 + 3,146 (0.05)^2} = 355 \text{ คน}$$

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรต้องมีไม่น้อยกว่า 355 คน โดยการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน และปัญหาอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากประชากรจำนวนทั้งหมด 355 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างประชากร รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตาราง 2 จำนวนประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

หมู่ที่	หมู่บ้าน	จำนวนประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1	1. บ้านท่าเสม็ด	393	44
2	2. บ้านหนองหิน	483	54
3	3. บ้านห้วยลึก	600	68
4	4. บ้านไร่เนิน	679	77
5	5. บ้านน้ำดำ	353	40
6	6. บ้านกอโหนด	274	31
7	7. บ้านทุ่งตอ	364	41
รวม		3,146	355

2) กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ

การเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้เลือกจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อประกอบการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interviews) ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ จัดประชุมกลุ่มย่อย ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ผู้นำกลุ่มกิจกรรม และตัวแทนจากหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด ทั้ง 7 หมู่บ้าน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำท้องถิ่น คือ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลท่าเสม็ด กำนันตำบลท่าเสม็ด และผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยฯ ทั้ง 7 หมู่บ้าน จำนวน 9 คน, ผู้นำกลุ่มกิจกรรม คือ คณะกรรมการบูรณาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลท่าเสม็ด จำนวน 20 คน และตัวแทนจากหมู่บ้านทั้ง 7 หมู่บ้าน โดยคัดเลือกหมู่บ้านละ 3 คน รวมเป็น 21 คน เมื่อรวมทุกฝ่ายจึงเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน

3.2 ขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพผสมผสานกับเชิงปริมาณ โดยปฏิบัติการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่ได้กำหนดไว้ คือ วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และ 3 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 และ 4 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอ

ชี้แจงถึงขั้นตอนการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นลำดับแรก และชี้แจงถึงขั้นตอนการวิจัยเชิงปริมาณเป็นลำดับต่อไป

3.2.1 ขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิจัยเชิงคุณภาพนั้น ย่อมมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยจะต้องสร้างมนุษย์สัมพันธ์กับบุคคลในพื้นที่วิจัย นั่นก็คือ พื้นที่ตำบลท่าเสม็ด ครั้งแรกผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตการณ์ในพื้นที่วิจัย หลังจากนั้น ได้เข้าไปทำการแนะนำตัวอย่างเป็นทางการกับผู้นำท้องถิ่น คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนคณะกรรมการบูรณาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลท่าเสม็ด จากนั้นผู้นำท้องถิ่น คือ กำนันตำบลท่าเสม็ด ได้นำผู้วิจัยไปแนะนำตัวกับกลุ่มชาวบ้านในละแวกพื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งในขั้นตอนนี้ จะเป็นการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนในพื้นที่วิจัย ทำให้ผู้วิจัยได้รู้จักคุ้นเคยกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และชาวบ้านในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และทำให้การได้มาซึ่งข้อมูลมีความถูกต้องและชัดเจนยิ่งขึ้น

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งภาคเอกสาร และข้อมูลภาคสนาม โดยแบ่งออกเป็นประเด็น ดังนี้

- 1) การศึกษา ค้นคว้าข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- 2) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant observation)

การศึกษาศักยภาพและรูปแบบที่เหมาะสมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนของตำบลท่าเสม็ด ผู้วิจัยได้ใช้แบบสังเกต (Observation form) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในพื้นที่วิจัย โดยผู้วิจัยได้เข้าไปสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในขั้นตอนการดำเนินการตั้งแต่ต้นจนจบของโปรแกรมการนำท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในพื้นที่วิจัยในขั้นตอนการสังเกตแบบมีส่วนร่วมนี้ ผู้วิจัยได้มีการสังเกตโดยใช้แบบสังเกตที่สร้างขึ้นเพื่อบันทึกข้อมูลภาคสนาม โดยพิจารณาถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามแนวคิดของนำชัย หนูผล และคณะ (2543) ที่ได้กล่าวถึงศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งประกอบด้วยศักยภาพ 2 ประเด็นหลัก คือ

- (1) ศักยภาพของการจัดการ โดยพิจารณาจากสภาพการจัดการในปัจจุบัน

ซึ่งประกอบด้วย

- 1.1 มีการให้ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการจัดการที่สำคัญอันจะทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างความตระหนัก และจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว

1.2 มีการจัดการป้องกัน และรักษาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย มาตรการการป้องกัน และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มาตรการความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน เป็นต้น

1.3 มีองค์กรในการจัดการที่ให้ความสำคัญของการร่วมมือ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งพิจารณาจาก รูปแบบของกรในการจัดการ

1.4 การจัดการ และพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ซึ่งต้องจัดการอย่างเป็นระบบ โดยที่มืองค์ประกอบ ดังนี้

- จัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวภายใต้ขีดความสามารถในการรองรับ (Carrying capacity) ของพื้นที่โดยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในทางลบต่อสิ่งแวดล้อม

- การจัดการด้านการตลาดอย่างยั่งยืน โดยมีมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เหมาะสม และรักษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อทรัพยากรท่องเที่ยวและบริการ

- การจัดการด้านบริการ เช่น ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การบริการสิ่งอำนวยความสะดวก และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

(2) ศักยภาพทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว โดยพิจารณาจากสภาพทรัพยากรที่มีความเหมาะสม มีลักษณะเฉพาะ และคงลักษณะพื้นถิ่น โดยเน้นความสำคัญของระบบนิเวศ หรือวัฒนธรรมพื้นที่ และความดึงดูดใจว่ามีมากน้อยเพียงใด

3) การสัมภาษณ์ (Interview)

การวิจัยครั้งนี้ ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อที่ 1 และ 3 เป็นการศึกษา ศักยภาพและรูปแบบที่เหมาะสมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนของตำบลท่าเสม็ด ข้อมูลที่ได้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จากวิธีการสัมภาษณ์ 2 วิธี ดังนี้

(1) การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi - structured interview) เป็นการพูดคุย โดยมีการกำหนดประเด็นไว้ล่วงหน้า แต่ปล่อยให้บรรยากาศการพูดคุยเป็นไปอย่างเรียบง่าย และเป็นกันเอง ไม่เคร่งครัดกับขั้นตอนและการตอบคำถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยมีการกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยไว้ ดังนี้

- 1.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ให้สัมภาษณ์
- 1.2 ประวัติความเป็นมา และสภาพทั่วไปของตำบลท่าเสม็ด
- 1.3 ศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในด้านต่างๆ
- 1.4 รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
- 1.5 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เป็นประเด็นคำถามสำหรับกลุ่มตัวอย่าง 50 คน เท่านั้น และได้นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการตรวจสอบข้อมูล (Verification) กับผู้ให้สัมภาษณ์อีกครั้ง เพื่อให้เกิดความถูกต้องและชัดเจนของข้อมูลมากยิ่งขึ้น

(2) การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้า โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview form) ที่ได้สร้างขึ้น โดยกำหนดกรอบคำถามแบบปลายเปิดเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้นำเสนอข้อมูลอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ เพื่อจะได้ข้อมูลที่มิประสิทธิภาพครบถ้วน ตรงตามวัตถุประสงค์ และครอบคลุมเนื้อหาของการวิจัย

4) การสนทนากลุ่ม (Focus group)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ที่ได้สร้างขึ้น เป็นการเก็บข้อมูลในเบื้องต้น และใช้แบบสังเกตเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากการเข้าร่วมในขั้นตอนการดำเนินการ ตั้งแต่ต้นจนจบของโปรแกรมการนำท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในพื้นที่วิจัย จากนั้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus groups) เพื่อนำข้อมูลที่สรุปได้จากการดำเนินการในเบื้องต้นมาตรวจสอบความถูกต้องและความแม่นยำอีกครั้ง โดยผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive selection) เพื่อเข้าร่วมในการสนทนากลุ่ม กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น และคณะกรรมการบูรณาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลท่าเสม็ด จำนวน 10 คน (ภาคผนวก)

สำหรับเกณฑ์การเลือกผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่ม เพื่อวิเคราะห์สรุปประเด็นด้านศักยภาพและรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนที่เหมาะสมกับพื้นที่ ในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนของตำบลท่าเสม็ด ผู้วิจัยได้พิจารณา และกำหนดเกณฑ์การเลือก คือ

- 1) เป็นผู้นำองค์กรท้องถิ่น และมีส่วนเกี่ยวข้องในกิจกรรม
 - 2) เป็นคณะกรรมการ ที่ทำหน้าที่เป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 6 เดือน
 - 3) มีประสบการณ์ในการเป็นวิทยากร หรือมัคคุเทศก์ ไม่ต่ำกว่า 5 ครั้ง
- การดำเนินการสนทนากลุ่ม เพื่อวิเคราะห์สรุปประเด็นด้านศักยภาพและรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตำบลท่าเสม็ด โดยผู้วิจัยได้ใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus group form) โดยมีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

- 1) ติดต่อประสานงานกับกลุ่มเป้าหมาย เพื่อกำหนดวัน เวลา และสถานที่
- 2) แนะนำงานวิจัย และวิธีการวิจัยโดยสังเขป
- 3) การนำเสนอข้อมูลเบื้องต้นโดยผู้วิจัย
- 4) การเปิดประเด็นคำถาม แสดงความคิดเห็น อภิปรายข้อมูล
- 5) ผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหา

6) สรุปเนื้อหาและข้อเสนอแนะ

3.2.2 ขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิจัย เรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.2.2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรในพื้นที่ทั้ง 7 หมู่บ้านของตำบลท่าเสม็ด จำนวน 3,146 คน (บูรณาการแผนชุมชน อบต.ท่าเสม็ด, 2553)

3.2.2.2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่าง จากประชากรในพื้นที่ทั้ง 7 หมู่บ้านของตำบลท่าเสม็ด จำนวน 355 คน ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (ลัดดาวัลย์ เพชร โรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2547: 101-102) ประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการใช้อยู่ตราของทาโร ยามานะ (Yamane, Taro, 1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 355 คน

3.2.2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน: กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช มี 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นคุณลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ต่อเดือน ท่านอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ดนานเพียงใด ท่านเป็นคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหน่วยใด ท่านมีตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างไร ในคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ท่านสังกัด ท่านมีเหตุผลหรือแนวคิดในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไร คณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ท่านสังกัดมีการประชุมหรือไม่ การประชุมของคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความถี่อย่างไร และท่านให้ความสำคัญอย่างไรต่อการเข้าร่วมการประชุม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) (ลัดดาวัลย์ เพชร โรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2547: 131-132)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน กรณีศึกษา ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วม

ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรต่างๆ ที่ส่งเสริมด้านการจัด การการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในตำบลท่าเสม็ด ประกอบด้วย คณะกรรมการศึกษาแนวทางและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ด้านการร่วมศึกษาค้นคว้าปัญหา ด้านการร่วมในการวางแผน ด้านการร่วมในการดำเนินการ และด้านการร่วมในการติดตามผล จำนวน 22 ข้อ ลักษณะคำตอบเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของเบสท์ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบกำหนดคุณลักษณะแทนตัวเลข ให้ผู้ตอบทำแบบเครื่องหมาย ✓ ในช่องตรงกับการประยุกต์ต่อข้อความนั้น ๆ ในระดับใด โดยกำหนดระดับคะแนนตามระดับการประยุกต์ในระดับใดระดับหนึ่ง แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด	หมายถึง	เข้าร่วมทุกครั้ง
ระดับการมีส่วนร่วมมาก	หมายถึง	เข้าร่วมเกือบทุกครั้ง
ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง	หมายถึง	เข้าร่วมบางครั้ง
ระดับการมีส่วนร่วมน้อย	หมายถึง	เข้าร่วมเพียงครั้งคราว
ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด	หมายถึง	เข้าร่วมน้อยมาก

การให้คะแนนการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวให้คะแนน

ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด	เท่ากับ	5 คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมมาก	เท่ากับ	4 คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง	เท่ากับ	3 คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมน้อย	เท่ากับ	2 คะแนน
ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด	เท่ากับ	1 คะแนน

ส่วนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ลักษณะคำถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-ended Question)

ระดับของปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีเกณฑ์การประมาณค่าและการแปลผล ดังนี้

ระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นมากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน
 ระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นมาก เท่ากับ 4 คะแนน
 ระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นปานกลางเท่ากับ 3 คะแนน
 ระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นน้อย เท่ากับ 2 คะแนน
 ระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ผู้นำกลุ่มกิจกรรม และตัวแทนจากหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด ทั้ง 7 หมู่บ้าน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ซึ่งประกอบด้วย ผู้นำท้องถิ่น คือ นายกองค้ำการบริหารส่วนตำบลท่าเสม็ด กำนันตำบลท่าเสม็ด และผู้ใหญ่บ้านหรือผู้ช่วยฯ ทั้ง 7 หมู่บ้าน จำนวน 9 คน, ผู้นำกลุ่มกิจกรรม คือ คณะกรรมการบูรณาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลท่าเสม็ด จำนวน 20 คน และตัวแทนจากหมู่บ้านทั้ง 7 หมู่บ้าน โดยคัดเลือกหมู่บ้านละ 3 คน รวมเป็น 21 คน เมื่อรวมทุกฝ่ายจึงเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบประเมินศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวมีคำถาม 14 ข้อ จำนวน 50 ฉบับ พร้อมทั้งเก็บรวบรวมแบบประเมินด้วยตนเอง ทำการตรวจสอบแบบประเมิน พบว่าสมบูรณ์ทุกฉบับ จึงได้นำไปวิเคราะห์ต่อไป

3.2.2.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีรวมทั้งเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม แล้วร่างแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจ
2. ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นแบบสอบถามประเภทคำถามปลายปิด (Close-ended Question) และคำถามปลายเปิด (Open-ended Question) ประกอบกัน ซึ่งเป็นการดัดแปลงเครื่องมือจากแบบสอบถามที่ได้เคยผ่านการตรวจหาค่าความเที่ยงตรง (Validity)

และความเชื่อมั่น (Reliability) แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาอีกครั้ง

3. นำแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบเนื้อหาความชัดเจนของแบบสอบถาม และให้ข้อเสนอแนะเพื่อทำการแก้ไขให้ดีขึ้นในการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยหาดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item – Objective Congruence: IOC) (Likert, 1976) โดยออกแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อในเครื่องมือวัด ซึ่งผลการคำนวณหาค่า IOC ตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่จะนำไปทดลองใช้และปรึกษาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา โดยตั้งค่าความเชื่อมั่นไว้ที่ 0.80 จากนั้นได้นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์เรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับชาวบ้านที่ไม่ใช่กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach) (Likert, 1976: 248)

ซึ่งมีสูตร ดังนี้ (Cronbach, 1951)

$$\alpha = (k/(k-1)) * [1 - \frac{\sum(S_i^2)}{S_{sum}^2}]$$

เมื่อ α แทน ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
 K แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม
 S_i^2 แทน ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนน
 เป็นรายข้อ
 S_{sum}^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนของ
 แบบสอบถามทั้งฉบับ

ผลการคำนวณค่าความเชื่อถือได้ของแบบสอบถามในแต่ละส่วน
สรุปได้ ดังนี้

(1) ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ค่า
ความเชื่อถือได้ เท่ากับ 0.95

(2) สภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ได้ค่าความเชื่อถือได้ เท่ากับ 0.91

กำหนดเกณฑ์ค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามหากค่ามากกว่า
0.70 แสดงว่า เป็นชุดคำถามที่ไม่ต้องปรับปรุง (บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ, 2535) ดังภาคผนวก ข

5. เมื่อได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3.2.2.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ประชากรที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ชุมชนตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด
จังหวัดนครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 355 คน โดยมีขั้นตอน
ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยถึง
ผู้นำชุมชนตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขออนุญาตเข้าไปทำการเก็บ
รวบรวมข้อมูล พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ และขอความร่วมมือ อำนวยความสะดวกในการเก็บ
รวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
โดยชุมชน: กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ไปขอความร่วมมือใน
การเก็บรวบรวมข้อมูล จากผู้นำชุมชนตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

3. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศโดยชุมชน: กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชไปเก็บรวบรวม
ข้อมูลจากชุมชนตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราชที่เป็นกลุ่มประชากรตัวอย่าง
ระหว่างเดือน มีนาคม พ.ศ. 2553 ถึง เดือนเมษายน พ.ศ. 2555

3.2.2.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์
โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณี
ศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของชุมชน ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่เป็นประชากรกลุ่มตัวอย่างนำมาวิเคราะห์ โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ (Percentage) (คำรง ทิพย์โยธา, 2547)

2. ข้อมูลของแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน: กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช นำมาวิเคราะห์โดยใช้ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลผลตามแบบมาตรฐานส่วนประมาณค่าใน 5 ระดับ (Best & John 1977) และแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามช่วง ของค่าเฉลี่ย ดังต่อไปนี้

การแปลผลคะแนนรายข้อและโดยรวม ใช้ค่าเฉลี่ยที่มีค่าตั้งแต่ 1.00 – 5.00 โดยพิจารณาตามเกณฑ์ระดับคุณภาพจากคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ตามแนวทางของ บุญชม ศรีสะอาด (2535 : 100) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบ ที่ (t – test) และ One-way ANOVA (F- test) (ถัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชำนิประศาสน์, 2547: 178-179)

ระดับของปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีเกณฑ์การประมาณค่าและการแปลผล ดังนี้

ระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นมากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน

ระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นมาก เท่ากับ 4 คะแนน

ระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน

ระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นน้อย เท่ากับ 2 คะแนน

ระดับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นน้อยที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน

การวิเคราะห์ระดับของปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศ แบ่งเกณฑ์ออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.2.2.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. ค่าร้อยละ จากสูตร (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550) ดังนี้

$$\text{ร้อยละ} = \frac{X \times 100}{N}$$

เมื่อ X แทน จำนวนข้อมูล (ความถี่) ที่ต้องการนำมา
หาค่าร้อยละ
N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) จากสูตร (ชานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550) ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย
 $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนน
X แทน คะแนน
N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3. การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
(ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2540)

$$\text{สูตร } SD = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ SD แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
 $\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
 $(\sum X)^2$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
 N แทน จำนวนในกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์โดยหาค่า t - test จากสูตร (ชานินทร์ ศิลป์จารุ,
2550) ดังนี้

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

\bar{X}_1 แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1
 \bar{X}_2 แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 2
 S_1^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1
 S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2
 n_1 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างใน กลุ่มที่ 1
 n_2 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ในกลุ่มที่ 2

5. การวิเคราะห์โดยหาค่า F - test จากสูตร (ชานินทร์ ศิลป์จารุ,
2550) ดังนี้

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

F	แทน	ค่าการแจกแจงของ F
MS _h	แทน	ความแปรปรวน (Mean square) ระหว่างกลุ่ม
MS _w	แทน	ความแปรปรวนภายในกลุ่ม
df	แทน	องศาแห่งความอิสระ

6. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (พิชิต ฤทธิรัฐ, 2543: 242) จากสูตร ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum s_i^2}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
	n	แทน	จำนวนข้อของเครื่องมือวัด
	$\sum s_i^2$	แทน	คะแนนความแปรปรวนของแต่ละข้อ
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งหมด

ฉบับ

7. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อ กับจุดประสงค์ของการวิจัย (Index of Item - Objective Congruence: IOC) จากสูตร (พวงรัตน์ ทวีรัตนะ, 2538: 117) ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ระดับการมีส่วนร่วม รูปแบบการจัดการ เส้นทางท่องเที่ยว ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

4.1 ศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.2 ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.3 รูปแบบการจัดการ และเส้นทางท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.4 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

4.1 ศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผู้วิจัยได้จำแนกศักยภาพออกเป็น 2 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย

4.1.1 การศึกษาศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวของตำบลท่าเสม็ด

1) ศักยภาพด้านทรัพยากรทางธรรมชาติของท้องถิ่น ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความสำคัญ ซึ่งมีอยู่ภายในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด มีดังนี้

(1) ป่าพรุ (Swamp forest) เป็นป่าดิบชื้นในพื้นที่ราบลุ่ม เกิดจากแอ่งน้ำจืดเกิดขังตัวติดต่อกันเป็นระยะเวลาานาน มีการสะสมของชั้นดินอินทรีย์วัตถุ ทำให้พื้นด้านล่างมีน้ำขังตลอดทั้งปี ซึ่งในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ดนั้น มีพื้นที่ที่เป็นป่าพรุ โดยตั้งอยู่ในพื้นที่คาบเกี่ยวระหว่างหมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน) ตำบลท่าเสม็ด กับตำบลเคร็ง (ตำบลหนึ่งในอำเภอชะอวด) ซึ่งป่าพรุควนเคร็ง

นี้ มีเนื้อที่อยู่ในเขตอำเภอเชียรใหญ่ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอร่อนพิบูลย์ อำเภอชะอวด อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช และครอบคลุมถึงพื้นที่อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง โดยมีพื้นที่รวม 223,320 ไร่ ซึ่งอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ 165,825 ไร่ และพื้นที่ป่าถาวรตามมติคณะรัฐมนตรีจำนวน 57,495 ไร่ แต่มีพื้นที่ครอบคลุม โดยเฉพาะอำเภอชะอวด และอำเภอหัวไทร ของจังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวนประมาณ 150,000 ไร่ (สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2556) โดยมีสัตว์และพืชพรรณที่อาศัยและเจริญเติบโตอยู่ในบริเวณป่าพรุ ประกอบด้วย นกน้ำ สัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ และกระดูก เป็นต้น ดังนั้น ป่าพรุ จึงเป็นพื้นที่สำคัญทางระบบนิเวศของตำบลท่าเสม็ด อีกประการหนึ่งด้วย

(2) แม่น้ำลำคลอง หนองน้ำ และบึงตามธรรมชาติ จัดเป็นทรัพยากรน้ำที่สำคัญ โดยเป็นสายธารหล่อเลี้ยงวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ดนี้ มีหนองน้ำและบึงตามธรรมชาติ จำนวนประมาณ 10 แห่ง แต่แหล่งน้ำที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง มี 2 สาย ประกอบด้วย

2.1 คลองชะอวด เป็นคลองที่เกิดจากคลองต่าง ๆ ทางทิศตะวันตก ซึ่งไหลมารวมกันเป็นคลองชะอวด ประกอบด้วย คลองไม้เสียบ คลองลาไม คลองเกียบ เป็นต้น คลองชะอวด เป็นคลองที่กว้างและลึก ไหลผ่านหลายตำบล เช่น ตำบลท่าประจ๊ะ ตำบลชะอวด ตำบลท่าเสม็ด ตำบลเคร็ง ไหลไปทางอำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร ลงสู่ทะเลที่อำเภอปากพนัง โดยมีระยะทางจากต้นน้ำเชิงเขาบรรทัด จนถึงอ่าวปากพนัง มีความยาวประมาณ 83 กิโลเมตร คลองชะอวด เป็นแหล่งน้ำที่สำคัญ สำหรับหล่อเลี้ยงชาวชะอวดและชาวท่าเสม็ด อีกทั้งยังเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำนานาชนิด เป็นแหล่งทำมาหากินและเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ โดยไหลผ่านพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด โดยเฉพาะเขตหมู่ที่ 7 (บ้านทุ่งตอก) หมู่ที่ 1 (บ้านท่าเสม็ด) และหมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน) รวมเป็นระยะทางประมาณ 6 กิโลเมตร

2.2 คลองควน จัดเป็นทรัพยากรน้ำที่สำคัญอีกสายหนึ่ง โดยเป็นลำคลองที่ไหลแยกตัวไปจากคลองชะอวด ซึ่งมีการไหลผ่าน และสิ้นสุดของสายน้ำในพื้นที่หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน) โดยมีระยะทางการไหลประมาณ 1 กิโลเมตร

(3) ทุ่งนา ในที่นี้หมายถึง พื้นที่ทุ่งนาที่ยังมีการทำการเกษตรอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากการดำรงชีพด้วยการทำเกษตรกรรม ยังเป็นวิถีแห่งอาชีพ เพื่อเป็นแนวทางการหล่อเลี้ยงชีวิตของคนในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด ซึ่งพื้นที่ที่ยังมีการทำนาอยู่ปัจจุบัน คือ พื้นที่หมู่ที่ 2 (บ้านหนองหิน) หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน) และหมู่ที่ 6 (บ้านกอโหนด) โดยมีลักษณะการทำนาแบบนาปี ด้วยวิธีการที่เน้นถึงเกษตรอินทรีย์ชีวภาพเป็นหลัก

(4) สวนยางพารา จัดเป็นเกษตรกรรมที่สำคัญของภาคใต้ ที่มีอยู่ในทุกจังหวัด และเป็นอาชีพพื้นฐานของประชาชนในภาคใต้ ส่วนพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด มีปรากฏอยู่ในทุกหมู่บ้าน มีพื้นที่โดยประมาณร้อยละ 60 ของพื้นที่

(5) สวนผลไม้ มีอยู่ในพื้นที่ 6 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1 (บ้านท่าเสม็ด) หมู่ที่ 2 (บ้านหนองหิน) หมู่ที่ 3 (บ้านห้วยลึก) หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน) หมู่ที่ 5 (บ้านน้ำดำ) และหมู่ที่ 7 (บ้านทุ่งตอก) มีพื้นที่โดยประมาณ ร้อยละ 30 ของพื้นที่ ซึ่งผลไม้ที่เกษตรกรในพื้นที่ให้ความสำคัญและมีการปลูกโดยทั่วไป ได้แก่ มังคุด เงาะ ทุเรียน ลองกอง เป็นต้น แต่ที่มีลักษณะเด่นด้านการทำสวนผลไม้ คือ การทำสวนมังคุดนอกฤดู โดยที่นายอรุณ บุญวงศ์ (สัมภาษณ์, 2554) ได้ให้สัมภาษณ์แก่ผู้วิจัย โดยกล่าวว่า “จากวิกฤตราคาผลผลิตสินค้าทางเกษตรตกต่ำ นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญของเกษตรกร โดยเฉพาะผลผลิตมังคุดในฤดูกาลของเกษตรกรในจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งติดต่อกันมาเป็นประจำทุกปี แม้ว่าภาครัฐจะได้พยายามแก้ปัญหาดังกล่าวในหลายๆ วิธี แต่ก็ไม่เกิดผลสัมฤทธิ์เท่าที่ควร จากนั้นนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร ได้ออกไปแนะนำส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตมังคุดนอกฤดู โดยได้ไปดำเนินการในสวนของเกษตรกรที่สมัครใจ และมีความพร้อมในการบริหารจัดการสวน การจัดการน้ำ และยอมรับเทคโนโลยี และมีสภาพพื้นที่เหมาะสม ในปี พ.ศ. 2548 สำนักงานเกษตรจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ร่วมกับมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ได้มาดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อผลิตมังคุดนอกฤดูที่สวนของกระผม ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 5 ของตำบลท่าเสม็ด ให้ทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบลท่าเสม็ด เป็นเจ้าของจุดสาธิตเรื่องการผลิตมังคุดนอกฤดู กระผมตั้งใจมากที่สามารถใช้ความได้เปรียบทางธรรมชาติผนวกกับการใช้เทคนิคทางวิชาการ และความขยันเอาใจใส่ของตนเอง จนทำให้มีผลผลิตมังคุดออกนอกฤดูได้สำเร็จ เป็นที่สนใจของเกษตรกรและเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องที่มาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก และที่สำคัญ คือ ท่านผู้ว่าราชการจังหวัดนครศรีธรรมราช คือ นายวิชม ทองสงค์ (ดำรงตำแหน่ง พ.ศ. 2547-2551) ได้ให้เกียรตินำคณะมาเยี่ยมชมสวน เมื่อวันที่ 31 เดือน มกราคม พ.ศ. 2549 และหลังจากที่เกษตรกรหลายท่านได้เห็นผลงาน และรายได้ของสวนมังคุดนอกฤดูของกระผม ก็เริ่มสนใจและหันมาศึกษาเรียนรู้กันมากขึ้น”

(6) จุดชมวิวิทิวทัศน์ ในพื้นที่แห่งนี้ มีจุดชมวิวิทิวทัศน์ที่เป็นที่ดึงดูดใจ และมีความสวยงามด้านทัศนียภาพ 1 จุด คือ บริเวณสะพานโค้งรถไฟ ตั้งอยู่ระหว่างหมู่ที่ 7 (บ้านทุ่งตอก) และเขตตัวเมืองอำเภอชะอวด เป็นสะพานที่สร้างขึ้นในสมัยสงครามโลก ครั้งที่ 2 (ค.ศ.1939-1945 หรือช่วง พ.ศ.2482-2488) ปัจจุบันมีอายุประมาณ 70 ปี สถานที่แห่งนี้จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์ อีกสถานแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญในพื้นที่ ซึ่งเมื่อนักท่องเที่ยวยืนบนสะพานจะสามารถเห็นทิวทัศน์ที่สวยงามของคลองชะอวด ทั้งสองฝั่งคลองได้เป็นอย่างดี

(7) สัตว์บก สัตว์ปีก และสัตว์น้ำ เนื่องจากพื้นที่ในแถบนี้ เป็นพื้นที่ลุ่มน้ำ มีป่าพรุที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางภูมิศาสตร์ มีคลองชะอวดที่เป็นสายธารหลัก ซึ่งเชื่อมต่อกับพื้นที่ป่าพรุด้วย จึงทำให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและเจริญเติบโตของสัตว์นานาชนิด แต่ชนิดของสัตว์บก สัตว์ปีก และสัตว์น้ำที่เห็นได้ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด โดยเฉพาะพื้นที่หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน) ซึ่งมีพื้นที่ติดต่อกับป่าพรุควนเคร็ง ประกอบด้วย งู กระจง นาก ลิงแสม (ภาษาถิ่นเรียกว่า ลิงหางยาว) นกเป็ดน้ำ นกกาน้ำ นกอีโกลี นกพริก นกอีลุ้ม นกชัน นกกวัก เขี้ยวหัวขาว นกกระสาคอยาว กุ้งแม่น้ำ ปลาตะเพียน ปลาเสือ ปลาโสด ปลากด ปลาหมอ และปลาช่อน เป็นต้น ในบรรดาสัตว์เหล่านี้ สัตว์ที่ใกล้จะสูญพันธุ์ และอยู่ภายใต้การคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 คือ “นาก” ซึ่งในพื้นที่ป่าพรุในแถบนี้ ยังมีตัวนากที่ยังพบเห็นได้อยู่ คือ “นากจมูกขน” (*Lutra sumatrana*) ซึ่งเป็นหนึ่งใน 4 จำพวกของตัวนากที่ยังค้นพบในประเทศไทย (กรมป่าไม้, 2545) นอกจากนี้ นายวุฒิชัย ช้างนิล (สัมภาษณ์, 2554) กล่าวว่า “เมื่อล่องเรือเข้าไปในป่าพรุ จะเห็นสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำ เช่น นากน้ำ เป็นต้น ซึ่งเป็นสัตว์ที่หายากในปัจจุบัน เนื่องมาจากระบบนิเวศป่าพรุถูกทำลายจากเหตุการณ์ไฟไหม้ป่าพรุหลายครั้ง จึงทำให้จำนวนของตัวนากในพื้นที่ลดน้อยลง” สัตว์ที่ยังพบเห็นได้ในพื้นที่ ซึ่งมีจำนวนไม่มาก คือ “นกเป็ดน้ำ” มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ ว่า “*Callonetta leucophrys*” โดยที่ นายคำนิง แก้วสองศรี (สัมภาษณ์, 2554) กล่าวว่า “จากที่ได้เข้าไปสำรวจพื้นที่ภายในป่าพรุบ่อยครั้ง ทำให้พบเห็นนกเป็ดน้ำ ภายในพื้นที่ ซึ่งมีอยู่ในจำนวนน้อย คือ ประมาณ 8-10 ตัว ซึ่งจัดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 จึงเป็นสัตว์ปีกที่ควรแก่การอนุรักษ์ไว้เพื่อการศึกษาอีกชนิดหนึ่งเช่นกัน”

นอกจากนี้ สัตว์ป่าที่พบเห็นโดยทั่วไปอีกชนิดหนึ่งในพื้นที่ คือ ลิงแสม หรือลิงหางยาว มีชื่อทางวิทยาศาสตร์ ว่า “*Macaca fascicularis*” ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก โดยที่ลักษณะเฉพาะของลิงชนิดนี้ คือ มีขนตามลำตัวสีน้ำตาล มีหางยาวกว่าความยาวของลำตัว มีขนตรงกลางหัวมีลักษณะตั้งแหลมชี้ขึ้น มีขนใต้ท้องสีขาว โดยสีขนจะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุ ฤดูกาล และถิ่นที่อยู่อาศัย ขนาดความยาวลำตัวและหัวประมาณ 48 – 55 เซนติเมตร ความยาวหางประมาณ 44 – 54 เซนติเมตร น้ำหนักประมาณ 3.5 – 6.5 กิโลกรัม และลิงชนิดนี้ก็จัดเป็นสัตว์ป่าคุ้มครองเช่นเดียวกัน (กรมป่าไม้, 2545)

(8) พืชพรรณทางธรรมชาติ ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ดมีพืชพรรณหลากหลายชนิด ที่สามารถนำมาประกอบอาหาร และเป็นสมุนไพรรักษาโรค ประกอบด้วย ผักกูด ผักล้าเห็ง ต้นขี้เหล็ก ขิง ข่า ไพล เสลดพังพอน กะทือ ฟ้าทะลายโจร นอกจากนี้ พืชผักสวนครัวที่มีการปลูกเพื่อเชิงธุรกิจ มี 1 แห่ง คือ แปลงปลูกผักหวาน ของนางรัชฎพร หนูช่วย อยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 3 (บ้านห้วยลึก) โดยมีเนื้อที่ในการดำเนินการประมาณ 3 ไร่

2) ศักยภาพด้านทรัพยากรท้องถิ่น ศักยภาพในด้านนี้ มุ่งหมายถึง ศักยภาพด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ตัวอย่างบุคคลที่ใช้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ตัวอย่างบุคคลที่ได้รับการยกย่องตลอดถึงศูนย์การถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งตำบลท่าเสม็ด มีศักยภาพในด้านนี้ โดยผู้วิจัยจำแนกออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ประกอบด้วย

(1) ศูนย์การเรียนรู้ด้านการเกษตรตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย

1.1 ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงด้านเกษตรกรรม ดำเนินการโดย นายหนูแสง แก้วศรีนวล ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 6 (บ้านกอโหนด)

1.2 ศูนย์ข่าวชุมชนตำบลท่าเสม็ด ดำเนินการโดย นายเกษม จำช่วย ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน)

1.3 ศูนย์สาธิตการขยายพันธุ์พริกไทย ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 5 (บ้านน้ำดำ) ดำเนินการโดย นายบุญโส บุญวงศ์

1.4 ศูนย์สาธิตผลิตขนมพื้นบ้าน ดำเนินการโดย นางโสภา สังข์สุข ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 3 (บ้านห้วยลึก)

(2) สถานที่ทางประวัติศาสตร์ ศาสนา และความศรัทธาของชุมชน ประกอบด้วย

2.1 ศาลพระยาแก้ว โครพพิชัย อดีตเจ้าเมืองเก่าพัทลุง ตั้งอยู่ใกล้บริเวณ โรงเรียนวัดท่าเสม็ด

2.2 วัดศิขราราม (วัดท่าเสม็ด) เป็นวัดที่สำคัญในตำบลท่าเสม็ด มีอายุประมาณ 100 ปี มีศาสนสถานที่สำคัญ คือ เจดีย์เงิน พระพุทธรูปปางไสยาสน์ มณฑปหลวงพ่อบุญมาก (อดีตเจ้าอาวาส) ภายในเป็นที่บรรจุสรีระสังขารที่ไม่เน่าไม่เปื่อย มาเป็นระยะเวลา 7 ปี

2.3 วัดบางน้อย เป็นวัดที่มีความเก่าแก่ มีอายุประมาณ 600 ปี ตั้งอยู่ติดกับพื้นที่หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน) มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และภายในวัดยังเป็นที่ตั้งของศาลาสมภารตาไฟ และศาลทวดนางลาย ซึ่งเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นที่พึ่งทางจิตใจ และเป็นที่พักพิงของชาวบ้านในละแวกนี้ นอกจากนี้ยังเป็นທີ່ประดิษฐานของพระพุทธรูปเก่าแก่ปางสมาธิ ซึ่งชาวบ้านสันนิษฐานว่าสร้างขึ้นในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี นับว่าเป็นประติมากรรมที่เก่าแก่และล้ำค่าทางประวัติศาสตร์และวรรณคดีในท้องถิ่นนี้ ที่ควรแก่การดำรงรักษาไว้ให้คงอยู่ตราบนานเท่านาน

2.4 ท่าเรือตลาดเก่า ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 6 เป็นสถานที่ที่เคยเจริญรุ่งเรืองในอดีต เป็นแหล่งค้าขายกับเมืองนครศรีธรรมราช และเมืองปากพนัง

(3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน และงานประเพณีที่สำคัญ ประกอบด้วย

3.1 แพทย์พื้นบ้าน ที่ได้รับการยอมรับจากคนในท้องถิ่น ในด้านการรักษาโรคภัยไข้เจ็บทั้งในสมัยก่อนและปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย หมอตำแย (บุคคลผู้ทำคลอดในสมัยก่อน) ที่ยังมีชีวิตอยู่ คือ นางปลา มากแก้ว อายุ 81 ปี และหมอนวดแผนโบราณ ที่มีภูมิปัญญาในด้านการนวดคลายเส้นแก้ปวดเมื่อย จำนวน 2 คน คือ นายบรรจบ ทับศิลป์ อายุ 78 ปี และนายวิชัย ทองเกลี้ยง อายุ 54 ปี

3.2 หนึ่งตระกูลพื้นบ้าน ที่ยังทำการแสดงทั้งภายในและนอกสถานที่ ยังมีปรากฏจำนวน 2 คณะ คือ หนึ่งตระกูลคณะไมตรี ประดิษฐ์ศิลป์ และคณะเชิญ สงวนศิลป์ ซึ่งทั้ง 2 คณะนี้ อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน)

3.3 มโนราห์ ที่ยังทำการแสดงทั้งภายในและนอกสถานที่ มี 1 คณะ คือ คณะ “เอ้ ดาวรุ่ง” โดยมีนายอลงกรณ์ ชุมพรหม อายุ 32 ปี เป็นหัวหน้าคณะ โดยอาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 6 (บ้านกอโหนด)

3.4 การร่ววงเวียนครก จัดเป็นศิลปะพื้นบ้านอีกประเภทหนึ่ง ที่สรรค์สร้างนันทนาการในงานประเพณีต่างๆ ของชนชาวปักษ์ใต้ ซึ่งในพื้นที่แห่งนี้ ยังมีการแสดงประเพณีนี้อยู่ ภายใต้การสืบทอดและดำเนินการของนายवासนา แสนมอโด ซึ่งพำนักอาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน)

3.5 งานประเพณีสำคัญของพื้นที่แห่งนี้ ประกอบด้วย ประเพณีสารทเดือนสิบ การร่อนน้ำคำหัวผู้สูงอายุช่วงเทศกาลสงกรานต์ ประเพณีแห่ห่มรับ (อ่านว่า แห่ – ห่มรับ หมายถึง ส้ารับอาหารที่จัดขึ้นเพื่อทำบุญให้อุทิศให้แก่ผู้ตายในช่วงประเพณีสารทเดือน 10 อันเป็นประเพณีของชาวปักษ์ใต้) ประเพณีชักพระเดือน 11 (ลากรถพนมพระ ซึ่งบนรถประดิษฐานพระพุทธรูปและประดับตกแต่งด้วยความวิจิตร งดงาม) แข่งเรือเพรียวชิงถ้วยพระราชทาน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (การแข่งขันเรือเฉพาะถิ่นในภาคใต้ โดยมีการแข่งขันกัน เทศกาลหลังออกพรรษา) และแห่เรือพนมพระทางน้ำ ที่มีการสืบทอดมาอย่างยาวนาน

3) **ศักยภาพด้านเศรษฐกิจท้องถิ่น** พื้นที่ตำบลท่าเสม็ดมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่สำคัญ คือ กระจูด ที่สามารถนำมาพัฒนาให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ โดยอาศัยพื้นฐานทางภูมิปัญญาของชาวบ้าน เพื่อเป็นหนทางหนึ่งในการประกอบสัมมาชีพในการดำรงชีวิต ในส่วนของรายได้เฉลี่ยของคนในตำบล โดยข้อมูลขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสม็ด จากเอกสาร “บูรณาการแผนชุมชนตำบลท่าเสม็ด” (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสม็ด, 2553) ระบุว่า ประชาชนภายในตำบลมีรายได้เฉลี่ย 34,584 บาท / คน /ปี ซึ่งการประกอบอาชีพของผู้คนภายในชุมชนทั้ง 7 หมู่บ้านนั้น ย่อมมีความหลากหลายและแตกต่างกันไป ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยโดยสรุปแบ่งออกเป็น 2 ประเด็นหลักได้แก่

(1) การประกอบธุรกิจในรูปแบบกลุ่มกิจกรรมหรือองค์กร ในพื้นที่มีการประกอบธุรกิจในรูปแบบกลุ่มกิจกรรมและองค์กร ประกอบด้วย

1.1 กลุ่มผลิตภัณฑ์จากกระชูด โดยที่กลุ่มกิจกรรมแห่งนี้ มีการร่วมมือของคนภายในชุมชน ที่ว่างจากการประกอบอาชีพหลัก คือ เกษตรกรรม แล้วนำเอาเวลาว่างมาประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เสริมในทางสุจริต จึงทำให้มีการรวมกลุ่ม โดยนำเอาทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ภายในท้องถิ่นมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ โดยอาศัยภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ได้รับการถ่ายทอดมาเป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งประโยชน์ที่ได้ คือ รายได้จากการทำงาน และเป็นการสืบทอดองค์ความรู้ให้คงอยู่ชั่วลูกชั่วหลาน กลุ่มผลิตภัณฑ์แห่งนี้ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 85 หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน) ตำบลท่าเสม็ด โดยมีนางพุ่ม หนูรอด เป็นประธานกลุ่ม

1.2 กลุ่มร่วมทุนทำปุ๋ยสัตว์ สาธิตการเลี้ยงวัว แพะ ไก่ และการเลี้ยงโคนม หมู่ที่ 1 (บ้านท่าเสม็ด)

1.3 กลุ่มเพาะเห็ด และปลูกผักปลอดสารพิษ หมู่ที่ 2 (บ้านหนองหิน)

1.4 สวนสาธิตเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 3 (บ้านห้วยลึก) ดำเนินการ โดย นายหนูแสง แก้วศรีนวล

(2) การประกอบธุรกิจในรูปแบบเอกชน โดยมีรูปแบบการทำธุรกิจเป็นรูปธรรม และรวมถึงการประกอบอาชีพส่วนตัวของประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ ได้แก่

2.1 ผลิตภัณฑ์คอนกรีตสำเร็จรูป โดยการดำเนินการของ นายฉลอง จันทริกาแก้ว ซึ่งมีรายได้ประมาณ 300,000 บาท/เดือน

2.2 ธุรกิจน้ำแข็งและน้ำดื่ม โดยการดำเนินการของ นายปรีชา ทองหนู ซึ่งมีรายได้ประมาณ 100,000 บาท/เดือน

2.3 การประกอบอาชีพของประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ คือ การประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรม มีการทำนา ทำสวนผลไม้ และทำสวนยางพารา โดยเฉพาะรายได้จากการทำสวนยางพารา มีรายได้ระหว่าง 10,000 - 15,000 บาท/เดือน/คน โดยที่มีประชากรที่เป็นเจ้าของ ประมาณร้อยละ 30 ของประชากรทั้งหมด

4) ศักยภาพด้านบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ศักยภาพในด้านนี้ หมายถึง บุคคลที่เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนกิจกรรม เป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านการประกอบอาชีพ และศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป จากการสัมภาษณ์ และการลงพื้นที่ภาคสนามของผู้วิจัย ทำให้ทราบถึงทรัพยากรบุคคลที่สำคัญภายในท้องถิ่นตำบลท่าเสม็ดที่ยังคงดำรงไว้ซึ่งภูมิปัญญา ศิลปะพื้นบ้าน และคุณความดีที่ควรค่าแก่การศึกษาเป็นแบบอย่างของอนุชนคนรุ่นหลัง ประกอบด้วยบุคคล ดังนี้

(1) นายเลียบ บำรุงชู อายุ 82 ปี อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน) มีความรู้ความสามารถในการผลิต “ไต้” หรือ “ลำไต้” ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ให้แสงสว่างในยามราตรี ภายใต้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของโบราณชนที่มีการสืบทอดมาเป็นระยะเวลายาวนาน และเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ชนิดหนึ่งของชาวปักษ์ใต้

(2) นางสมจิตร กลั่นแก้ว และนายกลิ่น ยมพมาศ ซึ่งมีความสามารถในการทำเครื่องจักรสานจากไม้ไผ่ เพื่อเป็นอุปกรณ์สำหรับใช้ในการทำประมงพื้นบ้าน และด้านอื่นๆ ตามความเหมาะสมของอุปกรณ์ที่ผลิตขึ้น

(3) แกนนำบุคคลที่ขับเคลื่อน และมีการรณรงค์ให้ปลูกผักปลอดสารเคมี เพื่อเป็นผลผลิตส่งขายตลาด ประกอบด้วย คือ

3.1 นายวิวัฒน์ อนุโรจน์ กำนันตำบลท่าเสม็ด

3.2 นายหนูแสง แก้วศรีนวล

3.3 นายบุญโส บุญวงศ์

(4) นายเกษม สุขวงศ์ อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน) ปัจจุบัน รับข้าราชการครู สังกัดโรงเรียนบ้านทุ่งไคร หมู่ที่ 5 ตำบลเครื่อง อำเภอลำดวน จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้การยกย่องในด้านของการเสียสละเวลาส่วนตัว เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ ด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านให้แก่เยาวชนในพื้นที่ ด้วยการถ่ายทอดศิลปะการรำโนราห์ โดยไม่มีการคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการถ่ายทอดความรู้แต่อย่างใด มีเพียงจุดประสงค์เดียว คือ การดำรงคงไว้ซึ่งศิลปะเหล่านี้ให้คงอยู่สืบไป

(5) นายจรูญ หนุรอด อดีตข้าราชการครู ปัจจุบัน ดำรงตำแหน่ง เลขานุการ ชมรมผู้สูงอายุของตำบลท่าเสม็ด และประธานกลุ่มผลิตภัณฑ์หัตถกรรมแปรรูปกระจุต

(6) ยาวชนดีเด่น ได้แก่ นางสาวนุชนาถ แสนสม นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนชะอวด ได้รับรางวัลการแข่งขันภาพวาดด้านศิลปะพื้นบ้านระดับประเทศ โดยได้รับ รางวัล ชนะเลิศ อันดับ 4 จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประจำปี พ.ศ. 2554

5) ศักยภาพด้านการจัดการความปลอดภัย

การรักษาความปลอดภัยภายในชุมชน นับว่าเป็นมาตรการอีกด้านหนึ่ง ที่สามารถบ่งชี้ถึงศักยภาพของหน่วยงานด้านการปกครอง และรักษาความมั่นคง อันได้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานีตำรวจในท้องที่ หากพื้นที่ใดมีเหตุการณ์ด้านอาชญากรรม หรือโจรกรรม ในปริมาณน้อย ก็สามารถทราบได้ว่าในท้องที่นั้นมีการรักษาความปลอดภัยในระดับสูง หรืออาจจะ เป็นเหตุมาจากความมีวินัย รักษาระเบียบของสังคมของคนภายในพื้นที่ก็เป็นเหตุผลอีกประการหนึ่ง

สำหรับพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด มีมาตรการด้านการรักษาความปลอดภัย ที่ได้รับความร่วมมืออาสาสมัครตำรวจชุมชน และการปฏิบัติหน้าที่โดยตรงของสถานีตำรวจภูธรระยอง ซึ่งพื้นที่ตำบลท่าเสม็ดอยู่ในความรับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรระยอง โดยที่ นายวิวัฒน์ อนุโรจน์ กำนันตำบลท่าเสม็ด (สัมภาษณ์, 2554) กล่าวว่า “เจ้าหน้าที่ตำรวจโดยการนำของ พันตำรวจโทปิยวัฒน์ สุพรรณพงษ์ รองผู้กำกับการสถานีตำรวจภูธรระยอง และเป็นคณะอนุกรรมการฝ่ายดูแลความปลอดภัย ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลท่าเสม็ด พร้อมด้วยชุดอาสาสมัคร ตำรวจชุมชน ได้มีการสนธิกำลังในการปฏิบัติหน้าที่ด้านความปลอดภัย และความสงบเรียบร้อยของชุมชน โดยจัดให้มีชุดลาดตระเวนในพื้นที่ทั่วทั้งตำบลทุกคืน โดยจะเน้นลาดตระเวนในพื้นที่จุดเสี่ยง และพื้นที่ที่ได้รับแจ้งเหตุการณ์ความไม่สงบจากประชาชน เพื่อให้เกิดความมั่นใจในด้านความปลอดภัยของประชาชนในพื้นที่”

นอกจากนี้ ทางสถานีตำรวจภูธรระยอง ยังมีมาตรการด้านการรักษาความปลอดภัย โดยการตั้งด่านจุดตรวจสกัดในจุดต่างๆ และมีการวางกำลังตำรวจเพื่อตรวจตราความปลอดภัยในพื้นที่ โดยมีจุดรักษาความปลอดภัย จำนวน 2 จุด ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน) และหมู่ที่ 7 (บ้านทุ่งคอ) อีกทั้ง ยังมีการสนธิกำลังระหว่างผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ผู้ช่วยกำนัน แพทย์ตำบล สารวัตรกำนัน รวมทุกหน่วยงานประมาณ 50 คน เพื่อดูแลความปลอดภัยภายในชุมชน ตลอด 24 ชั่วโมง

6) สักยภาพด้านพาหนะนำเที่ยว และการคมนาคม ในพื้นที่มีพาหนะสำหรับการนำเที่ยว ภายใต้การควบคุมดูแลและรับผิดชอบของคณะกรรมการศึกษาแนวทางและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลท่าเสม็ด ตลอดถึงเส้นทางคมนาคม เพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีดังนี้

(1) พาหนะสำหรับบริการแก่นักท่องเที่ยวในพื้นที่ ประกอบด้วย

1.1 เรือสำหรับนำเที่ยวขนาด 12 ที่นั่ง จำนวน 3 ลำ

1.2 เรือขนาด 8 ที่นั่ง จำนวน 2 ลำ

1.3 รถยนต์ จำนวน 2 คัน ไว้สำหรับการบริการนักท่องเที่ยวทางบก

(2) ส่วนเส้นทางคมนาคมทางบก โดยเริ่มต้นจากอำเภอชะอวด ที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ประกอบด้วย

2.1 ถนนสายฝั่งตะวันออก ทางหลวงชนบท หมายเลข 4021 มีถนนเชื่อมต่อจากอำเภอชะอวด มายังตำบลท่าเสม็ด ผ่านเส้นทางพื้นที่หมู่ที่ 6 (บ้านกอ โหนด) โดยใช้เส้นทางของทางหลวงชนบท หมายเลข 3032 มีระยะทาง 2 กิโลเมตร

2.2 ถนนสายฝั่งตะวันตก ทางหลวงชนบท หมายเลข 4018 มีถนนเชื่อมต่อกับตัวอำเภอชะอวด มายังตำบลท่าเสม็ดผ่านเส้นทางพื้นที่หมู่ที่ 7 (บ้านทุ่งตอ) โดยใช้เส้นทางของทางหลวงชนบท หมายเลข 3032 มีระยะทาง 3 กิโลเมตร

หากเดินทางมาจากทางหลวงแผ่นดิน หมายเลข 41 โดยต้องการเดินทางเข้าไปยังอำเภอชะอวด สามารถใช้เส้นทางของทางหลวงชนบท หมายเลข 4018 จากนั้น ใช้เส้นทางของทางหลวงชนบท หมายเลข 3032 เพื่อเดินทางไปยังตำบลท่าเสม็ด

นอกจากนี้ ยังมีเส้นทางที่นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว โดยอาศัยเส้นทางจากตำบลเกรียง มายังตำบลท่าเสม็ด มี 1 เส้นทาง เส้นทางจากตำบลขนหาด มี 1 เส้นทาง และเส้นทางจากตำบลเกาะจันทร์ มี 1 เส้นทาง

7) **ศักยภาพด้านสาธารณูปโภคและสุขอนามัย** หมายถึง ความพร้อมด้านปัจจัยพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกที่ทันสมัย สำหรับการดำรงชีพของคนภายในชุมชน ประกอบด้วย ระบบไฟฟ้า ระบบน้ำประปา ระบบโทรศัพท์ ระบบไปรษณีย์ ระบบอินเทอร์เน็ต และ สถานที่ปฐมพยาบาลเบื้องต้น เป็นต้น ภายในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด มีความพร้อมในด้านต่างๆ ดังนี้

(1) ด้านสาธารณูปโภค ประกอบด้วย

1.1 ไฟฟ้าและน้ำประปา บ้านเรือนในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด มีการใช้ไฟฟ้าทุกบ้าน แต่ระบบน้ำประปา มีหมู่บ้านที่สามารถใช้ได้เพียงหมู่บ้านเดียว คือ หมู่ที่ 7 (บ้านทุ่งตอ) นอกจากนั้น หมู่บ้านอื่นๆ ที่เหลือ ยังมีการใช้น้ำในการอุปโภคจากน้ำบ่อ และบ่อบาดาลเท่านั้น

1.2 การบริการอินเทอร์เน็ต การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และการรับรู้ข้อมูลผ่านระบบเครือข่ายทางคอมพิวเตอร์นั้น ปัจจุบันนับว่ามีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนมาก ที่สามารถสื่อสารผ่านระบบ ทำให้มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่รวดเร็วขึ้น ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด มีร้านที่ให้บริการระบบอินเทอร์เน็ตเพียงร้านเดียว อยู่ภายในพื้นที่หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน) นอกจากนี้ ยังมีการให้บริการแก่ประชาชนในด้านการสื่อสาร และศึกษาข้อมูล โดยการบริการขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสม็ด

1.3 ระบบไปรษณีย์ ในพื้นที่ไม่มีที่ทำการไปรษณีย์ มีเพียงตู้รับจดหมาย ซึ่งตั้งอยู่บริเวณหน้าโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าเสม็ด เนื่องจากตำบลท่าเสม็ด มีระยะทางห่างจากตัวอำเภอชะอวด ไม่มากนัก จึงทำให้ประชาชนส่วนใหญ่เลือกที่จะเดินทางไปใช้บริการไปรษณีย์ภายในตัวอำเภอ

1.4 ระบบโทรศัพท์ ในพื้นที่มีการใช้โทรศัพท์แบบติดตั้ง และโทรศัพท์ไร้สายแบบเคลื่อนที่ ภายใต้อุปกรณ์ระบบโทรศัพท์ที่มีการให้บริการอยู่ในประเทศไทย โดยมีสัญญาณการให้บริการของเครือข่ายชัดเจนทุกเครือข่าย

(2) ด้านสุขอนามัย ในพื้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าเสม็ด ตั้งอยู่เลขที่ 67/1 หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน) เป็นสถานที่ให้การรักษาดูแล และให้บริการด้านสุขภาพเบื้องต้น แก่คนภายในชุมชน สามารถเดินทางโดยใช้เส้นทางของทางหลวงชนบท หมายเลข 3032

8) ศักยภาพด้านบริการที่พักที่พักรวม สำหรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามายังพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด มีเรือนพักรับรองจำนวน 4 หลัง ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน) ซึ่งเป็นบ้านของชาวบ้านที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการกับคณะกรรมการฯ สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ทั้งหมด 30 คน/ครั้ง โดยเฉลี่ยสามารถพักได้หลังละ จำนวน 7 - 8 คน และมีอาหารมื้อเย็นสำหรับนักท่องเที่ยว ประกอบด้วยบ้านของนายเกษม สุขวงศ์, บ้านของนางอารีย์ มีปลอด, บ้านของนางจำเนียร คงศรี และบ้านของนายบุญส่ง ศรีจันทร์

9) ศักยภาพด้านร้านอาหาร และร้านขายสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด มีอาหารพื้นบ้านที่มีรสชาติอร่อย และเป็นอาหารที่มีชื่อเสียงของพื้นที่ คือ แกงส้มปลาช่อนกับสับปะรด ต้มปลาชะโด ผัดเผ็ดปลาไหล และอื่นๆ อีกหลายเมนูที่รองรับการลิ้มลองของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยือน นอกจากนี้ยังมีร้านที่บริการอาหารเช้า ร้านที่ขายผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อบริการนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย

(1) ร้านอาหารพื้นบ้าน เป็นร้านที่บริการอาหารพื้นบ้าน โดยเน้นอาหารที่มีชื่อเสียงในพื้นที่ และอาหารที่มีรสเผ็ดร้อน ตามแบบการรับประทานของชาวปักษ์ใต้ ซึ่งในแต่ละหมู่บ้านมีร้านที่คอยให้บริการอยู่ 2 ร้าน และในแต่ละหมู่บ้าน ยังมีร้านอาหารตามสั่งไม่ต่ำกว่า 2 ร้าน ตลอดจนยังมีร้านน้ำชากาแฟ และอาหารเช้าในทุกหมู่บ้าน ไว้สำหรับบริการคนภายในชุมชน และนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

(2) ศูนย์ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมกระจูด เป็นศูนย์หัตถกรรมพื้นบ้าน ที่จัดตั้งขึ้นจากความร่วมมือของคนภายในชุมชน ศูนย์ฯ แห่งนี้ มีการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่แปรรูปมาจากกระจูด เช่น กระเป๋า แจกกัน เสื้อ เป็นต้น ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน)

(3) ร้านขายขนมพื้นบ้าน ตั้งอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 3 (บ้านห้วยลึก) ร้านค้าแห่งนี้มีการจำหน่ายขนมพื้นบ้าน ได้แก่ กาละแม และข้าวเหนียวกวน เป็นต้น

10) ศักยภาพด้านการบริการมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

มีมัคคุเทศก์ฝึกหัด 3 คน คือ นางสาวฐปณีย์ วรรณวงศ์ นางสาวสุดารัตน์ รัตนบุรี และนางสาวนารีรัตน์ ภิรปริษา เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชะอวด นอกจากนี้โรงเรียนทำการฝึกหัดยุวมัคคุเทศก์ ซึ่งจะมีโครงการอบรมรุ่นละ 30 คน

11) ศักยภาพด้านศูนย์ประสานการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

(1) ที่ทำการกำนันตำบลท่าเสม็ด เลขที่ 91 หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน)

(2) โรงเรียนบ้านบางน้อย หมู่ที่ 4 โรงเรียนบ้านหนองหิน หมู่ที่ 2

(3) มะพร้าวรีสอร์ท เลขที่ 90 หมู่ที่ 6 ตำบลท่าประจะ อำเภอชะอวด

โทรศัพท์ 075-380103

(4) ป้ายบอกทิศทาง มีป้ายบอกท่าเรือ (ทางไปท่าเรือล่องวิถीलุ่มน้ำท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 7) ป้ายบอกศูนย์ประสานงาน

12) ศักยภาพด้านจุดเด่น/จุดขายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลท่าเสม็ด ประกอบด้วย

(1) วิถีชีวิตลุ่มน้ำ

(2) นิเวศป่าพรุ

(3) เกษตรทฤษฎีใหม่

จากการศึกษาศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวของตำบลท่าเสม็ด จะเห็นได้ว่า ชุมชนมีศักยภาพในหลาย ๆ ด้าน เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรทางวัฒนธรรมท้องถิ่น แหล่งการเรียนรู้ เป็นต้น หากพิจารณาถึงหลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก็สรุปได้ว่า มีทรัพยากรเพียงพอที่จะดำเนินการตามความประสงค์ของชุมชน คือ การเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ถึงอย่างไรก็ตาม การศึกษาข้อมูลในส่วนนี้ เป็นเพียงของการศึกษาเบื้องต้นถึงทรัพยากรที่เป็นปัจจัยต่อการดำเนินการของชุมชน หากแต่ยังมีได้เป็นการวิเคราะห์จากชุมชนโดยรวม ก็ไม่สามารถทำให้ศักยภาพด้านต่างๆ เหล่านี้ มีคุณค่าตามความรู้สึกรักของชุมชน โดยส่วนรวมได้

13) ศักยภาพด้านโครงการระดับจังหวัด หรือหน่วยงานต่าง ๆ

โครงการจัดตั้งกลุ่มชุมชนตำบลท่าเสม็ด จัดการเงินทุนชุมชนมีสมาชิก 871 คนมีเงินออม 9,738,364 บาท ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2554

โครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ. 2546 หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ประเภทผลิตภัณฑ์เครื่องใช้และเครื่องประดับตกแต่ง

โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลท่าเสม็ด โดยองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสม็ดร่วมกับชุมชนท่าเสม็ด วันที่ 2 มิถุนายน 2554

โครงการถนนสวยและกินได้ โดยชุมชนสนับสนุนให้ปลูกไม้ดอกไม้ประดับและพืชสวนครัวตามแนวถนน ทิวทั้งตำบล รางวัลหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงระดับอำเภอ ปี 2552

จัดตั้งศูนย์ประสานงานองค์กรชุมชนประจำตำบล จากรายงานการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการจัดเวทีประชาคมร่วมกับภาคีการพัฒนา เพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาหมู่บ้านในอนาคต เมื่อ สิงหาคม 2555

โครงการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนระดับตำบลพึ่งตนเอง ตามยุทธศาสตร์ อยู่ดีมีสุข ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด เป็นการขับเคลื่อน กระบวนการที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ปี 2550

โครงการปลูกป่าและฟื้นฟูป่าต้นน้ำ และโครงการประชาสัมพันธ์ปลูกป่า 800 ล้านกล้า 80 พรรษาามหาราชาฯ พื้นที่เป้าหมายการปลูกป่าตามโครงการปลูกป่าและฟื้นฟูป่าต้นน้ำฯ ประจำปี พ.ศ. 2556 คลองน้ำใสและคลองไม้เสียบ ป่าต้นน้ำคลองชะอวด

โครงการจัดงบประมาณถนนลาดยาง โดย อบจ. นครศรีธรรมราชเพื่อ การขนส่งและคมนาคม จากรายงานประจำปีของ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสม็ด ปี 2556

โครงการจัดเวทีเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลท่าเสม็ด เพื่อ เตรียมที่พักแบบโฮมสเตย์ มีผู้สนใจเข้าร่วม จำนวน 10 ราย โดยที่สมัครใจจัดบ้านเป็นที่พักแบบ โฮมสเตย์ จำนวน 10 หลัง รับผู้มาพักอาศัยได้ 30 คน

โครงการการฝึกอบรมเตรียมเป็นมัคคุเทศก์ จำนวน 30 คน ในพื้นที่ ตำบลท่าเสม็ด ชุมชนร่วมกับโรงเรียนและวิทยากรจากภายนอก ปี 2556

โครงการจัดตั้งร้านค้าชุมชนที่หมู่ที่ 4 บ้านไร่เนิน เพื่อจำหน่ายของที่ ระลึกและสินค้าของตำบลโดยคณะกรรมการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ปี 2556

โครงการกิจกรรมชุมชน แผนชุมชนที่ชุมชนทำเอง บ้านหนองหิน โดย นายวิวัฒน์ อนุโรจน์ กำนันตำบลท่าเสม็ด ร่วมกับอาสาสมัครบ้านและชุมชนหนองหิน ร่วมเก็บขยะ และบำรุงรักษาต้นไม้ริมถนนในหมู่บ้าน โครงการหนองหินนำอยู่ มกราคม 2555

โครงการจัดงานประเพณีวันสงกรานต์และวันผู้สูงอายุ ซึ่งเทศบาลตำบล ชะอวด จัดที่สนามหน้าอำเภอชะอวดวันที่ 13 เมษายน ทุกปี

โครงการจัดงานประเพณีแข่งเรือเพรียว (เรือยาว) ประจำปี วันที่ 10 พฤศจิกายน 2555 ณ ลำคลองวัดไทรหัวม้า

โครงการจัดงาน “วันดอกจูดบาน กาชาดและของดีเมืองชะอวด” บริเวณ หน้า สนง. เทศบาลตำบลชะอวดโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ร่วมกับอำเภอชะอวด งบประมาณสนับสนุนจำนวน 300,000 บาท เพื่ออนุรักษ์ประเพณีท้องถิ่น เผยแพร่และส่งเสริมอาชีพชุมชน วันที่ 19-30 กรกฎาคม 2554

โครงการจัดงานสืบทอดประเพณีวันลอยกระทง คลองชะอวด เดือน พฤศจิกายน

โครงการปลูกป่าและการอนุรักษ์ป่าพรุ โดยกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช โครงการฟื้นฟูความสมบูรณ์ของป่าไม้ต้นน้ำและลำธาร โครงการนำร่องหมู่บ้านป่าพรุ เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมป้องกันไฟป่าอย่างยั่งยืน 2552

โครงการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพบุคลากร เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอชะอวด โดยพัฒนาการชุมชนสนับสนุนงบประมาณโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช เมษายน 2552

โครงการเทศกาลกินกุ้งแม่น้ำและส่งเสริมการท่องเที่ยว อำเภอชะอวด ในเดือนสิบของทุกปี

โครงการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว ดำเนินการโดยอำเภอ ชะอวด งบประมาณการบริหารจังหวัดแบบบูรณาการ ของจังหวัดนครศรีธรรมราชประจำปี 2554

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการท่องเที่ยวกลุ่ม การท่องเที่ยวเชิง นิเวศ อำเภอชะอวด สนับสนุนงบประมาณ โดย สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช งบประมาณยุทธศาสตร์ และพัฒนาจังหวัดปี 2552 (แนวคิดในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ภู่วิกฤตและมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยว พ.ศ. 2552 – 2555) พื้นที่ศึกษาอุทยานจังหวัดเพชรบุรีและสมุทรสงคราม

14) ศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะอื่นๆ ได้แก่ สนามกีฬา สนามแข่งรถกรังหัวจุกบ้าน การละเล่นพื้นบ้าน รำวงในเทศกาลวันสำคัญ รำวงเวียนครก รำกลองยาว หนังตะลุง มโนราห์ แหล่งท่องเที่ยวกลางคืน มีร้านอาหารโอเคหลายร้าน นอกจากนี้ยังสามารถศึกษา จากป่าพรุในพื้นที่ยังมีสัตว์ป่าจากธรรมชาติค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ การประกวดพืชผลเกษตร สวน พฤษศาสตร์ กิจกรรมยามว่าง อื่น ๆ การเลี้ยงนกกรงหัวจุก “นกปรอทหัวโขน” การปลูกพืชพันธุ์ ไม้ประดับ การทำเกษตรกรรมแนวใหม่ ฯลฯ

ดังนั้น เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม ของชุมชน ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการในการวิเคราะห์ศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยอาศัย กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ดังรายละเอียด คือ

4.1.2 การวิเคราะห์ศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวของตำบลท่าเสม็ด

การวิเคราะห์ศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวของตำบลท่าเสม็ด เป็น การดำเนินการภายใต้วัตถุประสงค์ของการวิจัยที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลศักยภาพ ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวพื้นฐานที่ได้ทำการศึกษาผ่านกระบวนการสัมภาษณ์ และทวนสอบข้อมูล (Verify) โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) มาเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่มีความเที่ยงตรง ซึ่งใช้กระบวนการที่ชุมชนหรือผู้มีส่วนได้เสียได้เข้ามาร่วม แสดงความคิดเห็น โดยประยุกต์หลักการวิเคราะห์จากแนวคิดของ Tomm (Tourism optimization

management model) มาใช้ในการวิเคราะห์บริบทชุมชนและศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว 6 ประเด็น (Mannadis Robert consultant, 1997 อ้างถึงใน อรุณศรี อื้อศรีวงศ์, 2551) ประกอบไปด้วย 1) การกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อสร้างยุทธศาสตร์ 2) ค่านิยมของชุมชนที่เป็นพื้นฐานที่ชุมชนชื่นชอบ 3) คุณลักษณะของผลผลิตด้านการท่องเที่ยว 4) การสร้างชื่อเสียงของสถานที่ท่องเที่ยว 5) แนวโน้มของการเจริญเติบโตของผู้มาเยือน 6) การสร้างภาพจำลองและทางเลือกของการท่องเที่ยว

ครั้งนี้ ได้จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 1 ครั้ง ผู้เข้าร่วมประชุมประกอบด้วย ภาครัฐในพื้นที่ ตัวแทนองค์กรบริหารส่วนตำบล กลุ่มประชาชนชาวบ้าน จำนวน 10 คน กลุ่มสวนผลไม้ จำนวน 20 คน กลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน เด็กและเยาวชน 20 คน กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 25 คน รวม 85 คน เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ในการสร้างยุทธศาสตร์ โดยใช้เทคนิค A-I (Appreciative Inquiry) ซึ่งเป็นส่วนประกอบของ Aaap ซึ่งหมายถึง การค้นหา ความเข้าใจ การค้นพบ การทำวิจัยหรือสำรวจ ในสิ่งที่มีคุณค่าอย่างชื่นชม ให้เกียรติ นับถือ ซึ่งเป็นเรื่องของการคิดเชิงบวก เป็นเทคนิคให้ชุมชนคำนึงถึงคุณค่าของฐานทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน วิธีการนี้ให้ผล คือ ลดความขัดแย้ง และสามารถเหนี่ยวนำความร่วมมือมาได้

A-I เป็นวิธีการใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์ เพื่อตอบสนองต่อผู้มีส่วนร่วมในการประชุมเชิงปฏิบัติการ เป็นกระบวนการของการค้นพบว่า ชุมชนรู้ถึงคุณค่าของตนเองว่าพวกเขา มีอะไรดี มีคุณค่าอย่างไร คิดถึงความสำเร็จอย่างไร ค้นพบว่าทำไม และจะทำอย่างไรที่จะทำให้สิ่งเหล่านี้มีการบูรณาการเกิดขึ้น

ส่วนขั้นตอนของTomm (Tourism optimization management model) ระยะที่ 1 คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งกล่าวถึงความจำเป็นทางยุทธศาสตร์ เช่น แนวทางปัจจุบันและอนาคต ปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นทำให้ Tomm สามารถดำเนินไปโดยปรับตัวให้เข้ากับปัญหา หลังจากเริ่มกระบวนการแล้ว

การวิเคราะห์ศักยภาพนี้ เกี่ยวข้องกับการชี้ถึงสิ่งที่มีคุณค่าของชุมชน คุณลักษณะพื้นที่ธรรมชาติ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ คุณลักษณะของสิ่งที่ผลิต แบบฉบับของการเจริญเติบโต แนวโน้ม และโอกาสในอนาคต และความคาดหมายอื่นๆ ทั้งนี้ ได้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2554 โดยกระบวนการเริ่มจากการแจกกระดาษให้แก่กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วม

จากนั้น ตั้งคำถามที่สำคัญ คำถามที่ 1 คือ “อะไร คือ สิ่งที่ท่านเห็นว่ามีคุณค่า และเป็นประโยชน์กับท่าน ที่จะใช้เพื่อการท่องเที่ยวจากธรรมชาติในพื้นที่ และชีวิตความเป็นอยู่ของท่าน” ตั้งคำถามแล้วให้ทุกคนเขียนคำตอบในแผ่นกระดาษที่แจกไว้ให้

การเขียนภาพรวมของคำตอบ ทีมผู้วิจัยได้ใช้เทคนิค Mind map ในการจำแนก ข้อมูลจากคำตอบ และในประเด็นนี้ ชุมชนให้คุณค่ากับคลองชะอวดและคลองควน มากที่สุด

คำถามต่อไป คำถามที่ 2 คือ “สิ่งที่ชุมชนท่าเสม็ด ต้องการเห็นในอนาคต เมื่อมีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกิดขึ้นในตำบลท่าเสม็ด”

คำตอบจากภาพรวม คือ เกิดแหล่งท่องเที่ยว มีนักท่องเที่ยว ชุมชนช่วยกันดูแลลำคลองให้สะอาด ชุมชนมีรายได้เสริม ชุมชนมีความสามัคคี

คำถามที่ 3 คือ “ตัวท่านคิดว่าตำบลท่าเสม็ดมีสิ่งที่ดีงามอะไร และกิจกรรมที่ดีคืออะไร ที่จะได้รับการสนับสนุนจากชุมชนท่าเสม็ด ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”

คำตอบจากภาพรวม คือ สิ่งที่ดีงามของชุมชน คือ คลองท่าเสม็ด วิถีชีวิตผูกติดกับคลองท่าเสม็ด สวนผลไม้นอกฤดู ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ผลิตภัณฑ์กระจูด บุคคลต้นแบบที่ชุมชนให้การยอมรับ วัฒนธรรมพื้นบ้าน ภูมิปัญญาด้านแพทย์พื้นบ้านและพืชสมุนไพร วัดบางน้อย วัดท่าเสม็ด สะพานโค้งรถไฟสมัยสงครามโลก

คำถามที่ 4 คือ “ฐานทรัพยากรที่มีอยู่และวิถีชีวิตในตำบลท่าเสม็ด สามารถนำมาดำเนินกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้อย่างไร”

คำตอบภาพรวม คือ การท่องเที่ยวทางเรือ กับผู้ขับเรือหาปลาเป็นผู้นำชมธรรมชาติ ชมน้ำใสสะอาด ตกกุ้งในเวลากลางวัน เรียนรู้การหมักกระจูด เรียนรู้การผลิตอุปกรณ์จากกระจูด เยี่ยมชมสวนผลไม้นอกฤดูคุณภาพ เรียนรู้ศูนย์เกษตรสาธิตภายในตำบล จุดชมวิวที่สะพานโค้งรถไฟ ไหว้พระขอพรในวัด และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชุมชนให้ความเคารพนับถือ

คำถามที่ 5 คือ “คิดว่าท่าเสม็ดมีอะไรที่เป็นที่ดึงดูดใจของผู้มาเยือน”

คำตอบภาพรวม คือ สิ่งที่ชุมชนให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าตลอดเวลา คือ คลองชะอวด คลองควน พื้นที่ป่าพรุในพื้นที่หมู่ที่ 4 (บ้านไร่เนิน) ที่คาบเกี่ยวกับตำบลเคิ่ง และสภาพธรรมชาติที่ไม่มีการปรุงแต่ง ยังคงความเป็นธรรมชาติไว้ได้อย่างสวยงาม มีที่พักให้กับผู้มาเยือน (โฮมสเตย์) อาหารพื้นบ้านรสเด็ด

คำถามที่ 6 คือ “ควรเตรียมตัวอย่างไร ในการต้อนรับผู้มาเยือน”

คำตอบจากภาพรวม คือ การเตรียมการของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว โดยการแบ่งหน้าที่ในการดำเนินการ ชุมชนเสนอว่าควรให้มีการพัฒนาเสริมความรู้ ความสามารถ เพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยว ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน หลังจากที่สมาชิกในแต่ละกลุ่มได้รับการกระตุ้นให้เกิดความคิดและแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่มแล้ว ก็เป็นการรวมกลุ่มในเวที โดยมีการนำเสนอจากแต่ละกลุ่ม วิทยากรจะคอยเขียนคำสำคัญ (Key words) ไว้ใน Mind map จากข้อมูลที่ชุมชนได้เสนอ วิทยากรจะเป็นผู้ช่วยโยงความคิดจากคำสำคัญดังกล่าว แล้วจัดเป็นหมวดหมู่ และเรียบเรียงเชื่อมโยงความคิดเข้าด้วยกัน

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว พบว่า

1) การกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อสร้างยุทธศาสตร์ของชุมชนท่าเสม็ด ซึ่งให้เห็นว่ามีจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีชื่อเสียง พร้อมด้วยการขายสินค้าหัตถกรรมจากพื้นบ้าน โดยคนในชุมชนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทรัพยากรธรรมชาติได้มีการบริหารจัดการอย่างดี จากการมีส่วนร่วมของชุมชน จากวิสัยทัศน์ดังกล่าว นำมาสู่การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อไป

2) ค่านิยมของชุมชนที่เป็นพื้นฐานซึ่งชุมชนชื่นชอบ และเห็นเป็นสิ่งสำคัญของพื้นที่ ซึ่งเป็นการตระหนักถึงและทำงานด้วยค่านิยมของชุมชน เป็นสิ่งจำเป็นที่จะทำให้กิจกรรมด้านการท่องเที่ยวคงอยู่ได้ยั่งยืน และได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในพื้นที่ โดยจำเป็นต้องตระหนักตั้งแต่เริ่มต้นถึงค่านิยมของชุมชน เพื่อกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศขึ้น และกล่าวโดยสรุปจากกระบวนการเบื้องต้น ค่านิยมที่ชุมชนให้ความสำคัญสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด ประกอบด้วย

- (1) การท่องเที่ยวทางเรือ
- (2) ท่องเที่ยวสวนผลไม้นอกฤดูกาล
- (3) การพักโฮมสเตย์กับชาวบ้าน
- (4) การไหว้พระขอพร และสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในชุมชน
- (5) การชมแปลงเกษตรสาธิต
- (6) การชมศิลปะพื้นบ้าน เช่น มโนราห์ หนังตะลุง รำวงเวียนครก
- (7) การเรียนรู้หัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น ผลิตภัณฑ์กระจูด
- (8) การชมระบบนิเวศป่าพรุ

3) ลักษณะของผลิตผลด้านการท่องเที่ยว เกี่ยวข้องกับลักษณะทางกายภาพ เช่น การจัดการขนส่ง สถานที่ต้อนรับ สิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการ รวมถึงทักษะของชุมชนในการบริหารจัดการ ที่เข้าถึงประสบการณ์ด้านการเป็นธรรมชาติที่อยู่ของสัตว์ รวมทั้งมีความหลากหลายทางชีวภาพ

4) การสร้างชื่อเสียงของสถานที่ท่องเที่ยว ชุมชนได้ร่วมกันกำหนดข้อความโฆษณาที่จะก่อให้เกิดชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก ดังนี้

- ชมความกลมกลืนระหว่างคนกับธรรมชาติ
- สูดอากาศร่มเย็นบริสุทธิ์
- ฟังเสียงจากธรรมชาติและเสียงสงบ
- สัมผัสและกลับไปสู่ธรรมชาติกับคุณค่าดั้งเดิม

ลืออาหารอร่อยจากธรรมชาติ

นอกจากนี้ ได้มีแนวคิดในการเตรียมการเพื่อให้ตำบลท่าเสม็ด มีศักยภาพด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนี้

- (1) การเตรียมความพร้อมด้านสถานที่รองรับนักท่องเที่ยว
- (2) การพัฒนาในทุกๆ ด้าน ที่มีผลกระทบต่อธรรมชาติน้อยที่สุด
- (3) การเตรียมการด้านมัคคุเทศก์ ที่สามารถให้ข้อมูลข่าวสาร และนำ

ทางแก่นักท่องเที่ยวได้

5) แนวโน้มของการเจริญเติบโตของจำนวนนักท่องเที่ยว ในประเด็นนี้ ชุมชนยังไม่ได้มีความมุ่งหวังมาก เนื่องจากการให้เหตุผลว่า แนวโน้มของการเจริญเติบโตนั้นขึ้นอยู่กับจำนวนและปริมาณของการมาเยือนของนักท่องเที่ยว นักเดินทาง หรือบุคคลที่ไม่ใช่คนในพื้นที่ และมีส่วนในการมาเยือนในระยะเวลายาวนาน

6) การสร้างภาพจำลอง และทางเลือกด้านการท่องเที่ยวของชุมชน เกิดจากการทดลองการท่องเที่ยวจากกลุ่มผู้มาเยือน แล้วสะท้อนภาพของการท่องเที่ยว เพื่อการวางแผนการปรับรูปแบบ และกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตลอดจนสร้างทางเลือกให้กับผู้มาเยือน ดังนั้นกิจกรรมที่สำคัญของชุมชน คือ การร่วมกันวางแผนการท่องเที่ยว ซึ่งผลที่ได้ชี้ให้เห็นการพัฒนาให้ตำบลท่าเสม็ดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยต้องการมีการพัฒนาศักยภาพให้เกิดขึ้นในด้านต่างๆ คือ

- (1) กำหนดเส้นทางการท่องเที่ยวทางน้ำ
- (2) พัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวทางน้ำ
- (3) กำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยว
- (4) พัฒนาขีดความสามารถในการรองรับผู้มาเยือน
- (5) พัฒนาผู้ขับเรือ
- (6) แต่งตั้งกลุ่มที่รับผิดชอบในด้านต่างๆ

จากผลการวิเคราะห์ศักยภาพ สรุปได้ว่า การได้มาซึ่งข้อมูลผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย นั้นหมายถึง ชุมชน หรือองค์กรทุกภาคส่วน ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากข้อมูลที่ได้จะเป็นการยืนยันต่อผลการศึกษาศักยภาพเบื้องต้นแล้ว ยังมีส่วนเพิ่มเติมอีกหลายๆ ด้าน ที่มาจากการร่วมคิดสร้างสรรค์ไปพร้อมๆ กัน อันเป็นวิธีแห่งการแสดงผลชุมชนให้เห็นอีกประการหนึ่ง จากการสร้างภาพจำลอง หรือทางเลือกการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ที่มีผลถึงการเตรียมพร้อม เตรียมการ ด้วยการกำหนดแนวทาง และความต้องการในการพัฒนาเพื่อรองรับสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคต นั่นก็คือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน อันเป็นความหวังของตำบลท่าเสม็ดแห่งนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยว

ตาราง 3 ค่าร้อยละ ศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกประเด็น

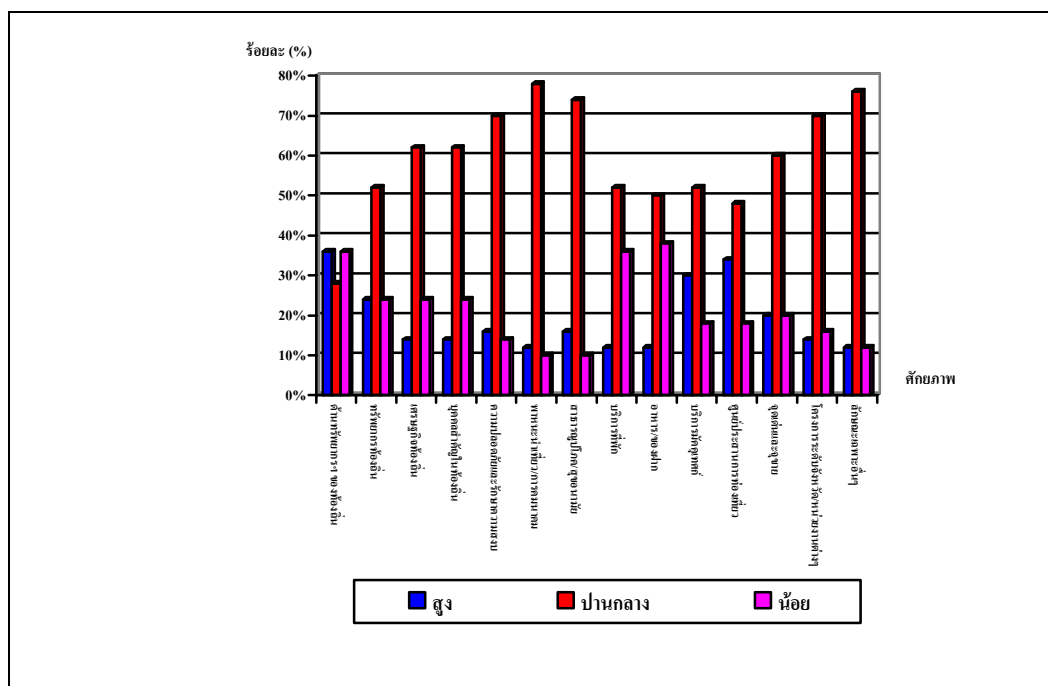
1. ศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
1. สูง	18	36.0
2. ปานกลาง	14	28.0
3. ต่ำ	18	36.0
รวม	50	100.0
2. ศักยภาพด้านทรัพยากรท้องถิ่น	จำนวน	ร้อยละ
1. สูง	12	24.0
2. ปานกลาง	26	52.0
3. ต่ำ	12	24.0
รวม	50	100.0
3. ศักยภาพด้านเศรษฐกิจท้องถิ่น	จำนวน	ร้อยละ
1. สูง	7	14.0
2. ปานกลาง	31	62.0
3. ต่ำ	12	24.0
รวม	50	100.0
4. ศักยภาพด้านบุคคลสำคัญในท้องถิ่น		
1. สูง	7	14.0
2. ปานกลาง	31	62.0
3. ต่ำ	12	24.0
รวม	50	100.0
5. ศักยภาพด้านความปลอดภัยและการรักษาความสงบ	จำนวน	ร้อยละ
1. สูง	8	16.0
2. ปานกลาง	35	70.0
3. ต่ำ	7	14.0
รวม	50	100.0

ตาราง 3 (ต่อ)

6. ศักยภาพด้านพาหนะนำเที่ยว และการคมนาคมติดต่อ	จำนวน	ร้อยละ
1. สูง	6	12.0
2. ปานกลาง	39	78.0
3. ต่ำ	5	10.0
รวม	50	100.0
7. ศักยภาพด้านสาธารณูปโภคและสุขอนามัย	จำนวน	ร้อยละ
1. สูง	8	16.0
2. ปานกลาง	37	74.0
3. ต่ำ	5	10.0
รวม	50	100.0
8. ศักยภาพด้านบริการที่พัก	จำนวน	ร้อยละ
1. สูง	6	12.0
2. ปานกลาง	26	52.0
3. ต่ำ	18	36.0
รวม	50	100.0
9. ศักยภาพด้านอาหาร และสินค้าผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก	จำนวน	ร้อยละ
1. สูง	6	12.0
2. ปานกลาง	25	50.0
3. ต่ำ	19	38.0
รวม	50	100.0
10. ศักยภาพด้านการบริการมัคคุเทศก์	จำนวน	ร้อยละ
1. สูง	15	30.0
2. ปานกลาง	26	52.0
3. ต่ำ	9	18.0
รวม	50	100.0

ตาราง 3 (ต่อ)

11. ศักยภาพด้านศูนย์ประสานการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
1. สูง	17	34.0
2. ปานกลาง	24	48.0
3. ต่ำ	9	18.0
รวม	50	100.0
12. ศักยภาพด้านจุดเด่นและจุดขายของการท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
เชิงนิเวศ		
1. สูง	10	20.0
2. ปานกลาง	30	60.0
3. ต่ำ	10	20.0
รวม	50	100.0
13. ศักยภาพด้านโครงการระดับจังหวัด หรือหน่วยงาน	จำนวน	ร้อยละ
ต่าง ๆ		
1. สูง	7	14.0
2. ปานกลาง	35	70.0
3. ต่ำ	8	16.0
รวม	50	100.0
14. ศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะอื่นๆ	จำนวน	ร้อยละ
1. สูง	6	12.0
2. ปานกลาง	38	76.0
3. ต่ำ	6	12.0
รวม	50	100.0

ภาพประกอบ 1 ร้อยละ ศักยภาพทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกประเด็น

จากตารางที่ 4.2 สามารถสรุปตามประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 ระดับปานกลาง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 และต่ำ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0
2. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านทรัพยากรท้องถิ่นจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 ระดับปานกลาง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 และต่ำ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0
3. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านเศรษฐกิจท้องถิ่นจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 ระดับปานกลาง จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 และต่ำ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0
4. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านบุคคลสำคัญในท้องถิ่น จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 ระดับปานกลาง จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 และต่ำ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0

5. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านความปลอดภัยและการรักษาความสงบ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คนพบว่า ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 ระดับปานกลาง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 70.0 และต่ำ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0

6. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านพาหนะนำเที่ยว และการคมนาคมติดต่อ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คนพบว่า ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ระดับปานกลาง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 78.0 และต่ำ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0

7. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านสาธารณูปโภคและสุขอนามัย จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 ระดับปานกลาง จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 74.0 และต่ำ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0

8. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านบริการที่พักจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ระดับปานกลาง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 และต่ำ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0

9. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านอาหาร และสินค้าผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ระดับปานกลาง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และต่ำ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0

10. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านการบริการมัคคุเทศก์จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 ระดับปานกลาง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 และต่ำ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0

11. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านศูนย์ประสานการท่องเที่ยว จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คนพบว่า ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 ระดับปานกลาง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 และต่ำ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0

12. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านจุดเด่นและจุดขายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คนพบว่า ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ระดับปานกลาง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 และต่ำ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0

13. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านโครงการระดับจังหวัด หรือหน่วยงานต่าง ๆ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คนพบว่า ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 7 คน

คิดเป็นร้อยละ 14.0 ระดับปานกลาง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 70.0 และต่ำ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0

14. ผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะอื่นๆ จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน พบว่า ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ระดับปานกลาง จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 76.0 และต่ำ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0

4.2 ระดับการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช มีรายละเอียด ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน: กรณีศึกษา ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษาดำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ตามแนวทางของ บุญชม ศรีสะอาด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ปรากฏดังตารางต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษา ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตาราง 4 จำนวน และค่าร้อยละจำแนกเพศของผู้ตอบแบบสอบถาม

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
1. ชาย	170	47.9
2. หญิง	185	52.1
รวม	355	100.0

จากตาราง 4 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 52.1 และเป็นเพศชาย จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 47.9

ตาราง 5 จำนวน และค่าร้อยละจำแนกอายุของผู้ตอบแบบสอบถาม

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
1. น้อยกว่า 30 ปี	70	19.7
2. 30 – 40 ปี	162	45.6
3. มากกว่า 40 ปี	123	34.6
รวม	355	100.0

จากตาราง 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 30 – 40 ปี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 45.6 รองลงมา มีอายุมากกว่า 40 ปี จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6 และมีอายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 ตามลำดับ

ตาราง 6 แสดงจำนวน และค่าร้อยละจำแนกระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
1. ประถมศึกษา	43	12.1
2. มัธยมศึกษา	179	50.4
3. อนุปริญญา	71	20.0
4. ปริญญาตรี	44	12.4
5. สูงกว่าปริญญาตรี	18	5.1
6. ไม่ได้รับการศึกษา	-	-
รวม	355	100.0

จากตาราง 6 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 รองลงมาที่มีการศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และน้อยที่สุดมีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.1 ตามลำดับ

ตาราง 7 จำนวน และค่าร้อยละจำแนกอาชีพของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
1. เกษตรกรรม	113	31.8
2. พาณิชยกรรม	44	12.4
3. รับราชการ	101	28.5
4. ธุรกิจส่วนตัว	43	12.1
5. รับจ้าง	54	15.2
รวม	355	100.0

จากตาราง 7 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 รองลงมามีอาชีพรับราชการ จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 และน้อยที่สุดมีอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 ตามลำดับ

ตาราง 8 จำนวน และค่าร้อยละจำแนกรายได้ต่อเดือนของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายได้ต่อเดือน	จำนวน	ร้อยละ
1. ต่ำกว่า 5,000 บาท	1	0.3
2. 5,001 – 10,000 บาท	176	49.6
3. 10,001- 15,000 บาท	142	40.0
4. 15,001 – 20,000 บาท	36	10.1
5. 20,001 บาท ขึ้นไป	-	-
รวม	355	100.0

จากตาราง 8 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 49.6 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือน 10,001- 15,000 บาท จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 และน้อยที่สุดมีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 ตามลำดับ

ตาราง 9 จำนวน และค่าร้อยละจำแนกระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ดของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด	จำนวน	ร้อยละ
1. ต่ำกว่า 1 ปี	43	12.1
2. 1 – 10 ปี	88	24.8
3. 11 – 20 ปี	80	22.5
4. 20 ปีขึ้นไป	45	12.7
5. อยู่มาตั้งแต่กำเนิด	99	27.9
รวม	355	100.0

จากตาราง 9 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด อยู่มาตั้งแต่กำเนิด จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9 รองลงมาอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด 1 – 10 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 และน้อยที่สุดอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด ต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 ตามลำดับ

ตาราง 10 จำนวน และค่าร้อยละจำแนกหน่วยงานคณะกรรมการของผู้ตอบแบบสอบถาม

หน่วยงานคณะกรรมการ	จำนวน	ร้อยละ
1. คณะกรรมการอำนวยการ	74	20.8
2. คณะอนุกรรมการฝ่ายศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยว	67	18.9
3. คณะอนุกรรมการฝ่ายส่งเสริมการจัดการด้านสาธารณสุขปโภค	35	9.9
4. คณะอนุกรรมการฝ่ายดูแลด้านความปลอดภัย	36	10.1
5. คณะอนุกรรมการฝ่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์	61	17.2
6. คณะอนุกรรมการฝ่ายประสานงานชุมชนและส่งเสริม การมีส่วนร่วมของชุมชน	36	10.1
7. คณะที่ปรึกษา	46	13.0
รวม	355	100.0

จากตาราง 10 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นคณะกรรมการอำนวยการ จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 รองลงมาเป็นคณะอนุกรรมการฝ่ายศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยว จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 18.9 และน้อยที่สุดเป็นคณะอนุกรรมการฝ่ายส่งเสริมการจัดการด้านสาธารณสุขปโภค จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9 ตามลำดับ

ตาราง 11 จำนวน และค่าร้อยละจำแนกตำแหน่งหน้าที่ในหน่วยงานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตำแหน่งหน้าที่ในหน่วยงาน	จำนวน	ร้อยละ
1. ประสานงานการท่องเที่ยว	63	17.7
2. มัคคุเทศก์	36	10.1
3. บริการอาหารพื้นบ้าน	36	10.1
4. บริการที่พัก	36	10.1
5. บริการสาธารณสุขปโภคและสุขอนามัย	37	10.4
6. บริการพาหนะนำเที่ยวและการคมนาคม	69	19.4
7. รักษาความปลอดภัย	78	22.0
รวม	355	100.0

จากตาราง 11 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งรักษาความปลอดภัย จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 รองลงมา มีตำแหน่งบริการพาหนะนำเที่ยวและการคมนาคม จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 และน้อยที่สุดมีตำแหน่งมัคคุเทศก์ บริการอาหารพื้นบ้าน และบริการที่พัก จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 (จำนวนและร้อยละเท่ากันทุกตำแหน่ง) ตามลำดับ

ตาราง 12 จำนวน และค่าร้อยละจำแนกเหตุผลหรือแนวคิดในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการของผู้ตอบแบบสอบถาม

การประชุมในสังกัด	จำนวน	ร้อยละ
1. เข้าร่วมโดยตำแหน่ง	92	25.9
2. โดยความสมัครใจ	263	74.1
รวม	355	100.0

จากตาราง 12 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีเหตุผลหรือแนวคิดในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการโดยความสมัครใจ จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 74 และเข้าร่วมโดยตำแหน่ง จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 25.9

ตาราง 13 จำนวน และค่าร้อยละจำแนกการประชุมในสังกัดของผู้ตอบแบบสอบถาม

การประชุมในสังกัด	จำนวน	ร้อยละ
1. มี	355	100.0
2. ไม่มี	-	-
รวม	355	100.0

จากตาราง 13 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการประชุมในสังกัด จำนวน 355 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0

ตาราง 14 จำนวน และค่าร้อยละจำแนกความถี่การประชุมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ความถี่การประชุม	จำนวน	ร้อยละ
1. เดือนละครั้ง	161	45.4
2. 2 เดือนต่อครั้ง	54	15.2
3. 3 เดือนต่อครั้ง	51	14.4
4. 6 เดือนต่อครั้ง	26	7.3
5. 1 ปีต่อครั้ง	63	17.7
6. ไม่แน่นอน	-	-
รวม	355	100.0

จากตาราง 14 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการประชุมเดือนละครั้ง จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 45.4 รองลงมา มีการประชุม 1 ปีต่อครั้ง จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 และน้อยที่สุดมีการประชุม 6 เดือนต่อครั้ง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 ตามลำดับ

ตาราง 15 จำนวน และค่าร้อยละจำแนกความสำคัญของการประชุมของผู้ตอบแบบสอบถาม

ความสำคัญของการประชุม	จำนวน	ร้อยละ
1. เข้าร่วมน้อยมาก	-	-
2. เข้าร่วมเพียงครั้งคราว	-	-
3. เข้าร่วมบางครั้ง	98	27.6
4. เข้าร่วมเกือบทุกครั้ง	86	24.2
5. เข้าร่วมทุกครั้ง	171	48.2
รวม	355	100.0

จากตาราง 15 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญของการประชุมเข้าร่วมทุกครั้ง จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 48.2 รองลงมาให้ความสำคัญของการประชุมเข้าร่วมบางครั้งจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6 และน้อยที่สุดให้ความสำคัญของการประชุมเข้าร่วมเกือบทุกครั้ง จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน: กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมด้าน

รายการ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านความร่วมมือในการศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวและสภาพปัญหา	3.17	0.21	ปานกลาง
2. ด้านความร่วมมือในการวางแผน	3.15	0.35	ปานกลาง
3. ด้านความร่วมมือในการดำเนินการ	3.10	0.49	ปานกลาง
4. ด้านการติดตามประเมินผล	2.99	0.37	ปานกลาง
ภาพรวม	3.10	0.17	ปานกลาง

จากตาราง 16 โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.17 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ด้านที่ 1 ด้านความร่วมมือในการศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และสภาพปัญหา มีค่า $\bar{X} = 3.17$, S.D. = 0.21 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านที่ 2 ด้านความร่วมมือในการวางแผน มีค่า $\bar{X} = 3.15$, S.D. = 0.35 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ด้านที่ 4 ด้านการติดตามประเมินผล มีค่า $\bar{X} = 2.99$, S.D. = 0.37 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ตาราง 17 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนก ด้านความร่วมมือในการศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และสภาพปัญหา

รายการ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ท่านได้ร่วมประชุมสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่กับองค์กรต่างๆ	3.33	0.72	ปานกลาง
2. ท่านได้ร่วมประชุมปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวกับองค์กรต่างๆ	3.18	0.66	ปานกลาง
3. ท่านได้ร่วมกำหนดปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่กับองค์กรต่างๆ	3.65	0.47	มาก
4. ท่านได้ร่วมค้นหาสาเหตุหรือวิธีการแก้ปัญหาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่กับองค์กรต่างๆ	2.92	0.75	ปานกลาง
5. ท่านได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในพื้นที่	3.16	0.65	ปานกลาง
6. ท่านได้ร่วมประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการค้นหาสาเหตุหรือวิธีการแก้ปัญหาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่	3.00	0.85	ปานกลาง
7. ท่านได้ร่วมอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติ	2.94	0.59	ปานกลาง
ภาพรวม	3.17	0.21	ปานกลาง

จากตาราง 17 โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 3.17$, S.D.= 0.21 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ประเด็นที่ 3 ท่านได้ร่วมกำหนดปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่กับองค์กรต่างๆ มีค่า $\bar{X} = 3.65$, S.D.= 0.47 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ประเด็นที่ 1 ท่านได้ร่วมประชุมสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่กับองค์กรต่างๆ มีค่า $\bar{X} = 3.33$, S.D.= 0.72 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ประเด็นที่ 4 ท่านได้ร่วมค้นหาสาเหตุหรือวิธีการแก้ปัญหา

ด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่กับองค์กรต่างๆ มีค่า $\bar{X} = 2.92$, S.D.= 0.75 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางตามลำดับ

ตาราง 18 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน ทัศนศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกด้านความร่วมมือในการวางแผน

รายการ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ท่านได้ร่วมเสนอแนะแนวทาง ในการจัดการท่องเที่ยวแก่ผู้นำชุมชนหรือกลุ่มองค์กรต่างๆ	3.19	0.78	ปานกลาง
2. ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่	2.99	0.54	ปานกลาง
3. ท่านได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในพื้นที่	3.24	0.70	ปานกลาง
4. ท่านได้ร่วมคัดเลือกแผนงานและ โครงการในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่	3.18	1.08	ปานกลาง
5. ท่านได้ร่วมตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและแผนงานในกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่	3.13	0.63	ปานกลาง
ภาพรวม	3.15	0.35	ปานกลาง

จากตาราง 18 โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 3.15$, S.D.= 0.35 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ประเด็นที่ 3 ท่านได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 3.24$, S.D.= 0.70 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ประเด็นที่ 1 ท่านได้ร่วมเสนอแนะแนวทาง ในการจัดการท่องเที่ยวแก่ผู้นำชุมชนหรือกลุ่มองค์กรต่างๆ มีค่า $\bar{X} = 3.19$, S.D.= 0.78 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ประเด็นที่ 2 ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 2.99$, S.D.= 0.54 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตาราง 19 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน วิทยาลัยท่าบ่อท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนก ด้านความร่วมมือในการดำเนินการ

รายการ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ท่านได้ร่วมปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการในพื้นที่ที่กำหนดไว้	3.10	0.62	ปานกลาง
2. ท่านได้ร่วมออกเงินหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีขึ้นในพื้นที่	3.15	0.52	ปานกลาง
3. ท่านได้ร่วมเป็นผู้นำหรือชักชวนให้ประชาชนหรือหน่วยงานเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีขึ้นในพื้นที่	3.01	0.89	ปานกลาง
4. ท่านได้ร่วมประชาสัมพันธ์งานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้กับบุคคลภายนอกได้รับรู้	3.11	0.88	ปานกลาง
ภาพรวม	3.10	0.49	ปานกลาง

จากตาราง 19 โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 3.10$, S.D. = 0.88 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ประเด็นที่ 2 ท่านได้ร่วมออกเงินหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีขึ้นในพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 3.15$, S.D. = 0.52 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ประเด็นที่ 4 ท่านได้ร่วมประชาสัมพันธ์งานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้กับบุคคลภายนอกได้รับรู้ มีค่า $\bar{X} = 3.11$, S.D. = 0.88 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ประเด็นที่ 3 ท่านได้ร่วมเป็นผู้นำหรือชักชวนให้ประชาชนหรือหน่วยงานเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีขึ้นในพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 3.01$, S.D. = 0.89 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

ตาราง 20 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกด้านการติดตามประเมินผล

รายการ	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ท่านได้ร่วมติดตามผลการประชุมของกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่	3.20	0.68	ปานกลาง
2. ท่านได้ร่วมดูแลรักษาสาธารณสมบัติที่สร้างขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวให้ใช้งานได้ดีตลอด	2.87	0.81	ปานกลาง
3. ท่านได้ร่วมดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้สะอาด สวยงามตลอด	3.08	0.62	ปานกลาง
4. ท่านได้ร่วมตรวจสอบการดำเนินงาน โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวที่มีในพื้นที่	3.20	0.55	ปานกลาง
5. ท่านได้ร่วมตอบคำถามและชี้แจงรายละเอียดของแผนงาน / โครงการ / กิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่	2.68	0.94	ปานกลาง
6. ท่านได้ร่วมติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่	2.91	0.70	ปานกลาง
ภาพรวม	2.99	0.37	ปานกลาง

จากตาราง 20 โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 2.99$, S.D. = 0.37 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ประเด็นที่ 4 ท่านได้ร่วมตรวจสอบการดำเนินงาน โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับท่องเที่ยวที่มีในพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.55 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ประเด็นที่ 1 ท่านได้ร่วมติดตามผลการประชุมของกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.68 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ประเด็นที่ 5 ท่านได้ร่วมตอบคำถามและชี้แจงรายละเอียดของแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 2.68$, S.D. = 0.94 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

4.3 ศึกษารูปแบบการจัดการ และเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ที่เหมาะสมกับพื้นที่ คือ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน และอาศัยศักยภาพที่มีอยู่ภายในพื้นที่เป็นพื้นฐาน เพื่อกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการ และกำหนดเส้นทาง กิจกรรม และรูปแบบโปรแกรมสำหรับการท่องเที่ยว ดังนั้น เพื่อให้รูปแบบการจัดการ และการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว ได้ออกแบบมาโดยผ่านการยอมรับของชุมชน ผู้วิจัยจึงได้นำเอาข้อมูลจากการประชุมเชิงปฏิบัติการในครั้งแรกมาเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจ โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการร่วมคิดร่วมตัดสินใจ เพื่อให้ได้มาซึ่งฉันทามติในการดำเนินการ อันจะส่งผลดีต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ในระยะยาว โดยได้จำแนกออกเป็น 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้

4.3.1 รูปแบบการจัดการ ในระดับการบริหารงาน

สืบเนื่องจากผลการวิเคราะห์ศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่ได้จากการประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยการมีส่วนร่วมของชาวบ้านตำบลท่าเสม็ด ครั้งที่ 1 เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2554 ประชาชนได้มีการสร้างภาพจำลอง และทางเลือกในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีประเด็นหนึ่งในการประชุมครั้งดังกล่าว ที่ทำให้จำเป็นต้องมีการดำเนินการเพื่อให้เกิดรูปแบบในการบริหารที่เป็นรูปธรรม นั่นก็คือ การตั้งกลุ่มผู้รับผิดชอบในด้านต่างๆ เพื่อดำเนินงานในระดับบริหารจัดการ

ประเด็นสำคัญนี้ เป็นเหตุให้ผู้วิจัยได้ทำการประชุมเชิงปฏิบัติการขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนให้สำเร็จลุล่วง โดยได้เชิญผู้นำท้องถิ่น กลุ่มองค์กรต่างๆ เข้าร่วมเพื่อการดำเนินการให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้นใน วันที่ 2 มิถุนายน 2554 เป็นวันที่ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือ และการอำนวยความสะดวกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ มีผู้เข้าร่วมจำนวน 85 คน ประกอบด้วย ตัวแทนภาครัฐในพื้นที่ ตัวแทนองค์กรบริหารส่วนตำบล กลุ่มประชาชนชาวบ้าน จำนวน 10 คน กลุ่มสวนผลไม้ จำนวน 20 คน กลุ่มผู้สูงอายุ จำนวน 10 คน เด็กและเยาวชน 20 คน กลุ่มกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 25 คน โดยมีการประชุม ณ องค์กรบริหารส่วนตำบลท่าเสม็ด ภายใต้อำนวยการต้อนรับอย่างอบอุ่นของผู้บริหาร และทีมงาน ตลอดถึงทุกๆ ท่านที่เข้าร่วม

การประชุมเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยส่วนมากที่เข้าร่วมประชุม คือ กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ประกอบด้วย กำนัน สารวัตรกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ประธาน

ชุมชน บุคคลเหล่านี้ นับว่าเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง และนับว่าเป็นผู้แทนประชาชนโดยรวม ที่เป็นตัวแทนประชาชน เพื่อร่วมกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการ และประเด็นอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องตามความต้องการจากมติประชาชนในการเปิดเวทีประชาคมครั้งแรกในทุกๆ ประเด็น ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เทคนิค Mind map เป็นวิธีการสำหรับการสรุปภาพรวม โดยยกประเด็นที่เป็นประชาคมติในครั้งแรก และรูปแบบการจัดการ ในระดับของการบริหารงานของตำบลท่าเสม็ด ในด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอย่างเป็นทางการ จากมติของคณะผู้เข้าร่วมประชุม โดยใช้ชื่อคณะกรรมการว่า “คณะกรรมการศึกษาแนวทางและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช” ประกอบด้วยคณะกรรมการ 8 แผนก คือ คณะกรรมการที่ปรึกษา คณะกรรมการอำนวยการ คณะอนุกรรมการฝ่ายศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยว คณะอนุกรรมการฝ่ายส่งเสริมการจัดการด้านสาธารณสุขปโภค คณะอนุกรรมการฝ่ายดูแลด้านความปลอดภัย คณะอนุกรรมการฝ่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ คณะอนุกรรมการฝ่ายส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และ คณะอนุกรรมการฝ่ายประสานงานชุมชนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยแต่ละฝ่ายมีหน้าที่ ดังนี้ (ภาคผนวก)

1) **คณะกรรมการที่ปรึกษา** มีจำนวน 9 คน โดยมี ดร. กฤตยา กานต์ เดชดี เป็นประธานที่ปรึกษามีหน้าที่ให้ความรู้และข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่คณะกรรมการอำนวยการ และคณะอนุกรรมการทุกฝ่าย ตามคำสั่งตำบลท่าเสม็ด เพื่อเป็นการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวของตำบลท่าเสม็ด สนับสนุนด้านสื่อเอกสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และเทคโนโลยี เพื่อใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยว ติดตาม ประเมินผล และศึกษาวิจัย เพื่อให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรค และความสำเร็จในการดำเนินการ ช่วยประสานงานกับส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการท่องเที่ยวของตำบลท่าเสม็ด และร่วมประชุมให้ข้อเสนอแนะกับคณะกรรมการอำนวยการ และคณะอนุกรรมการฝ่ายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

2) **คณะกรรมการอำนวยการ** มีจำนวน 20 คน โดยมี นายวิวัฒน์ อนุโรจน์ กำนันตำบลท่าเสม็ดเป็นประธานมีหน้าที่ร่วมกันศึกษาข้อมูลและวางแผนศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ของตำบลท่าเสม็ด ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อม โดยประสานงานกับทุกส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อร่วมกันสนับสนุนเตรียมความพร้อมในด้านของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และความรู้ ประสบการณ์แก่แกนนำชุมชนในพื้นที่ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือสนับสนุนและติดตาม กำกับดูแลการดำเนินการให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล

3) คณะอนุกรรมการฝ่ายศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยว มีจำนวน 10 คน โดยมี นายสุเทพ คงไพฑูรย์ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสม็ด เป็นประธาน มีหน้าที่ศึกษาหาข้อมูล ทรัพยากรการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด ที่มีศักยภาพและสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ของอำเภอ การศึกษาหาความเป็นไปได้ และปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในการที่จะส่งเสริมสนับสนุนให้ เป็นสถานที่ท่องเที่ยว จัดทำทะเบียนข้อมูลของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

4) คณะอนุกรรมการฝ่ายส่งเสริมการจัดการด้านสาธารณสุขโลก มีจำนวน 15 คน โดยมีนายสมปอง ทองมากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสม็ด เป็นประธาน มีหน้าที่ วางแผนจัดการและสนับสนุนให้มีระบบสาธารณสุขโลกพร้อมเพรียง เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

5) คณะอนุกรรมการฝ่ายดูแลด้านความปลอดภัย มีจำนวน 20 คน โดยมีผู้ กำกับการสถานีตำรวจภูธรอำเภอชะอวด เป็นประธาน มีหน้าที่ติดตาม กำกับและดูแล กำหนดมาตรการ ในการป้องกัน แก้ไขปัญหาด้านความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวจากการท่องเที่ยว ดูแลช่วยเหลือ นักท่องเที่ยวกรณีเจ็บป่วย หรือได้รับอันตรายจากการท่องเที่ยว

6) คณะอนุกรรมการฝ่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ มีจำนวน 15 คน โดยมี นายสุพจน์คงศรี รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลท่าเสม็ด เป็นประธาน มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ด้านข้อมูลข่าวสาร และให้คำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจจะเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ของ ตำบล จัดให้มีศูนย์บริการการท่องเที่ยวในระดับตำบลทุกตำบล และระดับอำเภอเพื่อติดต่อประสานงาน ให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยว ประสานงานด้านการประชาสัมพันธ์กับหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของตำบลท่าเสม็ด

7) คณะอนุกรรมการฝ่ายส่งเสริมการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว มีจำนวน 15 คน โดยมีกำนันตำบลท่าเสม็ด เป็นประธาน และมีผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่บ้านเป็นคณะอนุกรรมการ มีหน้าที่วางแผนกำหนดปฏิทินให้มีการจัดกิจกรรมที่มีความเหมาะสม เป็นอัตลักษณ์ของตำบลในแต่ละ ช่วงฤดูกาล เพื่อสร้างจุดขายทางการท่องเที่ยว ประสานเชื่อมโยงเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยว ในแต่ละพื้นที่ของตำบลท่าเสม็ด เพื่อจัดรายการกิจกรรมการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว และสร้างจุด ขยายในด้านของวิถีชีวิต ประเพณีวัฒนธรรม และการต้อนรับที่ดี เพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

8) คณะอนุกรรมการฝ่ายประสานงานชุมชนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ ชุมชน มีจำนวน 20 คน โดยมีนายสุทิน สังข์แก้ว เป็นประธานมีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชน ในพื้นที่ได้มีการรวมกลุ่มในการจัดกิจกรรมรองรับการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้นในด้านของการบริการ อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในพื้นที่เกี่ยวกับอาหารและที่พัก การจำหน่ายสินค้า

ผลิตภัณฑ์ชุมชน และผลผลิตการเกษตร ส่งเสริมการส่งออกของชุมชนในด้านของวิถีชีวิต อาชีพ วัฒนธรรมประเพณี และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นจุดขายของการท่องเที่ยว นอกจากนี้มีการรวบรวมกลุ่มองค์กรที่มีอยู่ภายในพื้นที่ทุกหมู่บ้าน เพื่อกระจายอำนาจ และเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาภายในพื้นที่

4.3.2 รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ที่เหมาะสมกับพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ประกอบด้วย

1) ท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติเชิงอนุรักษ์

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นการท่องเที่ยวที่ ด้วยเหตุที่พื้นที่ของตำบลท่าเสม็ด เป็นพื้นที่ที่ติดต่อกับป่าพรุควนเคร็ง จึงทำให้ทรัพยากรทางธรรมชาติมีความเชื่อมโยงกัน โดยเฉพาะพื้นที่หมู่ 4 (บ้านไร่เนิน) เป็นพื้นที่ติดต่อกับพื้นที่หมู่ที่ 2 ตำบลเคร็ง ซึ่งบริเวณนี้เป็นพื้นที่ป่าพรุ มีสภาพธรรมชาติที่น่าสนใจและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

2) ท่องเที่ยวศึกษาวิถีชีวิตและอาชีพชุมชน

3) ท่องเที่ยวศึกษา ศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

4.3.3 รูปแบบโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

รูปแบบโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ที่เหมาะสมกับพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด แบ่งออกเป็น 4 รูปแบบ ประกอบด้วย

1) โปรแกรมท่องเที่ยวแบบ ไปเช้า – เย็นกลับ

2) โปรแกรมท่องเที่ยวแบบพักค้าง 2 วัน 1 คืน

เวลา	รายการ
09.00 น.	ต้อนรับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่สถานีรถไฟ ชะอวด หรือท่าเทียบเรือเทศบาล
09.30 น.	ล่องเรือชมวิถีชีวิตชุมชน ไร่ศาลพระยาแก้ว โครพพิชัย นมัสการอาจารย์บุญมากภาคใต้วัดท่าเสม็ด
11.00 น.	ล่องเรือชมท่าเรือตลาดเก่า ศึกษาประวัติเมืองเก่า ชมกลุ่มผลิตภัณฑ์กระจูดบ้านบางน้อย
12.00 น.	รับประทานอาหาร ณ. ศูนย์อาหารประจำตำบล
13.00 น.	ศึกษาเรียนรู้นิเวศป่าพรุ ชมการถอนและหมักกระจูด

เวลา	รายการ
14.00 น.	ชมสวนเกษตรแบบผสมผสาน และฟังบรรยายการทำมังคุดนอกฤดู
15.00 น.	ชมการแสดงศิลปะพื้นบ้าน มโนราห์ สาธิตการรำ 12 ท่า
16.00 น.	กลับศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวประจำตำบล รับฟังบรรยายสรุป เสนอความคิดเห็น
16.30 น.	เดินทางกลับบ้านโดยสวัสดิภาพ

ภาพประกอบ 6 โปรแกรมท่องเที่ยวแบบ ไปเช้า – เย็นกลับ

เวลา	รายการวันแรก
09.00 น.	ต้อนรับกลุ่มท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ที่สถานีรถไฟ ชะอวด หรือท่าเทียบเรือเทศบาล
09.30 น.	ล่องเรือชมวิถีชีวิตชุมชน ไร่ศาลพระยาแก้วโครพิชัย นมัสการอาจารย์บุญมากภาคใต้วัดท่าเสม็ด
11.00 น.	ล่องเรือชมท่าเรือตลาดเก่า ศึกษาประวัติเมืองเก่า ชมกลุ่มผลิตภัณฑ์กระจูดบ้านบางน้อย
12.00 น.	รับประทานอาหาร ณ. ศูนย์อาหารประจำตำบล
13.00 น.	ศึกษาเรียนรู้วิธีการทำน้ำมันยางและการทำลำไ้
14.00 น.	ชมศูนย์ฝึกการแสดงศิลปะพื้นบ้าน มโนราห์
15.00 น.	เรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง (เกษตรทฤษฎีใหม่)
17.00 น.	กลับศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวประจำตำบล รับฟังบรรยายสรุป เสนอความคิดเห็น
18.00 น.	รับประทานอาหาร ณ. ศูนย์อาหารประจำตำบล
19.00 น.	ชมการแสดงศิลปะพื้นบ้าน มโนราห์ หนึ่งตะลุง
22.00 น.	พักค้างคืนโฮมสเตย์
เวลา	รายการวันที่สอง
07.00 น.	รับประทานอาหารเช้า ณ. ศูนย์อาหารประจำตำบล
08.00 น.	เดินทางโดยรถยนต์ ศึกษาการทำก๊าซชีวภาพจากมูลสัตว์ เพื่อใช้ในครัวเรือน
09.00 น.	ชมการเกษตรแบบพอเพียง ชมการปลูกมะนาวในปล่องซีเมนต์
10.00 น.	ชมกลุ่มเพาะเห็ดนางฟ้า ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

เวลา	รายการวันแรก
11.00 น.	ชมธุรกิจการขยายพันธุ์พริกไทยโดยการเสียบยอด
12.00 น.	รับประทานอาหารพื้นบ้านกับกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ชมการทำกะละแม ชมการถนอมอาหาร การสาธิตการทำปุ๋ยหมัก การผลิตปุ๋ยชีวภาพ
13.00 น.	ชมสวนเกษตรแบบผสมผสาน การทำสวนมังคุดนอกฤดู
14.00 น.	ชมการทำน้ำตาลและขนมจากต้นโตนด
15.00 น.	เดินทางกลับบ้าน โดยสวัสดิภาพ

ภาพประกอบ 7 โปรแกรมท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน

ค่าใช้จ่าย	ราคา
ค่าอาหาร	80 บาท/คน/มื้อ
ค่าที่พัก	100 บาท / คน / คืน
ค่ารถ	500 บาท / คัน / วัน
ค่าเรือ	500 บาท / ลำ / เที่ยว
ค่ามัคคุเทศก์	300 บาท / คณะ / วัน
ค่ากิจกรรม	2,000 บาท / โปรแกรม

ภาพประกอบ 8 ค่าใช้จ่ายในการเข้าร่วมกิจกรรม

4.4 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลจากการศึกษาถึงปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอในประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยได้จำแนกออกเป็น 4 ประเด็น ประกอบด้วย

- 4.4.1 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านการบริหารจัดการ
- 4.4.2 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม
- 4.4.3 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านการบริการ
- 4.4.4 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อม

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ตามแนวทางของ บุญชม ศรีสะอาด ดังนี้
ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตาราง 21 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมด้าน

รายการ	ระดับของปัญหา		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านการบริหารจัดการ	1.95	0.31	น้อย
2. ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านแหล่งท่องเที่ยวและ กิจกรรม	1.85	0.22	น้อย
3. ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านการบริการ	1.90	0.35	น้อย
4. ปัญหาอุปสรรค ด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์	2.35	0.17	น้อย
ภาพรวม	2.01	0.18	น้อย

จากตาราง 21 โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 2.01$, S.D. = 0.17 ระดับปัญหาอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ด้านที่ 4 ปัญหาอุปสรรคด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ มีค่า $\bar{X} = 2.35$, S.D. = 0.17 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย รองลงมา คือ ด้านที่ 1 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านการบริหารจัดการ มีค่า $\bar{X} = 1.95$, S.D. = 0.31 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ด้านที่ 2 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม มีค่า $\bar{X} = 1.85$, S.D. = 0.22 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ตาราง 22 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่

รายการ	ระดับของปัญหา		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการประสานความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยว	1.85	0.65	น้อย
2. ขาดการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	2.06	0.58	น้อย
3. ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณในการส่งเสริมการท่องเที่ยว	1.78	0.69	น้อย
4. ขาดการสนับสนุนด้านนโยบายที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่	2.11	0.64	น้อย
ภาพรวม	1.95	0.31	น้อย

จากตาราง 22 โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 1.95$, S.D. = 0.31 ระดับปัญหาอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ประเด็นที่ 4 ขาดการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีค่า $\bar{X} = 2.11$, S.D. = 0.64 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย รองลงมา คือ ประเด็นที่ 2 ขาดการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีค่า $\bar{X} = 2.06$, S.D. = 0.58 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ประเด็นที่ 3 ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณในการส่งเสริมการท่องเที่ยว มีค่า $\bar{X} = 1.78$, S.D. = 0.69 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ตาราง 23 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกด้านปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว

รายการ	ระดับของปัญหา		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. กิจกรรมการท่องเที่ยวบางอย่างไม่เหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมของพื้นที่	1.97	0.52	น้อย
2. ชุมชนมุ่งเอาแต่ประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึง สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม	1.58	0.66	น้อย
3. เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว	1.87	0.45	น้อย
4. ขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง	1.96	0.56	น้อย
ภาพรวม	1.85	0.22	น้อย

จากตาราง 23 โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 1.85$, S.D. = 0.22 ระดับปัญหาอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ประเด็นที่ 1 กิจกรรมการท่องเที่ยวบางอย่างไม่เหมาะสมกับสภาพ วัฒนธรรมของพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 1.97$, S.D. = 0.52 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย รองลงมา คือ ประเด็นที่ 4 ขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง มีค่า $\bar{X} = 1.96$, S.D. = 0.56 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ประเด็นที่ 2 ชุมชนมุ่งเอาแต่ประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึง สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม มีค่า $\bar{X} = 1.58$, S.D. = 0.66 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ตาราง 24 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริการ

รายการ	ระดับของปัญหา		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. สถานที่บริการนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ยังไม่สะอาด ไม่สะดวก และไม่ปลอดภัย	1.81	0.60	น้อย
2. ท่านต้องการร่วมออกเงินหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีขึ้นในพื้นที่	1.85	0.52	น้อย
3. การบริการนักท่องเที่ยวไม่มีมาตรฐาน	1.92	0.25	น้อย
4. การบริหารจัดการ ควบคุมดูแล เกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว	2.03	0.97	น้อย
ภาพรวม	1.90	0.35	น้อย

จากตาราง 24 โดยภาพรวมมีค่า $\bar{X} = 1.90$, S.D. = 0.35 ระดับปัญหาอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่า \bar{X} สูงสุดคือ ประเด็นที่ 4 การบริหารจัดการ ควบคุมดูแล เกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว มีค่า $\bar{X} = 2.03$, S.D. = 0.97 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย รองลงมาคือ ประเด็นที่ 3 การบริการนักท่องเที่ยวไม่มีมาตรฐาน มีค่า $\bar{X} = 1.92$, S.D. = 0.25 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ประเด็นที่ 1 สถานที่บริการนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ยังไม่สะอาด ไม่สะดวกและไม่ปลอดภัย มีค่า $\bar{X} = 1.81$, S.D. = 0.60 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ตาราง 25 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกด้านปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์

รายการ	ระดับของปัญหา		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ขาดการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในพื้นที่	2.96	0.88	ปานกลาง
2. ขาดการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น สภาพถนน ทางเดิน ทางเท้าในแหล่งท่องเที่ยว	2.25	0.53	น้อย
3. สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย	2.28	0.89	น้อย
4. มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว	1.92	0.41	น้อย
ภาพรวม	2.35	0.26	น้อย

จากตาราง 25 โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 2.35$, S.D. = 0.26 ระดับปัญหาอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่า \bar{X} สูงสุดคือ ประเด็นที่ 1 ขาดการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 2.96$, S.D. = 0.88 ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ประเด็นที่ 3 สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย มีค่า $\bar{X} = 2.28$, S.D. = 0.89 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุดคือ ประเด็นที่ 4 มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว มีค่า $\bar{X} = 1.92$, S.D. = 0.41 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช” เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed method research) โดยใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพผสมผสาน กับเชิงปริมาณ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพ ระดับการมีส่วนร่วม รูปแบบการจัดการ ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนของตำบลท่าเสม็ด โดยได้ดำเนินการในระหว่างเดือน มีนาคม พ.ศ. 2553 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2556

สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 50 คน ประกอบด้วย กลุ่มผู้นำท้องถิ่น ผู้นำกลุ่มกิจกรรม และตัวแทนจากหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด ทั้ง 7 หมู่บ้าน และใช้วิธีการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์ ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้น นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการสร้างข้อสรุปเชิงอุปนัย (Induction) และได้นำเสนอโดยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ส่วนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 355 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างจากสูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูล โดยการหาค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าความถี่ วิเคราะห์เนื้อหา และได้นำเสนอข้อมูลในรูปแบบแผนผัง ตาราง และกราฟ ตามกระบวนการของการวิจัย

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ศักยภาพในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

1. ศักยภาพด้านทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0 ระดับปานกลาง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 และต่ำ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0
2. ศักยภาพด้านทรัพยากรท้องถิ่น ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 ระดับปานกลาง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 และต่ำ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0

3. ศักยภาพด้านเศรษฐกิจท้องถิ่น ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 ระดับปานกลาง จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 และต่ำ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0
4. ศักยภาพด้านบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 ระดับปานกลาง จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 62.0 และต่ำ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0
5. ศักยภาพด้านความปลอดภัยและการรักษาความสงบ ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 ระดับปานกลาง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 70.0 และต่ำ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0
6. ศักยภาพด้านพาหนะนำเที่ยว และการคมนาคมติดต่อ ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ระดับปานกลาง จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 78.0 และต่ำ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0
7. ศักยภาพด้านสาธารณูปโภคและสุขอนามัย ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0 ระดับปานกลาง จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 74.0 และต่ำ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0
8. ศักยภาพด้านบริการที่พัก ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ระดับปานกลาง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 และต่ำ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 36.0
9. ศักยภาพด้านอาหาร และสินค้าผลิตภัณฑ์ของฝากของที่ระลึก ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ระดับปานกลาง จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 50.0 และต่ำ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0
10. ศักยภาพด้านการบริการมัลติเพล็กซ์ ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 ระดับปานกลาง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 และต่ำ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0
11. ศักยภาพด้านศูนย์ประสานการท่องเที่ยว ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 34.0 ระดับปานกลาง จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 48.0 และต่ำ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 18.0
12. ศักยภาพด้านจุดเด่นและจุดขายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 ระดับปานกลาง จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 และต่ำ จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0

13. ศักยภาพด้านโครงการระดับจังหวัด หรือหน่วยงานต่าง ๆ ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 14.0 ระดับปานกลาง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 70.0 และต่ำ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 16.0

14. ศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะอื่นๆ ผู้ตอบแบบประเมินระดับศักยภาพในระดับสูง จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ระดับปานกลาง จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 76.0 และต่ำ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชน ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

5.1.2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษา ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 52.1 และเป็นเพศชาย จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 47.9 มีอายุ 30 – 40 ปี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 45.6 รองลงมา มีอายุมากกว่า 40 ปี จำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 34.6 และมีอายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 รองลงมามี การศึกษาระดับอนุปริญญา จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 และน้อยที่สุดมีการศึกษาระดับสูงกว่า ปริญญาตรี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 5.1 มีอาชีพเกษตรกรรวม จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 รองลงมามีอาชีพรับราชการ จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 28.5 และน้อยที่สุดมีอาชีพธุรกิจ ส่วนตัว จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 มีรายได้ต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 49.6 รองลงมามีรายได้ต่อเดือน 10,001- 15,000 บาท จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 และน้อยที่สุดมีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3 อาศัยอยู่ใน พื้นที่ตำบลท่าเสม็ด อยู่มาตั้งแต่กำเนิด จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9 รองลงมาอาศัยอยู่ในพื้นที่ ตำบลท่าเสม็ด 1 – 10 ปี จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 24.8 และน้อยที่สุดอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด ต่ำกว่า 1 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 12.1 เป็นคณะกรรมการอำนวยการ จำนวน 74 คน คิดเป็น ร้อยละ 20.8 รองลงมาเป็นคณะกรรมการฝ่ายศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยว จำนวน 67 คน คิดเป็น ร้อยละ 18.9 และน้อยที่สุดเป็นคณะกรรมการฝ่ายส่งเสริมการจัดการ ด้านสาธารณูปโภค จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 9.9 มีตำแหน่งรักษาความปลอดภัย จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 22.0 รองลงมา มีตำแหน่งบริการพาหนะนำเที่ยวและการคมนาคม จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 19.4 และน้อยที่สุด มีตำแหน่งมัคคุเทศก์ บริการอาหารพื้นบ้าน และบริการที่พัก จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 10.1 (จำนวนและร้อยละเท่ากันทุกตำแหน่ง) มีเหตุผลหรือแนวคิดในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการโดย

ความสมัครใจ จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 74 และเข้าร่วมโดยตำแหน่ง จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 25.9 มีการประชุมในสังกัด จำนวน 355 คน คิดเป็นร้อยละ 100.0 มีการประชุมเดือนละครั้ง จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 45.4 รองลงมา มีการประชุม 1 ปีต่อครั้ง จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 และน้อยที่สุดมีการประชุม 6 เดือนต่อครั้ง จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 7.3 และส่วนใหญ่ให้ความสำคัญของการประชุมเข้าร่วมทุกครั้ง จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 48.2 รองลงมาให้ความสำคัญของการประชุมเข้าร่วมบ้าง จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6 และน้อยที่สุดให้ความสำคัญของการประชุมเข้าร่วมเกือบทุกครั้ง จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2

5.1.2.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมจำแนกด้าน พบว่า

โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 3.10$, S.D.= 0.17 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ด้านที่ 1 ด้านความร่วมมือในการศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และสภาพปัญหา มีค่า $\bar{X} = 3.17$, S.D.= 0.21 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ด้านที่ 2 ด้านความร่วมมือในการวางแผน มีค่า $\bar{X} = 3.15$, S.D.= 0.35 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ด้านที่ 4 ด้านการติดตามประเมินผล มีค่า $\bar{X} = 2.99$, S.D.= 0.37 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านความร่วมมือในการศึกษาข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว และสภาพปัญหา พบว่า โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 3.17$, S.D.= 0.21 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ประเด็นที่ 3 ท่านได้ร่วมกำหนดปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่กับองค์กรต่างๆ มีค่า $\bar{X} = 3.65$, S.D.= 0.47 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ประเด็นที่ 1 ท่านได้ร่วมประชุมสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่กับองค์กรต่างๆ มีค่า $\bar{X} = 3.33$, S.D.= 0.72 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ประเด็นที่ 4 ท่านได้ร่วมค้นหาสาเหตุหรือวิธีการแก้ปัญหาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่กับองค์กรต่างๆ มีค่า $\bar{X} = 2.92$, S.D.= 0.75 การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง

ด้านความร่วมมือในการวางแผน พบว่า โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 3.15$, S.D.= 0.35 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ประเด็นที่ 3 ท่านได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 3.24$, S.D.= 0.70 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ประเด็นที่ 1 ท่านได้ร่วมเสนอแนะแนวทาง ในการจัดการท่องเที่ยวแก่ผู้นำชุมชนหรือกลุ่มองค์กรต่างๆ มีค่า $\bar{X} = 3.19$, S.D.= 0.78 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่า

\bar{X} น้อยที่สุด คือ ประเด็นที่ 2 ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 2.99$, S.D.= 0.54 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านความร่วมมือในการดำเนินการ พบว่า โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 3.10$, S.D.= 0.72 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ประเด็นที่ 2 ท่านได้ร่วมออกเงินหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีขึ้นในพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 3.15$, S.D.= 0.52 การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ประเด็นที่ 4 ท่านได้ร่วมประชาสัมพันธ์งานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้กับบุคคลภายนอกได้รับรู้ มีค่า $\bar{X} = 3.11$, S.D.= 0.88 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ประเด็นที่ 3 ท่านได้ร่วมเป็นผู้นำหรือชักชวนให้ประชาชนหรือหน่วยงานเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีขึ้นในพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 3.01$, S.D.= 0.89 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการติดตามประเมินผล พบว่า โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 2.99$, S.D. = 0.37 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ประเด็นที่ 4 ท่านได้ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานโครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีในพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.55 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ประเด็นที่ 1 ท่านได้ร่วมติดตามผลการประชุมของกลุ่มองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 3.20$, S.D. = 0.68 การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ประเด็นที่ 5 ท่านได้ร่วมตอบคำถามและชี้แจงรายละเอียดของแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 2.68$, S.D. = 0.94 การมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง

5.1.3 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

รูปแบบการจัดการ ในระดับการบริหารงาน คือ การตั้งกลุ่มผู้รับผิดชอบในด้านต่างๆ เพื่อการดำเนินงานในระดับบริหารจัดการ

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ที่เหมาะสมกับพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด แบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ประกอบด้วย

- 1) ท่องเที่ยวตามแหล่งธรรมชาติเชิงอนุรักษ์
- 2) ท่องเที่ยวศึกษาวิถีชีวิตและอาชีพชุมชน
- 3) ท่องเที่ยวศึกษา ศิลปวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

รูปแบบโปรแกรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ที่เหมาะสมกับพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ประกอบด้วย

- 1) โปรแกรมท่องเที่ยวแบบ ไปเช้า – เย็นกลับ
- 2) โปรแกรมท่องเที่ยวแบบ 2 วัน 1 คืน

5.1.4 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ของตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมด้าน พบว่า

โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 2.01$, S.D. = 0.18 ระดับปัญหาอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ด้านที่ 4 ปัญหาอุปสรรค ด้านสิ่งแวดล้อม และสภาพภูมิทัศน์ มีค่า $\bar{X} = 2.35$, S.D. = 0.17 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย รองลงมา คือ ด้านที่ 1 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านการบริหารจัดการ มีค่า $\bar{X} = 1.95$, S.D. = 0.31 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ด้านที่ 2 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะด้านแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม มีค่า $\bar{X} = 1.85$, S.D. = 0.22 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ พบว่า โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 1.95$, S.D. = 0.31 ระดับปัญหาอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ประเด็นที่ 4 ขาดการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีค่า $\bar{X} = 2.11$, S.D. = 0.64 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย รองลงมา คือ ประเด็นที่ 2 ขาดการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว มีค่า $\bar{X} = 2.06$, S.D. = 0.58 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ประเด็นที่ 3 ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณในการส่งเสริมการท่องเที่ยว มีค่า $\bar{X} = 1.78$, S.D. = 0.69 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ด้านปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว พบว่า โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 1.85$, S.D. = 0.22 ระดับปัญหาอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ประเด็นที่ 1 กิจกรรมการท่องเที่ยวบางอย่างไม่เหมาะสมกับสภาพ วัฒนธรรมของพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 1.97$, S.D. = 0.52 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย รองลงมา คือ ประเด็นที่ 4 ขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง มีค่า $\bar{X} = 1.96$, S.D. = 0.56 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ประเด็นที่ 2 ชุมชนมุ่งเอาแต่ประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม มีค่า $\bar{X} = 1.58$, S.D. = 0.66 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริการ พบว่า โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 1.90$, S.D. = 0.35 ระดับปัญหาอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ประเด็นที่ 4 การบริหารจัดการ ควบคุมดูแล เกี่ยวกับ

การบริการนักท่องเที่ยว มีค่า $\bar{X} = 2.03$, S.D. = 0.97 ปัญหาอยู่ในระดับน้อยรองลงมา คือ ประเด็นที่ 3 การบริการนักท่องเที่ยวไม่มีมาตรฐาน มีค่า $\bar{X} = 1.92$, S.D. = 0.25 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ประเด็นที่ 1 สถานที่บริการนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ยังไม่สะอาด ไม่สะดวก และไม่ปลอดภัย มีค่า $\bar{X} = 1.81$, S.D. = 0.60 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย

ด้านปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ พบว่า โดยภาพรวม มีค่า $\bar{X} = 2.35$, S.D. = 0.26 ระดับปัญหาอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า ประเด็นที่มีค่า \bar{X} สูงสุด คือ ประเด็นที่ 1 ขาดการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในพื้นที่ มีค่า $\bar{X} = 2.96$, S.D. = 0.88 ปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือ ประเด็นที่ 3 ถึงแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย มีค่า $\bar{X} = 2.28$, S.D. = 0.89 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ ส่วนประเด็นที่มีค่า \bar{X} น้อยที่สุด คือ ประเด็นที่ 4 มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว มีค่า $\bar{X} = 1.92$, S.D. = 0.41 ปัญหาอยู่ในระดับน้อย

5.2 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษาตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้นำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยว โดยแบ่งออกเป็นข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย ข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวแต่ละระดับ และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัย

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้นำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการและพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) ควรมีการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แหล่งท่องเที่ยวและกฎระเบียบข้อบังคับของแหล่งท่องเที่ยวแก่ประชาชนในท้องถิ่น นักท่องเที่ยวชาวไทย และต่างประเทศในลักษณะของการประชาสัมพันธ์ เช่น จัดทำป้ายประชาสัมพันธ์ เอกสาร แผ่นพับ โดยมีหน่วยงานดำเนินการ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น

2) ควรมีการจัดอบรม และส่งเสริมกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมโดยเน้นให้เห็นถึงการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผลเสีย/ผลกระทบที่เกิดขึ้นกับท้องถิ่น หากไม่มีการรักษา

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างจิตสำนึกแก่ประชาชน และผู้ประกอบการให้เกิดความรัก ความหวงแหนและร่วมกันดูแลรักษาสภาพแวดล้อม โดยมีหน่วยงานดำเนินการ ได้แก่ สำนักงาน การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัด นครศรีธรรมราช เป็นต้น

3) ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการจัดทำกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างต่อเนื่อง และกระจายไปยังชุมชนหรือท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นให้ ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเกิดความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการมากขึ้น โดยมีหน่วยงานดำเนินการ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานการท่องเที่ยว และกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นต้น

4) ควรพัฒนาการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการท่องเที่ยวทั้งในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ หน่วยงานระดับท้องถิ่น กับประชาชนในท้องถิ่นในการวางแผนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างชัดเจน และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพและความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว โดยมีหน่วยงาน ดำเนินการ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงานทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครศรีธรรมราช องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เป็นต้น

5) ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนิน โครงการ/กิจกรรมที่เกิดจากการท่องเที่ยว เพื่อหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นที่มีผลต่อความเสื่อมโทรมของทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวโดยอาศัยการมีส่วนร่วมจากประชาชนในชุมชนท้องถิ่น โดยมีหน่วยงานดำเนินการ ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช สำนักงาน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดนครศรีธรรมราช องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ พัฒนาชุมชนอำเภอชะอวด เป็นต้น

5.2.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการท่องเที่ยวในระดับอำเภอ

1) ควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐ และภาคเอกชน รวมทั้งผู้ประกอบการท่องเที่ยวทั้งในระดับภาคใต้ และระดับจังหวัดเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ ในการเชื่อมโยงการท่องเที่ยว ทั้งทางด้านรูปแบบ และเส้นทางการท่องเที่ยวเข้ามาสู่พื้นที่อำเภอชะอวด

2) ควรมีการจัดตั้งศูนย์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อเป็นจุดบริหารแนะนำ นักท่องเที่ยว และมีหน่วยงานผู้รับผิดชอบการจัดการท่องเที่ยวโดยตรงเพื่อทำให้การท่องเที่ยวในพื้นที่ ขับเคลื่อนไปได้

3) ควรศึกษาศักยภาพและความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยวบริเวณติดต่อกันในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวในอนาคต ทั้งทางด้านการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศร่วมกัน

5.2.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการท่องเที่ยวในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1) ควรมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยมีการกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์ร่วมกันทั้งในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอ

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีส่วนร่วม และร่วมกันส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวผ่านการจัดตั้งกลุ่มทางสังคมขึ้นในชุมชนให้มากขึ้น โดยให้ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงาน โครงการต่างๆ และกิจกรรมที่ควรจัดขึ้นรวมตัวกันเป็นกลุ่มต่างๆ รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือ โครงการนั้นๆ อย่างต่อเนื่อง

3) ควรเร่งดำเนินการประชาสัมพันธ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างจริงจัง และเร่งด่วนเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาในพื้นที่ให้มากขึ้น เมื่อจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นจะกลายเป็นแรงกระตุ้นให้ทุกภาคส่วนเกิดความตระหนัก และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากขึ้น

5.2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดการท่องเที่ยวในระดับกลุ่มกิจกรรม

1) ควรมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ทั้งในส่วนของภาครัฐและเอกชนในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ถูกต้อง รวมทั้งจัดให้มีการฝึกอบรมในเรื่องมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในแต่ละด้านอย่างเหมาะสม

2) ควรมีการจัดตั้งกลุ่ม องค์กร หรือการรวมกลุ่มอาชีพที่มีลักษณะใกล้เคียงกันให้มีขนาดใหญ่เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง และเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการของกลุ่ม

3) ควรศึกษาดูงานในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้สามารถนำมาปรับใช้ในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม

4) จัดประชุมประชาชนในท้องถิ่น ผู้ประกอบการ โดยตรงเพื่อให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็น พร้อมทั้งมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องงบประมาณของโครงการสามารถตรวจสอบได้ อีกทั้งให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ทั้งการร่วมประเมินสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อที่จะนำมาปรับปรุงต่อไป คณะกรรมการควรมีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเพราะประชาชนในท้องถิ่นส่วนใหญ่ไม่รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวดีพอ อีกทั้งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคณะกรรมการ

กับประชาชนอีกทางหนึ่งด้วย และควรเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยวในช่วงปิดฤดูกาลท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่แปลกใหม่ หรือจัดบริการเสริมให้แก่นักท่องเที่ยว

5) ควรผลักดันให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมมากขึ้น เช่น การชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของกิจกรรมการท่องเที่ยว เพราะจะทำให้ประชาชนได้เห็นถึงประโยชน์ เกิดความรักในท้องถิ่น และควรจัดให้มีการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ทั้งนี้ผู้นำชุมชนควรต้องเป็นผู้คอยประสานงาน

6) ควรสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ถึงรูปแบบการนำเสนอสินค้าหรือบริการต่างๆ ปรับรูปแบบการให้บริการ และจัดทำมาตรฐานการให้บริการ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ

5.2.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษารั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษารูปแบบการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ เพื่อเป็นการดึงดูดนักท่องเที่ยวจากภายนอกให้เข้ามาในพื้นที่ และยังเป็นการกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนในพื้นที่

2) ควรมีการศึกษาและจัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยว ทั้งในส่วนของบริการทางด้านแหล่งท่องเที่ยว ที่พัก รวมทั้งผู้นำเที่ยว

3) ควรเลือกทำการศึกษาพื้นที่ต้นแบบการท่องเที่ยวภายในตำบล เพื่อการบริหารจัดการที่ดีและสามารถใช้เป็นต้นแบบในการพัฒนาพื้นที่อื่นต่อไป

บรรณานุกรม

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2552. การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กระบวนทัศน์การส่งเสริมและ
พัฒนาการท่องเที่ยวยุคใหม่. จุลสารวิชาการอิเล็กทรอนิกส์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
ประจำปีไตรมาสที่ 3/2552.
- กนก กุณา. 2549. รูปแบบการบริหารจัดการด้านการตลาดแบบมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิง
นิเวศเทือกเขาพระ-เขาสูง อำเภอหนองบัว จังหวัดนครสวรรค์. สาขาวิชายุทธศาสตร์
การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- กรมป่าไม้. 2545. สัตว์ป่าสงวนและสัตว์ป่าคุ้มครอง (รวบรวมโดย กองอนุรักษ์สัตว์ป่า).
- กรมการท่องเที่ยว. 2544. แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: บริษัท อัลซา
จำกัด.
- _____. 2553. สถิตินักท่องเที่ยว ปี พ.ศ.2553. [http://www.tourism.go.th/2010/upload/
filecenter/file/stat_2553/Aug/Total%20Tourism%2053.pdf](http://www.tourism.go.th/2010/upload/filecenter/file/stat_2553/Aug/Total%20Tourism%2053.pdf) (ออนไลน์) (สืบค้นเมื่อ 20
มีนาคม 2554).
- _____. 2554. สถิตินักท่องเที่ยว ปี พ.ศ.2554. (ออนไลน์) [http://tourism.go.th/2011/61.19.
236.137/tourism/th/home.pdf](http://tourism.go.th/2011/61.19.236.137/tourism/th/home.pdf) (สืบค้นเมื่อ 28 ธันวาคม 2554).
- ดำรงค์ ทิพย์โยธา. 2547. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS for Windows version 12.
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชานินทร์ ศิลป์จารุ. 2550. การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 7.
กรุงเทพฯ: บริษัท ทวี อีทเตอร์พริ้นท์.
- ธีรวุฒิ เอกะกุล. 2543. ระเบียบวิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. อุบลราชธานี:
สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2547. การมีส่วนร่วม: หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง.
เชียงใหม่: สิริลักษณ์การพิมพ์.
- นำชัย ทนุผล และคณะ. 2543. การส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์บริการการท่องเที่ยว และพัฒนาธุรกิจ
ชุมชนด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดแพร่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. 2544. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-8. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ปรารธนา ยศสุข และเฉลิมชัย ปัญญาดี. 2548. ผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศต่อชุมชนและครัวเรือนในชุมชนที่มีการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย. ภาควิชาส่งเสริมการเกษตร คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- บรรยงค์ โตจินดา. 2545. องค์การและการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.
- บุญธรรม กิจปริดาบริสุทธิ. 2535. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2542. การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. 2548. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- พงษ์พจน์ ประสงค์สิน. 2553. รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทัศนะของประชาชน: กรณีศึกษาหาดวัดใต้ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี. สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- พิชิต ฤทธิ์จรูญ. 2543. ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏพระนคร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2538. สถิติสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์วิทยาลัย.
- พรศักดิ์ สังกา. 2553. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอุทยานวังมัจฉา. สาขาวิชาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พะยอม จีรวัฒน์ชนพงศ์. 2550. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขาพระ อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัตนา อุ่นจันทร์. 2552. การศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติเขาสก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. สาขาวิชาพัฒนาการเกษตรมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2543. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน = **Ecotourism and sustainable tourism**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ และอัจฉรา ชานีประศาสน์. 2547. ระเบียบวิธีการวิจัย **Research Methodology**. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์ จำกัด.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2540. สถิติวิทยาทางการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วันชัย วัฒนศัพท์. 2544. คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.

- วีระศักดิ์ กราปัญญา. 2553. รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชนบ้าน
อ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่. สาขาวิชาส่งเสริม
การเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรัญญาภรณ์ ศรีสุวรรณค์. 2550. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมนันทนาการการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศในพื้นที่วนอุทยานม่อนพระยาแช่ จังหวัดลำปาง. สาขาวิชาการจัดการนันทนาการ
และการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- วารินทร์ วรินทร์เวช. 2549. การศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมในเขตรักษาพันธุ์
สัตว์ป่าดอยเชียงดาว อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับ
สิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศลิษา หมัดดั่ง. 2549. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกรณีศึกษา
ชุมชนบ้านคลองสน กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา
มหาวิทยาลัย ราชภัฏพระนคร.
- สุริย์ บุญญานพวงศ์. 2549. ผลกระทบส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดแม่ฮ่องสอน. รายงานการวิจัย
สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2542. รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการ
เพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อการรักษาระบบนิเวศ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์
สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช. 2553. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา
การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครศรีธรรมราช ปี พ.ศ. 2553-2556. นครศรีธรรมราช:
สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช.
- สมนึก เขียววิชัย. 2550. การมีส่วนร่วมของประชาชนเขตเทศบาลนครตรัง อำเภอเมืองตรัง
จังหวัดตรังในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น
วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรรณพ เนตรทิพย์. 2551. การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบล
คงพญา อำเภอเกลือ จังหวัดน่าน, สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและ
ชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- Best, John W. 1977. **Research in Education**. (3rd ed.). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-
Hall, Inc.
- <http://www.mcot.net/site/content?id=50a9fd7c150ba0077f000006#.UUhBWBdSiAg>
(ออนไลน์) สืบค้นเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2556 ป่าพรุควนเคร็ง ข้อมูลพื้นที่.

<http://th.wikipedia.org/wiki/นัก#.E0.B8.99.E0.B8.B2.E0> (ออนไลน์) ข้อมูลจาก

<http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B9%80%E> (ออนไลน์)
นักเป็ดน้ำ.

<http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A5%E0%B8%B4%E0%B8%87%E0%B9%81%E0%B8%AA%E0%B8%A1> (ออนไลน์) ลิ้งแสม.

Likert R. 1976. **New Pattern of Management**. New York: Macmillan Publishing Co.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ประกอบด้วย	หน้า
ก 1 แบบสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	132
ก 2 แบบสังเกตการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	140
ก 3 แบบสอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	141
ก 4 แบบประเมินศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	148
ก 5 แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus group form)	149

แบบสัมภาษณ์ชุดที่.....

ก 1

แบบสัมภาษณ์

สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของตำบลท่าเสม็ด
อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์การวิจัยชุดนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบผลการวิจัย เรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน กรณีศึกษาดำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ของนายพงศ์ธร ลายพรหม รหัส 5210920058 นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ โดยข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์ จะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบ แบบสัมภาษณ์ทั้งสิ้น ซึ่งแบบสัมภาษณ์ชุดนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

ส่วนที่ 3 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่เหมาะสมกับพื้นที่

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ผู้ให้ข้อมูล.....

สถานที่เก็บข้อมูล.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

- 1.1 เพศ ชาย หญิง
- 1.2 อายุ ปี
- 1.3 ระดับการศึกษา
- ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อนุปริญญา
- ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี ไม่ได้รับการศึกษา
- 1.4 อาชีพ
- 1.5 รายได้ต่อเดือนประมาณ
- ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,001 – 10,000 บาท 10,000 ขึ้นไป
- 1.6 ท่านอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ดมานานเพียงใด
- ต่ำกว่า 1 ปี 1 – 5 ปี 6 – 10 ปี
- 11 ปีขึ้นไป อยู่มาตั้งแต่กำเนิด
- 1.7 ท่านอยู่ในคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศคณะใด
- คณะกรรมการอำนวยการ
- คณะอนุกรรมการฝ่ายศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยว
- คณะอนุกรรมการฝ่ายส่งเสริมการจัดการด้านสาธารณูปโภค
- คณะอนุกรรมการฝ่ายดูแลด้านความปลอดภัย
- คณะอนุกรรมการฝ่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
- คณะอนุกรรมการฝ่ายประสานงานชุมชนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน
- คณะที่ปรึกษา
- อื่นๆ (ระบุ).....
- 1.8 ท่านมีตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างไร
- ตำแหน่ง.....
- หน้าที่ความรับผิดชอบ.....
- 1.9 ท่านมีเหตุผลหรือแนวคิดในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไร
-
-

1.10 ในส่วนของคณะกรรมการการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ท่านสังกัดมีการประชุมหรือไม่

- มี ไม่มี

1.11 การประชุมของคณะกรรมการการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความถี่อย่างไร

- เดือนละครั้ง 2 เดือน ต่อครั้ง 3 เดือน ต่อครั้ง
 6 เดือน ต่อครั้ง 1 ปี ต่อครั้ง ไม่แน่นอน

1.12 ท่านให้ความสำคัญอย่างไรต่อการเข้าร่วมการประชุม

- ไม่เคยเข้าร่วม เข้าร่วมบ้าง
 เข้าร่วมเกือบทุกครั้ง เข้าร่วมทุกครั้ง

ส่วนที่ 2 สักยภาพในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน

คำชี้แจง : การสัมภาษณ์ในประเด็นนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะศักยภาพภายในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยแบ่งออกเป็น 14 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านทรัพยากรธรรมชาติของท้องถิ่น มีอะไรบ้าง

.....

2.2 ด้านทรัพยากรท้องถิ่น (แหล่งศิลปวัฒนธรรม โบราณคดี สถานที่สำคัญ พิธีกรรม ประเพณี และ ศูนย์การเรียนรู้ เป็นต้น) มีอะไรบ้าง

.....

2.3 ด้านเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่น มีลักษณะเป็นอย่างไร ประกอบด้วยอะไรบ้าง

.....

2.4 ด้านบุคคลสำคัญในท้องถิ่น มีกี่คน และมีทักษะ ความสามารถพิเศษในด้านใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

2.5 ด้านความปลอดภัยและการรักษาความสงบเรียบร้อย มีลักษณะการดำเนินการอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.6 ด้านพาหนะนำเที่ยว และการคมนาคม เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2.7 ด้านสาธารณูปโภคและสุขอนามัย มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

2.8 ศักยภาพด้านบริการที่พัก

.....

.....

.....

.....

2.9 ด้านอาหาร และสินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น มีไว้สำหรับบริการมากหรือน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

.....

2.10 ด้านการบริการภาครัฐที่ท้องถิ่น มีความพร้อมมากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

.....

.....

2.11 ด้านศูนย์ประสานการท่องเที่ยว มีที่ศูนย์ และมีลักษณะการดำเนินงานอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

2.12 ด้านจุดเด่น/จุดขายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ของตำบลท่าเสม็ด มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

2.13 ด้านโครงการระดับอำเภอ / จังหวัด / ประเทศ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด มีมากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

.....

.....

2.14 ด้านแหล่งท่องเที่ยวที่มีลักษณะเฉพาะ มีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะในด้านอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนที่เหมาะสมกับพื้นที่

คำชี้แจง : การสัมภาษณ์ในประเด็นนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะถึงรูปแบบการบริหารจัดการ รูปแบบเส้นทาง และวิธีการที่เหมาะสมกับพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด ในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยอาศัย ศักยภาพด้านต่างๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นพื้นฐานในการกำหนดถึงประเด็นดังกล่าว โดยมีประเด็นคำถาม 10 ประเด็น ดังต่อไปนี้

3.1 ในทัศนะของท่าน ศักยภาพที่มีอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด เพียงพอต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หรือไม่ และเพราะเหตุใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.2 ท่านเคยศึกษาดูงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจากสถานที่อื่นบ้างหรือไม่ (หากมี) ท่านคิดว่า จะนำสิ่งที่ได้จากการศึกษาดูงานมาพัฒนารูปแบบ เส้นทาง และวิธีการ การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ด อย่างไร

.....

.....

.....

.....

3.3 รูปแบบการบริหารจัดการในระดับอำเภอ ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีลักษณะและรูปแบบในการขับเคลื่อนในทิศทางใด

.....

.....

.....

3.4 รูปแบบการบริหารจัดการในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีลักษณะ และรูปแบบในการขับเคลื่อนในทิศทางใด

.....

.....

.....

3.5 รูปแบบการบริหารจัดการในระดับกลุ่มกิจกรรมของหมู่บ้าน ที่ส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีลักษณะ และรูปแบบในการขับเคลื่อนในทิศทางใด

.....

.....

.....

3.6 รูปแบบการเส้นทางในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในชุมชนที่เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ มีลักษณะเป็นอย่างไร หรือควรเป็นไปในลักษณะใด (ในกรณีที่ยังไม่มีรูปแบบเส้นทาง)

.....

.....

.....

3.7 รูปแบบกิจกรรมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในชุมชนที่เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ มีลักษณะเป็นอย่างไร หรือควรเป็นไปในลักษณะใด (ในกรณีที่ยังไม่มีรูปแบบกิจกรรม)

.....

.....

.....

3.8 รูปแบบโปรแกรมในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในชุมชนที่เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่ มีลักษณะเป็นอย่างไร หรือควรเป็นไปในลักษณะใด (ในกรณีที่ยังไม่มีรูปแบบโปรแกรม)

.....

.....

.....

3.9 ท่านคิดว่าปัญหาอุปสรรค ในด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน ของตำบลท่าเสม็ด มีมากหรือน้อยเพียงใด และปัญหาในด้านใดที่ท่านคิดว่าจะเกิดขึ้นได้

.....

.....

.....

3.10 ปัญหาอุปสรรคที่ท่านได้ชี้แจงมา ท่านคิดว่ามีข้อเสนอแนะ หรือทางแก้ไข เพื่อการปรับปรุงให้พื้นที่ตำบลท่าเสม็ดได้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อย่างไร

.....

.....

.....

5. รายได้ต่อเดือนประมาณ

- ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,001 – 10,000 บาท 10,001- 15,000 บาท
 15,001 – 20,000 บาท 20,001 บาท ขึ้นไป

6. ท่านอาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าเสม็ดมานานเพียงใด

- ต่ำกว่า 1 ปี 1 – 10 ปี 11 – 20 ปี
 20 ปีขึ้นไป อยู่มาตั้งแต่กำเนิด

7. ท่านเป็นคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศหน่วยใด

- คณะกรรมการอำนวยการ
 คณะอนุกรรมการฝ่ายศึกษาข้อมูลการท่องเที่ยว
 คณะอนุกรรมการฝ่ายส่งเสริมการจัดการด้านสาธาณูปโภค
 คณะอนุกรรมการฝ่ายดูแลด้านความปลอดภัย
 คณะอนุกรรมการฝ่ายเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
 คณะอนุกรรมการฝ่ายประสานงานชุมชนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน
 คณะที่ปรึกษา
 อื่นๆ (ระบุ).....

8. ท่านมีตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างไรในคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ท่านสังกัด
ตำแหน่ง.....

หน้าที่รับผิดชอบ

9. ท่านมีเหตุผลหรือแนวคิดในการเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างไร

- เข้าร่วมโดยตำแหน่ง โดยความสมัครใจ
 อื่นๆ (ระบุ).....

10. คณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ท่านสังกัด มีการประชุมหรือไม่

- มี ไม่มี

11. การประชุมของคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีความถี่อย่างไร

- เดือนละครั้ง 2 เดือนต่อครั้ง 3 เดือนต่อครั้ง
 6 เดือนต่อครั้ง 1 ปีต่อครั้ง ไม่แน่นอน

12. ท่านให้ความสำคัญอย่างไรต่อการเข้าร่วมการประชุม

- ไม่เคยเข้าร่วม เข้าร่วมบ้าง
 เข้าร่วมเกือบทุกครั้ง เข้าร่วมทุกครั้ง

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

คำชี้แจง : การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ประชาชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมกับองค์กรต่างๆ ที่ส่งเสริมด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในตำบลท่าเสม็ด ประกอบด้วย คณะกรรมการศึกษาแนวทางและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่
กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยพิจารณาจากเกณฑ์ประเมินดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด	หมายถึง	เข้าร่วมทุกครั้ง
ระดับการมีส่วนร่วมมาก	หมายถึง	เข้าร่วมเกือบทุกครั้ง
ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง	หมายถึง	เข้าร่วมบางครั้ง
ระดับการมีส่วนร่วมน้อย	หมายถึง	เข้าร่วมเพียงครั้งคราว
ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด	หมายถึง	เข้าร่วมน้อยมาก

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ด้านร่วมศึกษาค้นหาปัญหา					
1.1	ท่านได้ร่วมประชุมสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่กับคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยว					
1.2	ท่านได้ร่วมประชุมปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวกับคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยว					
1.3	ท่านได้ร่วมกำหนดปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่กับคณะกรรมการท่องเที่ยว					
1.4	ท่านได้ร่วมค้นหาสาเหตุหรือวิธีการแก้ปัญหาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่กับคณะกรรมการท่องเที่ยว					
1.5	ท่านได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่					
1.6	ท่านได้ร่วมประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการค้นหาสาเหตุหรือวิธีการแก้ปัญหาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.7	ท่านได้ร่วมอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติ					
2.	ด้านร่วมในการวางแผน					
2.1	ท่านได้ร่วมเสนอแนะแนวทางและวิธีการใหม่ๆ ในการจัดการท่องเที่ยวแก่ผู้นำชุมชนหรือกลุ่มองค์กร					
2.2	ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่					
2.3	ท่านได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมในพื้นที่					
2.4	ท่านได้ร่วมคัดเลือกแผนงานและโครงการในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่					
2.5	ท่านได้ร่วมตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและแผนงานในกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่					
3.	ด้านร่วมในการดำเนินงาน					
3.1	ท่านได้ร่วมปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการในพื้นที่ได้กำหนดไว้					
3.2	ท่านได้ร่วมออกเงินหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีขึ้นในพื้นที่					
3.3	ท่านได้ร่วมเป็นผู้นำหรือชักชวนให้ประชาชนหรือหน่วยงานเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีขึ้นในพื้นที่					
3.4	ท่านได้ร่วมประชาสัมพันธ์งานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้กับบุคคลภายนอกได้รับรู้					

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
4.	ด้านร่วมในการติดตามผล					
4.1	ท่านได้ร่วมติดตามผลการประชุมของกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่					
4.2	ท่านได้ร่วมดูแลรักษาสาธารณะสมบัติที่สร้างขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวให้ใช้งานได้ดีตลอด					
4.3	ท่านได้ร่วมดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้สะอาด สวยงามตลอด					
4.4	ท่านได้ร่วมตรวจสอบการดำเนินงาน โครงการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีในพื้นที่					
4.5	ท่านได้ร่วมตอบคำถามและชี้แจงรายละเอียดของแผนงาน / โครงการ / กิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่					
4.6	ท่านได้ร่วมติดตามการปฏิบัติงานขององค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่					

ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด โดยพิจารณาจากเกณฑ์ประเมินดังนี้

ระดับปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุด	หมายถึง	ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นทุกครั้ง
ระดับปัญหาและอุปสรรคที่พบมาก	หมายถึง	ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นเกือบทุกครั้ง
ระดับปัญหาและอุปสรรคที่พบบานกลาง	หมายถึง	ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นบางครั้ง
ระดับปัญหาและอุปสรรคที่พบน้อย	หมายถึง	ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นเป็นบางครั้ง
ระดับปัญหาและอุปสรรคที่พบน้อยที่สุด	หมายถึง	ปัญหาดังกล่าวแทบไม่เกิดขึ้นเลย

ข้อ	ข้อความ	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1.	ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่					
1.1	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการประสานความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยว					
1.2	ขาดการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว					
1.3	ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณในการส่งเสริมการท่องเที่ยว					
1.4	ขาดการสนับสนุนด้านนโยบายที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่					
2.	ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม					
2.1	กิจกรรมการท่องเที่ยวบางอย่างไม่เหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมของพื้นที่					
2.2	ผู้ประกอบการมุ่งแต่ประโยชน์ โดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม และวัฒนธรรม					
2.3	เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว					
2.4	ขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง					
3.	ปัญหาเกี่ยวกับการบริการ					
3.1	สถานที่บริการนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ยังไม่สะอาด ไม่สะดวก และไม่ปลอดภัย					

ข้อ	ข้อความ	ระดับของปัญหา				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
3.2	ท่านต้องการร่วมออกเงินหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆในกิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มีขึ้นในพื้นที่					
3.3	การบริการนักท่องเที่ยวไม่มีมาตรฐาน					
3.4	การบริหารจัดการ ควบคุมดูแล เกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว					
4.	ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์					
4.1	ขาดการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในพื้นที่					
4.2	ขาดการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น สภาพถนน ทางเดิน ทางเท้าในแหล่งท่องเที่ยว					
4.3	สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย					
4.4	มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว					

5. ปัญหาด้านอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวในพื้นที่ และข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

ก 5

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus group form)
การวิจัย เรื่อง “การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน: กรณีศึกษา
ตำบลท่าเสม็ด อำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช”

ลำดับ ที่	ประเด็นข้อความ	บันทึกข้อสนทนาผู้เข้าร่วมประชุม	หมายเหตุ
1	ศักยภาพด้านทรัพยากรทาง ธรรมชาติของท้องถิ่น	
2	ศักยภาพด้านทรัพยากรท้องถิ่น	
3	ศักยภาพด้านเศรษฐกิจท้องถิ่น	
4	ศักยภาพด้านบุคคลสำคัญใน ท้องถิ่น	

ลำดับ ที่	ประเด็นข้อคำถาม	บันทึกข้อเสนอแนะผู้เข้าร่วมประชุม	หมายเหตุ
5	ศักยภาพด้านการจัดการความปลอดภัย	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
6	ศักยภาพด้านพาหนะนำเที่ยวและการคมนาคม	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
7	ศักยภาพด้านสาธารณูปโภคและสุขอนามัย	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	
8	ศักยภาพด้านบริการที่พัก	<p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>	

ลำดับ ที่	ประเด็นข้อคำถาม	บันทึกข้อเสนอแนะผู้เข้าร่วมประชุม	หมายเหตุ
9	ศักยภาพด้านอาหาร และสินค้า ที่เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น	
10	ศักยภาพด้านการบริการ มัคคุเทศก์ท้องถิ่น	
11	ศักยภาพด้านศูนย์ประสาน การท่องเที่ยว	
12	ศักยภาพด้านจุดเด่น/จุดขาย ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตำบลท่าเสม็ด	

ลำดับที่	ประเด็นข้อคำถาม	บันทึกข้อเสนอแนะผู้เข้าร่วมประชุม	หมายเหตุ
13	ศักยภาพด้าน โครงการระดับ จังหวัด/ประเทศ หรือองค์กร อื่นๆ	
14	ศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยวที่ มีลักษณะเฉพาะ	

บันทึกเพิ่มเติม

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก

ภาคผนวก ข**ตารางแสดงการวิเคราะห์ข้อมูล**

ประกอบด้วย	หน้า
ข 1 ตารางการแสดงข้อมูลระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	154
ข 2 ตารางการแสดงข้อมูลสภาพปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	159

ข 1 ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตาราง 26 การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านร่วมศึกษาค้นหาปัญหา

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	S.D.	ความหมาย ระดับการมีส่วนร่วม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.	ด้านร่วมศึกษาค้นหาปัญหา								
1.1	ท่านได้ร่วมประชุมสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่กับคณะกรรมการฯ	5 (4%)	7 (5%)	51 (36%)	60 (43%)	17 (12%)	2.45	0.90	น้อย
1.2	ท่านได้ร่วมประชุมปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวกับคณะกรรมการฯ	3 (2%)	14 (10%)	74 (53%)	47 (34%)	2 (1%)	2.78	0.73	ปานกลาง
1.3	ท่านได้ร่วมกำหนดปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่กับคณะกรรมการฯ	9 (6%)	19 (14%)	59 (42%)	43 (31%)	10 (7%)	2.81	0.98	ปานกลาง
1.4	ท่านได้ร่วมค้นหาสาเหตุหรือวิธีการแก้ปัญหาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่กับคณะกรรมการฯ	7 (5%)	12 (9%)	80 (57%)	34 (24%)	7 (5%)	2.84	0.84	ปานกลาง
1.5	ท่านได้ร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น	3 (2%)	22 (16%)	62 (44%)	38 (27%)	15 (11%)	2.71	0.93	ปานกลาง
1.6	ท่านได้ร่วมประสานงานกับบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการค้นหาสาเหตุหรือวิธีการแก้ปัญหาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่	11 (8%)	13 (9%)	61 (44%)	49 (35%)	6 (4%)	2.81	0.95	ปานกลาง

ตาราง 26 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	S.D.	ความหมาย ระดับการ มีส่วนร่วม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.7	ท่านได้ร่วมอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือด้านต่างๆเกี่ยวกับการท่องเที่ยวและทรัพยากรธรรมชาติ	13 (9%)	41 (29%)	53 (38%)	29 (21%)	4 (3%)	3.21	0.97	ปานกลาง
รวม							2.80	0.90	ปานกลาง

ตาราง 27 การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	S.D.	ความหมาย ระดับการ มีส่วนร่วม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
2.	ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน								
2.1	ท่านได้ร่วมเสนอแนะแนวทางและวิธีการใหม่ๆ ในการจัดการท่องเที่ยวแก่ผู้นำชุมชนหรือกลุ่มองค์กร	8 (6%)	11 (8%)	67 (48%)	46 (33%)	8 (6%)	2.75	0.90	ปานกลาง
2.2	ท่านได้เข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่	3 (2%)	14 (10%)	72 (51%)	38 (27%)	13 (9%)	2.69	0.86	ปานกลาง
2.3	ท่านได้ร่วมแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม	3 (2%)	12 (9%)	73 (52%)	43 (31%)	9 (6%)	2.69	0.80	ปานกลาง

ตาราง 27 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	S.D.	ความหมาย ระดับการ มีส่วนร่วม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน									
2.4	ท่านได้ร่วมคัดเลือกแผนงานและโครงการในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	2 (1%)	9 (6%)	57 (41%)	61 (44%)	11 (8%)	2.50	0.79	ปานกลาง
2.5	ท่านได้ร่วมตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและแผนงานในกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่	1 (1%)	18 (13%)	50 (36%)	56 (40%)	15 (11%)	2.53	0.88	ปานกลาง
รวม							2.63	0.85	ปานกลาง

ตาราง 28 การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	S.D.	ความหมาย ระดับการ มีส่วนร่วม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ									
3.1	ท่านได้ร่วมปฏิบัติงานตามแผนงาน/โครงการในพื้นที่ที่กำหนดไว้	4 (3%)	21 (15%)	73 (52%)	34 (24%)	8 (6%)	2.85	0.85	ปานกลาง
3.2	ท่านได้ร่วมออกเงินหรือวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวที่มีขึ้นในพื้นที่	4 (3%)	6 (4%)	58 (41%)	59 (42%)	13 (9%)	2.49	0.84	น้อย

ตาราง 28 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	S.D.	ความหมาย ระดับการ มีส่วนร่วม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
3.3	ท่านได้ร่วมเป็นผู้นำหรือชักชวนให้ ประชาชนหรือหน่วยงานเข้าร่วม กิจกรรมที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่มี ขึ้นในพื้นที่	1 (1%)	25 (18%)	62 (44%)	40 (29%)	12 (9%)	2.74	0.88	ปานกลาง
3.4	ท่านได้ร่วมประชาสัมพันธ์ด้าน การท่องเที่ยวในพื้นที่ให้กับ บุคคลภายนอกได้รับรู้	2 (1%)	34 (24%)	71 (51%)	33 (24%)	0 (0%)	3.04	0.73	ปานกลาง
รวม							2.78	0.82	ปานกลาง

ตาราง 29 การมีส่วนร่วมของกลุ่มตัวอย่างในกระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามผล

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	S.D.	ความหมาย ระดับการ มีส่วนร่วม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
4.	ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามผล								
4.1	ท่านได้ร่วมติดตามผลการประชุมของ กลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวใน พื้นที่	2 (1%)	15 (11%)	57 (41%)	58 (41%)	8 (6%)	2.61	0.81	ปานกลาง
4.2	ท่านได้ร่วมดูแลรักษาธารณะสมบัติ ที่สร้างขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวให้ใช้งาน ได้ดีตลอด	2 (1%)	35 (25%)	71 (51%)	31 (22%)	1 (1%)	3.04	0.75	ปานกลาง

ตาราง 29 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับการมีส่วนร่วม					\bar{X}	S.D.	ความหมาย ระดับการ มีส่วนร่วม
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
4.	ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามผล								
4.3	ท่านได้ร่วมดูแลรักษาสภาพแวดล้อม ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้สะอาด สวยงาม	1 (1%)	38 (27%)	73 (52%)	28 (20%)	0 (0%)	3.09	0.70	ปานกลาง
4.4	ท่านได้ร่วมตรวจสอบการดำเนินงาน โครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ท่องเที่ยวในพื้นที่	1 (1%)	13 (9%)	74 (53%)	46 (33%)	6 (4%)	2.69	0.73	ปานกลาง
4.5	ท่านได้ร่วมตอบคำถามและชี้แจง รายละเอียดของแผนงาน / โครงการ ต่างๆ ในพื้นที่	5 (4%)	14 (10%)	73 (52%)	37 (26%)	11 (8%)	2.75	0.87	ปานกลาง
4.6	ท่านได้ร่วมติดตามการปฏิบัติงานของ อบต. หรือคณะกรรมการกลุ่มต่างๆ ที่ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่	4 (3%)	8 (6%)	78 (56%)	41 (29%)	9 (6%)	2.69	0.79	ปานกลาง
รวม							2.81	0.78	ปานกลาง

ข 2 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับปัญหา และอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ตาราง 30 ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่

ข้อ	ข้อความ	ระดับปัญหา					\bar{X}	S.D.	ความหมายระดับปัญหา
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
1.	ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่								
1.1	หน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดการประสานความร่วมมือในการจัดการท่องเที่ยว	13 (9%)	20 (14%)	76 (54%)	26 (19%)	5 (4%)	3.07	0.92	ปานกลาง
1.2	ขาดการประชาสัมพันธ์จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว	8 (6%)	43 (31%)	66 (47%)	21 (15%)	2 (1%)	3.24	0.83	ปานกลาง
1.3	ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณในการส่งเสริมการท่องเที่ยว	12 (9%)	43 (31%)	53 (38%)	25 (18%)	7 (5%)	3.20	1.00	ปานกลาง
1.4	ขาดการสนับสนุนด้านนโยบายที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่	4 (3%)	13 (9%)	58 (41%)	49 (35%)	16 (11%)	2.57	0.91	ปานกลาง
							3.02	0.92	ปานกลาง

ตาราง 31 ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม

ข้อ	ข้อความ	ระดับปัญหา					\bar{X}	S.D.	ความหมายระดับปัญหา
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
2.	ปัญหาเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม								
2.1	กิจกรรมการท่องเที่ยวบางอย่างไม่เหมาะสมกับสภาพวัฒนธรรมของพื้นที่	5 (4%)	7 (5%)	55 (39%)	50 (36%)	23 (16%)	2.44	0.95	ปานกลาง
2.2	ผู้ประกอบการมุ่งแต่ประโยชน์โดยไม่คำนึงถึง สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม	3 (2%)	5 (4%)	41 (29%)	76 (54%)	15 (11%)	2.32	0.80	น้อย
2.3	เกิดปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว	0 (0%)	10 (7%)	40 (29%)	72 (51%)	18 (13%)	2.30	0.78	น้อย
2.4	ขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง	9 (6%)	37 (26%)	61 (44%)	27 (19%)	6 (4%)	3.11	0.94	ปานกลาง
		รวม					2.54	0.87	ปานกลาง

ตาราง 31 ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านปัญหาเกี่ยวกับการบริการ

ข้อ	ข้อความ	ระดับปัญหา					\bar{X}	S.D.	ความหมายระดับปัญหา
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
3.	ปัญหาเกี่ยวกับการบริการ								
3.1	สถานที่บริการนักท่องเที่ยวต่าง ๆ ยังไม่สะอาด ไม่สะดวก และไม่ปลอดภัย	10 (7%)	28 (20%)	59 (42%)	34 (24%)	9 (6%)	2.97	1.00	ปานกลาง
3.2	มีสถานที่บริการนักท่องเที่ยว เช่น ที่พัก อาหาร บริการนำเที่ยว ไม่เพียงพอ และไม่ได้มาตรฐาน	5 (4%)	34 (24%)	62 (44%)	33 (24%)	6 (4%)	2.99	0.89	ปานกลาง
3.3	การบริการนักท่องเที่ยวไม่มีมาตรฐาน	10 (7%)	28 (20%)	56 (40%)	42 (30%)	4 (3%)	2.99	0.95	ปานกลาง
3.4	การบริหารจัดการควบคุมดูแลเกี่ยวกับการบริการนักท่องเที่ยว	7 (5%)	16 (11%)	76 (54%)	34 (24%)	7 (5%)	2.87	0.86	ปานกลาง
	รวม						2.96	0.93	ปานกลาง

ตาราง 32 ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านปัญหาเกี่ยวกับ
สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์

ข้อ	ข้อความ	ระดับปัญหา					\bar{X}	S.D.	ความหมาย ระดับปัญหา
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
4.	ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์								
4.1	ขาดการบริหารจัดการเกี่ยวกับการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมในพื้นที่	5 (4%)	22 (16%)	65 (46%)	42 (30%)	6 (4%)	2.84	0.87	ปานกลาง
4.2	ขาดการปรับปรุงสภาพพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น สภาพถนน ทางเดิน ทางเท้าในแหล่งท่องเที่ยว	13 (9%)	60 (43%)	44 (31%)	22 (16%)	1 (1%)	3.44	0.89	ปานกลาง
4.3	สิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยวถูกทำลาย	11 (8%)	44 (31%)	31 (22%)	46 (33%)	8 (6%)	3.03	1.09	ปานกลาง
4.4	มีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในแหล่งท่องเที่ยว	1 (1%)	4 (3%)	22 (16%)	66 (47%)	47 (34%)	1.90	0.82	น้อย
รวม							2.80	0.92	ปานกลาง